

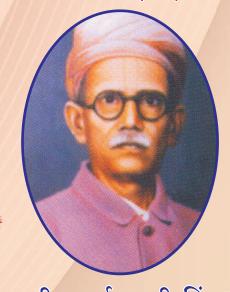
नागपूर शिक्षण मंडळ द्वारा संचालित

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, उमरेड रोड, नागपूर

NAAC Reaccredited (III Cycle) B++ Grade With CGPA 2.87 E-mail: sbct_1@yahoo.co.in Website: www.binzanicitycollege.in

महाविद्यालयाचे आश्रयदाते

संस्थापक दानदाता

स्व. श्री. आईदानजी बिंझाणी १९४५ ते २६-५-१९६०

नागपूर शिक्षण मंडळाचे प्रमुख पदाधिकारी नव्या क्षितिजाची वाटचाळ

माननीय श्री मोहितजी शाह अध्यक्ष नागपूर शिक्षण मंडळ, नागपूर

माननीय डॉ. श्री हरीशजी राठी कार्यवाह नागपूर शिक्षण मंडळ, नागपूर

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय

अंक ८९ वा

अंतरंग

2029-2023

+ प्रकाशक +

डॉ. सुजीत मेत्रे

प्राचार्य, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर

नागपूर शिक्षण मंडळ द्वारा संचालित

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय

उमरेड रोड, नागपूर - ४४००२४

E-mail: sbct_1@yahoo.co.in
Website: www.binzanicitycollege.in

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय

श्रेय नामावली

डॉ. अफरोज शेख

डॉ. अनिल शेंडेडॉ. पल्लवी राजनकरश्री किशोर नैतामडॉ. सुधा जांगिडकु. आम्रपाली मोडकश्री प्रविण वैद्य

• महाविद्यालय प्रतिनिधी •

श्री जयंत वरघणे, बी.ए. भाग २ श्री स्वप्नील पाटील, बी.ए. भाग ३ कु. मेहरून्निसा अय्युब शहा, एम.ए. भाग २ (इंग्रजी) कु. अश्विनी पाखोडे, बी.कॉम भाग ३ (इंग्रजी माध्यम)

प्रकाशक ◆
 डॉ. सुजीत मेत्रे
 प्राचार्य, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर

+ मुद्रक +

प्रविण बुक बाईंडींग वर्क्स, नागपूर

Mob.: 9823140084, Email: pravin.vaidya29@gmail.com

टिप : या अंकात व्यक्त झालेल्या मतांशी प्रकाशक, प्रभारी प्राध्यापक आणि संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

स्व. श्री अशोककुमार गांधी अध्यक्ष, नागपूर शिक्षण मंडळ, नागपूर (जन्म दि. ६-३-१९४९ - मृत्यू दि. १२-३-२०२२)

आदरणीय श्री अशोककुमार गाधी, नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष, विदर्भातील प्रसिद्ध उद्योजक, कुशल संघटक, विविध सामाजिक संघटनेचे सदस्य, कला व साहित्याचे उपासक अश्या नानाविध उपमा कमी पडतील असं एक महान व्यक्तिमत्त्व आकस्मिक निघून जाणे ही बातमी आम्हा सर्वांसाठी अतिशय धक्कादायक होती. यावर विश्वास ठेवणे अशक्यप्रायः वाटत होते. पण प्रकृतीच्या नियमाप्रमाणे मृत्यू हे शाश्वत सत्य आहे. याची जाणीव खऱ्या अर्थाने त्यांच्या मृत्यूने करून दिली. आमच्या मध्ये श्री ए. के. गांधी सर नाही हीच मोठी भरून न निघणारी पोकळी आहे. प्रत्येक संस्थेतील वास्तुशी व सदस्यांशी अत्यंत जवळीक ठेवून, दूरदृष्टीने भविष्यात त्याची प्रगती साधण्याचा जणू त्यांनी संकल्प केला होता. यासाठी संस्थाप्रमुखांच्या, शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी वर्गाच्या निवडीपासून तर निवृत्तीपर्यंतच्या प्रत्येक घटनेत हिरीरीने नेहमी सहभागी असत. त्यांच्या वैशिष्ट्यपूर्ण मार्गदर्शनाखाली, पितृत्वतुल्य छायेखाली शिक्षणक्षेत्रात आमच्या महाविद्यालयाने आज एका वटवृक्षाचे रूप धारण केले आहे.

श्री ए. के. गांधी सरांचा जन्म विदर्भातील आकोट प्रांतात दि. ६ मार्च १९४९ रोजी झाला. प्राथमिक शिक्षण नगरपालिकांच्या शाळेत पूर्ण करून त्यांनी मेकॅनिकल इंजिनीअर ची पदवी प्राप्त केली. उद्योगक्षेत्रात पदार्पण करतांना सर्वप्रथम त्यांनी 'विजयसुपर' या दुचाकी व्यवसायात प्रयत्नांची पराकाष्ठा करून, सर्वसामान्य माणसांपर्यंत दुचाकी वाहन पोहचवून विक्रीचा सर्वोच्च उच्चांक गाठला. त्यानंतर घरगुती सामानांमध्ये टेलीविजन, रेफ्रीजरेटर, एअर कंडीश्नर सारख्या व्यवसायात उडी घेतली. सर्वसामान्य माणसांपर्यंत चारचाकी वाहन पोहचता यावे ह्या विचाराने ए. के. गांधी कार्स ह्या ग्रुपची स्थापना केली. ग्राहकांना संतुष्ट करण्याची जिद्द मनात बाळगुन मासिक हफ्तेवारीच्या (Monthly Instalment) तत्वाचे प्रयोग सुरू केले. त्यामुळे उद्योगक्षेत्रातील उलाढाली २५० कोटी रूपये पेक्षा जास्त निर्माण झाल्याचे दिसून येतात.

प्रसिद्ध उद्योजक म्हणून नावलौकिक मिळवून सामाजिक बांधिलकी जोपासण्याकरिता शिक्षण क्षेत्राशी जवळचे संबंध प्रस्थापित केले. नागपूर शिक्षण मंडळाच्या (NSM) सदस्यत्वापासून तर अध्यक्ष पदापर्यंत पोहचतांना प्रयत्नांची पराकाष्ठा, चिकाटी, जिद्द, आत्मविश्वास आणि पारदर्शकता आम्ही अनुभवलेलं आहे. त्यांचा संस्थागत पातळीवरील वर्चस्व (प्रभाव) सर्वांसाठी आधारस्तंभ व प्रेरणादायी वाटायचा. हा आधारस्तंभ निघून गेल्याने एक पोकळी निर्माण झाली आहे. पण त्यांच्या कार्यकतृत्वाने मिळालेल्या मार्गदर्शनामुळे उंच भरारी घेण्यास आम्ही सक्षम बनलो, असे म्हटल्यास अतिशयोक्ती ठरणार नाही.

अतिशय भारावलेल्या मनाने व जड अंतःकरणाने श्री ए. के. गांधी सरांच्या पवित्र स्मृतीस अभिवादन व भावपूर्ण श्रद्धांजली. त्यांच्या पवित्र आत्म्यास शांती मिळो, हीच ईश्वरचरणी प्रार्थना.

ॐ शांती शांती शांती।

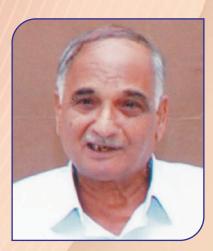
स्व. श्री रमेशजी खानझोडे

उपाध्यक्ष नागपूर शिक्षण मंडळ, नागपूर

(जन्म दि. २३-११-१९४३ - मृत्यू दि. १-१२-२०२०)

स्व. श्री एस. डी. शेवडे

माजी इतिहास विभागप्रमुख श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर मृत्यू दि. १२-६-२०२१

स्व. श्री पुष्पराज काकडे अंशकालीन प्राध्यापक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर मृत्यू दि. १९-१०-२०२१

स्व. श्री राजेश काटेवार शिक्षकेत्तर कर्मचारी श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर मृत्यू दि. १३-४-२०२१

डॉ. सुजीत मेत्रे प्राचार्य श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या अंतरंग या वार्षिकांकाचे ८९ वे प्रकाशन करतांना अतिशय आनंद आणि अभिमान वाटत आहे. नागपूर शहरातील जुन्या शैक्षणिक संस्थांपैकी एक नावाजलेल्या, ऐतिहासिक परंपरा लाभलेल्या आणि शतकाकडे वाटचाल करीत असलेल्या या शैक्षणिक संस्थेत प्राचार्य म्हणून मिळालेली संधी माझ्याकरिता एक अभिमानाची बाब आहे. विरष्ठ व किनष्ठ महाविद्यालयातील २७०० विद्यार्थ्यांच्या अध्ययनाकरिता सुमारे ५२००० ग्रंथ असणारे समृद्ध ग्रंथालय उपलब्ध आहे.

आमच्या महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या गुणवत्ता यादीत अग्रक्रमांक प्राप्त करण्याचा बहुमान मिळविण्याच्या परंपरेत सातत्य राखत यशाचे शिखर गाठले आहे. एम.ए. राज्यशास्त्र, एम.ए. मराठी आणि एम.ए. इंग्रजी च्या विद्यार्थ्यांनी हे सुयश संपादित केले.

राष्ट्रीय मूल्यांकन व प्रत्यायन परिषद नॅक व्दारे महाविद्यालयास B++ (2.87 CGPA) हा दर्जा Third Cycle मध्ये प्राप्त झालेला आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये असणाऱ्या सुप्त कलागुणांना वाव देण्याकरिता अभ्यासासोबतच विविध स्पर्धा, उपक्रम, कार्यक्रम, राष्ट्रीय परिषदांचे आयोजन वेगवेगळ्या विभागांद्वारे करण्यात आले. NSS, NCC, Lifelong Learning, मराठी अभ्यास मंडळ यांच्या द्वारे शैक्षणिकेत्तर उपक्रमांमध्ये विद्यार्थ्यांचा सहभाग आणि त्यांना सहभागी होण्याची संधी उपलब्ध करून देण्यात येते.

आजचा विद्यार्थी उद्याचा सुजाण नागरिक म्हणून त्याचा विकास व्हावा याकरिता त्यांच्यात असणाऱ्या सुप्त कला-गुणांना-विचारांना वाव दिल्या जातो आणि त्याप्रकारचे व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यात येते. महाविद्यालयाच्या वतीने प्रसिद्ध करण्यात येणाऱ्या वार्षिकांक 'अंतरंग' मध्ये विद्यार्थ्यांना विविध संकल्पनांवर आधारीत लेख, कविता, स्फुट लेखन लिहिण्याची अपूर्व अशी संधी उपलब्ध करून देण्यात आली. आपली कलात्मकता आणि सामाजिक बांधिलकी यांची जाणीव त्यांच्या लेखातून अभिव्यक्त झालेली आहे.

यावर्षीचा 'अंतरंग' अंक "एक भारत श्रेष्ठ भारत" या संकल्पनेवर आधारित आहे. भारतीय स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवाविषयी विद्यार्थ्यांना काय वाटते? याचं प्रतिबिंब या अंकात बघायला मिळते. तद्वतच आपल्या महाविद्यालयातील उपक्रमाबाबतचे विविध रंग हे या अंतरंगाचे वैशिष्ट्य होय. संपादक मंडळ, लेखक यांनी अथक परिश्रम केल्यानंतर अंतरंग हा वार्षिकांक आकारास आला आहे. सुज्ञ वाचक आणि विद्यार्थी यांना यातून नक्कीच प्रेरणा मिळेल अशी आशा बाळगतो.

धन्यवाद!

उज्ज्वल यशाची आकाशझेप..... अभिनंदन

सरपंच

पिंपळगाव ग्राम पंचायत, ता. चिमुर, जि. चंद्रपूर

पपिता राणे (एम.ए. भाग २ राज्यशास्त्र)

प्रियंका खुणे २ री मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. राज्यशास्त्र)

विद्या सोमनाथे ३ री मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. राज्यशास्त्र)

किर्ती जासुद ३ री मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

राणी हिरडकर ४ थी मेरीट, उन्हाळी २०२१ ४ थी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. राज्यशास्त्र)

हेमलता चानोरे (एम.ए. मराठी)

हेमलता मडावी ४ थी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

मोनाली लोखंडे ५ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

वलेरी ॲन्थोनी ५ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. इंग्रजी)

धनश्री तिजारे ६ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

दिपा भुरे ६ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

स्नेहल सांडोकर ७ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

प्रज्ञा पाध्ये ९ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. मराठी)

भाग्यश्री नन्नोरे ९ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. राज्यशास्त्र)

प्रतिभा हिवले (एम.ए. राज्यशास्त्र)

विशाल नरूले ९ वी मेरीट, उन्हाळी २०२१ १० वा मेरीट, उन्हाळी २०२१ (एम.ए. राज्यशास्त्र)

अर्चना नारनवरे सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

भोजराज वाकडे सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

दिव्याभारती मेश्राम सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

खुशबुदेवी गौतम सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

निलम गौतम सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

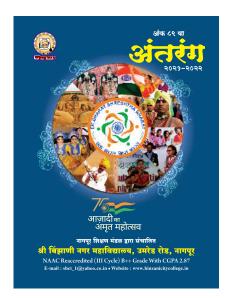
निलेश पिंजरकर सेट परिक्षा पास (एम.ए. राज्यशास्त्र)

अनुक्रमणिका

•	मुखपृष्ठ संकल्पना ''अंतरंग''	?	-21	ENGLISH SECTION	
	भुष्ट मराठी विभाग		• M	ly Parents – Poem	20
•	महामहिम श्रीमती द्रौपदी मुर्मू	2	• M	lother – Poem	20
•	शहिद भगतसिंग	ş	le	lahatma Gandhi – Pre-eminent ader of Indian nationalism uring the British Raj	21
•	करोनाकाळ आणि शैक्षणिक स्थिती	8		apu	22
	क्षु हिन्दी विभाग			apu Iahatma Gandhi – Poem	22
	जीवन-काल की कठिनाइयाँ		• So	ocial Media Revolution!	23
	·	Ę	• K	iran Desai	23
•	सह-अस्तित्व का बोध कविता - 'जो बीत गई' कविता का भावार्थ	9		irish Karnad 9 th May 1938 – 10 th June 2019)	24
•	योगासन का जीवन में महत्व	6	• Q	uotes of George Bernard Show	25
•	सुविचार	۷	• S1	atus of Women in India	26
•	जंगल में बारिश का कहर	9		µ विभागीय उपक्रम ₩	
•	कविता - मेरा हिंदुस्तान	9	~ ©! ◆ राष	ज्यशास्त्र विभाग अहवाल	२७
•	कविता – एक नन्हीं चिड़ीया	१०		ांतर महाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धा	79
•	कविता - कोशिश करने वालों की हार नहीं होती	१०		त्तीपत्र स्पर्धा अहवाल	30
•	कविता - आँसू	१०		ाजादी का अमृत महोत्सव	3 ?
	🦟 संस्कृत विभाग 🎪		♦ क्री	ोडा अहवाल	33
			• N	CC Activities	36
•	अभिनय 'अभिनयति हृद्गतभावान् प्रकाशयति इति'	??	• N	SS Activities	37
•	संगीतकला	१३	• मर	ाठी अभ्यास मंडळाचा उद्घाटन समारंभ	४१
•	नृत्यकला	, , ,	मर	ाठी भाषा संवर्धन पंधरवाडा	४१
•	नृत्यकला आर्षकविमहर्षिवाल्मीकिकृत रामायणम्		मर	ाठी भाषा गौरव दिन	४२
•	• ,	१५	+ अ	भ्यास सहल - सेवाग्राम-पवनार (वर्धा)	४२
*	आर्षकविमहर्षिव्यासकृत महाभारतम् रूपकस्य लक्षणं तस्य भेदाश्च	१६ १८		द्यार्थी निरोप समारंभ	४२

•	Department of Commerce	•	हिन्दी विभाग - गतिविधियाँ	५४
	• Workshop on "Personal	•	Department of Sanskrit	
	 Development - Key to Success Workshop on Career Opportunities in Commerce & Finance 		 Kalidas Smarak Immortalizing Sanskrit Literature 	56
	 Seminar on Be Future Ready with Advanced Skill Set Exhibition organized by ED Cell 	44 44 44	 Sanskrit Day Programme and 7 day Bridge Course on Sanskrit National Science Day Department of Computer Application 	5757
	• Self Entrepreneur from the City • MCED Workshop	45	• Value Added Course	58
	MCED Workshop Paratteent of English	45	• Bridge Course	58
•	Department of English	.1.	• Poster Making Competition	59
	 Online Classes of BA Sem V English Literature conducted under Cluster Activities 		 Web site Creation and Presentation Competition 	59
	Research Methodology WorkshopCareer Orientation Courses in	46	 Webinar on "Interview Skills and Techniques" 	59
	Communication Skills and		• Extempore	59
	Personality Development • Workshop of English Grammar	47	 Webinar on Authentication Techniques 	60
	Enhancement	47	• Virtual Teacher's Day	60
•	IQAC Report	48 •	Nature Day	60
•	Report of Lifelong Learning &	•	Department of History	
	Extension Cell	49	• Kranti Diwas	61
•	Department of EconomicsSkill Development Employment & Entrepreneurship	50	Chhatrapati Shivaji Maharaj JayantiShahid Diwas	61 61
	• Unemployment Situation during		• Shiv Swarajya Din	62
	Covid-19	50	डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन	
	• Economic recovery of Indian Economy, Assessment Criteria and Challenges of Global Economy		Late Shri Aidanji Binzani Memorial Lecture	63
•	विद्यार्थी विकास विभाग	•	किनष्ठ महाविद्यालय	
	• मिशन साहसी	५१	• शिक्षक-पालक संघ कार्यकारिणी स्थापन	६३
	• आंतर महाविद्यालयीन निबंध स्पर्धा	५१	• सुंदर वादविवाद स्पर्धा	६४
	• अल्पसंख्यांक हक्क दिवस	५१	• जागतिक दिव्यांग दिन	६४
	• छात्र संसद	48	निरोप समारंभ	६४

मुखपृष्ठ संकल्पना "अंतरंग"

'एक भारत श्रेष्ठ भारत' ही योजना दि. ३१ ऑक्टोबर २०१५ रोजी विविध क्षेत्रातील / प्रांतातील लोकांमध्ये सतत आणि संरचित सांस्कृतिक संबंध निर्माण करण्याच्या उद्देशाने घोषित केल्या गेली. तसेच भारताच्या स्वातंत्र्याच्या ७५ व्या वर्धापन दिनानिमित्त साजरा होणाऱ्या 'आजादी का अमृत महोत्सवात' लोकांचा जास्तीत जास्त सहभाग व्हावा म्हणून हा उपक्रम दि. १२ मार्च २०२१ पासून ७५ आठवड्यांसाठी सुरू करण्यात आला. हा अमृत महोत्सव 'जन आंदोलन' च्या भावनेने साजरा करणे ही, प्रत्येक भारतीयांची जबाबदारी आहे.

भारत हे एक अद्वितीय राष्ट्र आहे, जे अहिंसा आणि न्यायाच्या तत्त्वांवर आधारित स्वातंत्र्य संग्राम आणि सांस्कृतिक विकासाच्या समृद्ध इतिहासाने तयार केले गेले आहे, जे सांस्कृतिक विकासाच्या समृद्ध इतिहासाने एकतेच्या धाग्यात बांधले गेले आहे. सामायिक इतिहासातील परस्पर समंजसपणाच्या भावनेने विविधतेत एक विशेष एकता सक्षम केली आहे, जी राष्ट्रवादाची ज्योत म्हणून उदयास आली आहे जी भविष्यात जोपासली जाणे आणि जतन करणे आवश्यक आहे.

संपर्क आणि दळणवळणाच्या बाबतीत वेळ आणि तंत्रज्ञानामुळे अंतर कमी झाले आहे. गतिमानता आणि वाढ सुलभ करणाऱ्या युगात, विविध प्रदेशांतील लोकांमध्ये सांस्कृतिक देवाणघेवाण करण्याच्या समान दृष्टिकोनातून संबंध आणि राष्ट्र-निर्माण मजबूत करणे महत्त्वाचे आहे. परस्पर समंजसपणा आणि विश्वास हा भारताच्या सामर्थ्याचा पाया

आहे आणि भारतातील सर्व नागरिकांना सांस्कृतिकदृष्ट्या एकात्म वाटले पाहिजे.

सरदार वल्लभभाई पटेल यांची जयंती साजरी करण्याची कल्पना पंतप्रधान श्री नरेंद्र मोदी यांनी ३१ ऑक्टोबर २०१५ रोजी आयोजित राष्ट्रीय एकता दिवसादरम्यान विविध प्रांतातील पंथांमध्ये सतत आणि संरचित सांस्कृतिक संबंध निर्माण करण्यासाठी केली होती. माननीय पंतप्रधानांनी असे प्रतिपादन केले की सांस्कृतिक विविधता हा एक आनंद आहे जो विविध राज्ये आणि केंद्रशासित प्रदेशातील लोकांमधील परस्परसंवाद आणि परस्परसंवादाद्वारे साजरा केला पाहिजे जेणेकरुन संपूर्ण देशात समजूतदारपणाची भावना निर्माण होईल. देशाचे प्रत्येक राज्य आणि केंद्रशासित प्रदेश एका वर्षासाठी दुसऱ्या-राज्य / केंद्रशासित प्रदेशाशी जोडले जातील, ज्या दरम्यान ते भाषा, साहित्य, खाद्य, उत्सव, सांस्कृतिक कार्यक्रम, पर्यटन इत्यादी क्षेत्रात एकमेकांशी जोडले जातील. सहभागी राज्ये / केंद्रशासित प्रदेश एकमेकांना सांस्कृतिकदृष्ट्या दत्तक घेतील.

भारतातील सर्व राज्ये / केंद्रशासित प्रदेश पूर्ण वर्षासाठी जोड्यांमध्ये स्थापन करण्यात आले आहेत. जोडलेली राज्ये / केंद्रशासित प्रदेश एकमेकांसोबत सामंजस्य करार करतील, जे वर्षभर विविध उपक्रम राबवतील परस्पर सल्लामसलत करून प्रत्येक जोडप्यासाठी क्रियाकलाप कॅलेंडर तयार केले जाईल, ज्यामुळे परस्पर प्रतिबद्धतेची एक वर्षाची प्रक्रिया होईल. सांस्कृतिक स्तरावर, राज्ये / केंद्रशासित प्रदेशांच्या प्रत्येक जोडीतील लोकसंख्येच्या विविध विभागांमधील अशा परस्परसंवादामुळे लोकांमध्ये समजूतदारपणा आणि कौतुकाची भावना निर्माण होईल आणि परस्पर संबंध निर्माण होतील, ज्यामुळे राष्ट्रीय एकात्मतेच्या भावनेने समृद्धी होईल.

'अंतरंग' अंकाच्या मुखपृष्ठावरील संकल्पना उपरोक्त योजना व उपक्रम ''एक भारत श्रेष्ठ भारत'' आणि ''आजादी का अमृत महोत्सव" यांना अधोरेखित करणारी आहेत. आपल्या देशातील सांस्कृतिक धरोहर चे जतन करण्याची भावना प्रत्येक विद्यार्थ्यांमध्ये व देशाच्या नागरिकांमध्ये रूजविण्याचा हा संकल्प, यामागची भूमिका आहे. या संकल्पनेचे श्रेय प्राचार्य डॉ. सूजीत मेत्रे यांच्याकडे जाते.

वरील संकल्पनेला अनुसरून या वर्षीचा ८९ वा 'अंतरंग' प्रकाशित करतांना अत्यंत आनंद होत आहे.

मराठी विभाग

महामहिम श्रीमती द्रौपदी मुर्मू

भारतातील दुसरी महिला राष्ट्रपती व भारतातील पहिली आदिवासी महिला राष्ट्रपती

ही कहाणी आहे एका शिक्षिकेची, ही कहाणी आहे एका झुंजार आदिवासी महिलेची, ही कहाणी आहे एका निस्वार्थी समाजसेविकेची, ही कहाणी आहे एका अध्यात्मिक प्रवासाची, ही कहाणी आहे एका जिद्दी समर्पित जीवनाची, ही कहाणी आहे द्रौपदी मुर्मू.

काल पर्यंत फारसे कोणाला माहीत नसलेले द्रौपदी मुर्मू यांचे नाव आज खूपच चर्चेत आहे. राष्ट्रपतीपदाची त्यांची ऊमेदवारी घोषित होईपर्यंत तसे त्यांचे नाव अज्ञात होते. एका आदिवासी, गरीब, सामान्य कुटुंबातील महिलेला राष्ट्रपतीपदासारख्या सर्वोच्च पदाची ऊमेदवारी मिळते, हीच मुळी आपल्या शक्तीशाली लोकशाहीची थक्र करणारी सुंदर साक्ष आहे. भारतासारख्या खंडप्राय देशाच्या राष्ट्रपतीपदाच्या ऊमेदवार द्रौपदी मुर्मू यांचा जीवनप्रवास थक्क करणारा आहे. विशेषतः सर्वच स्त्रियांना द्रौपदी मुर्म यांचा जीवनसंघर्ष भावूक करणारा व प्रेरणादायीही आहे. घराणेशाही, अमर्याद संपत्ती आणि खानदानाचा दर्प नसलेल्या सामान्य माणसाला अभिमान वाटावा अशीच कहाणी ही द्रौपदी मुर्मू यांची आहे.

ओरीसा राज्यातील मयुरभंज जिल्ह्यात एका अत्यंत सामान्य आदिवासी कुटुंबात त्यांचा जन्म २० जून १९५८ रोजी झाला.१९७९ साली त्या पदवीधर झाल्या. ओरिसा सरकारच्या सिंचन खात्यात कारकून झाल्या. पुढे त्या शिक्षक झाल्या. नेगरसेवक झाल्या. आमदार झाल्या. मंत्री झाल्या. राज्यपाल झाल्या. आणि आता राष्ट्रपतीदाच्या ऊमेदवार. घराणेशाही नाही, संपत्ती नाही, वारसा नाही. सारेच कसे थक्क कणारे आहे. त्यांच्या

पतीचे नाव शाम चरण मुर्मू आहे.

आजही त्या मयुरभंज येथे एका साध्या दुमजली घरात राहतात. ६४ वर्षाच्या द्रौपदी मुर्मू या झारखंडच्या पहिल्या महिला राज्यपाल होत्या. दलित, आदीवासी, लहान मुले यांच्या ऊत्थापनासाठी झटणाऱ्या द्रौपदी मुर्मू यांची वैयक्तिक जीवनात अनेक संकटामुळे अक्षरशः होरपळ झाली. कोणीही कोलमडले असते. त्याही कोलमडल्या. पण पुन्हा ऊभ्या राहिल्या. ताठ ऊभ्या राहिल्या. त्यांना दोन मुले व एक मुलगी. २००९ साली २५ वर्षाचा मुलगा मरण पावला. हा धक्का त्यांना सहन झाला नाही. त्या डिप्रेशन मध्ये गेल्या. जीवनातील सारे स्वारस्य निघून गेले. खचुन गेल्या. याचवेळी त्या प्रजापिता ब्रम्हकुमारी या अध्यात्मिक संस्थानात गेल्या. त्या अध्यात्माला शरण गेल्या. त्या पुन्हा ऊभ्या राहतात तोच दुसरा मुलगा २०१३ साली रस्ता अपघातात गेला. त्याच महिन्यात आई गेली, कर्तबगार भाऊही गेला. चार वर्षात जवळची सगळी माणसे हरवली. आणि २०१४ साली पती शाम चरण मुर्मूही गेले. त्या एकाकी झाल्या. नियतीने त्यांच्यावर घोर अन्याय केला.

परत्ं अध्यात्म त्यांच्या सोबत होते. त्यांनी दलित, आदिवासी यांच्या सेवेत स्वतःला झोकून दिले. स्वतःचे दुःख जगाच्या दुखात मिसळून टाकले. पुन्हा ताठपणे ऊभ्या राहिल्या. २०१५ साली झारखंडच्या पहिल्या महिला राज्यपाल म्हणून पाच वर्षे काम केले. लवकरच विनम्र स्वभावाच्या कठोर प्रशासक म्हणून त्यांचा लौकिक झाला. २०२१ पर्यंत त्या राज्यपाल होत्या.

२० जून रोजी त्यांचा वाढदिवस होता. आणि २१ जून भारताच्या राष्ट्रपतीपदासाठी त्यांच्या नावाची घोषणा झाली. त्यांना हा आनंदाचा धका होता आणि देशालाही. त्या नेहमी प्रमाणे शिवमंदीरात गेल्या. स्वतः झाडू घेऊन मंदीर स्वच्छ केले. मंदीरातील कर्मचाऱ्याबरोबर सुखसंवाद केला. मयुरभंजमध्ये जल्लोष झाला. द्रौपदी मुर्मू या एका लहानशा घरातून ३५० एकर परिसर, १९० एकर बगीचा व ७५० कर्मचारी असलेल्या प्रशस्त राष्ट्रपतीभवनात लवकरच जातील. एक सामान्य शिक्षिका भारताची राष्ट्रपती होईल. हे भारतीय लोकशाहीचे केवढे नितांत सुंदर व विलोभनीय रुप आहे बरे!

कु. उर्वी चंद्रकांत देशपांडे

एम.ए. भाग १ (इंग्रजी)

शहिद भगतसिंग

२८ सप्टेंबर १९०७, भारतीय स्वातंत्र्य चळवळीतील एक थोर सशस्त्र क्रांतीकारक पंजाबमधील (विद्यमान पाकिस्तान) वंग (जिल्हा ल्यालपूर) या गावी एका शेतकरी – देशभक्त शीख कुटुंबात जन्म. आई विद्यावती व वडील कि शनसिंग. किशनसिंग लाला लजपतराय यांच्या बरोबर मंडालेच्या

तुरूंगात होते. त्यांना क्रांतीकारी वाङ्मयाचा प्रसार केल्याबद्दल १० महिन्यांची शिक्षा झाली (१९०९). प्राथमिक शिक्षण बंग येथे घेऊन भगतसिंग लाहोरच्या डी.ए.व्ही. व पुढे नॅशनल कॉलेजमधून बी.ए. झाले (१९२३).

विद्यार्थीदशेत जयचंद विद्यालंकार व भाई परमानंद या शिक्षकद्वयींचा त्यांच्यावर विशेष प्रभाव पडला. डी.ए.व्ही. कॉलेजमध्ये असतानाच त्यांनी विद्यार्थ्यांची संघटना उभारण्यात पुढाकार घेतला आणि आजन्म अविवाहित राहन स्वातंत्र्य लढ्यात सहभागी होण्याची शपथ घेतली. त्यांनी प्रारंभीच्या काळात काँग्रेस मध्येही प्रवेश केला होता परंतु काँग्रेसचे तत्कालीन धोरण त्यांना रूचले नाही. गदर चळवळीचे एक नेते कर्तारसिंग सरवा यांना दिलेली फाशी (१९१५) रोलर कायदा व जालियनवाला बाग येथील हत्याकांड (१९१९) यांसारख्या घटनांमुळे लाहोर हे स्वातंत्र्य चळवळीचे केंद्र बनले होते. भगतसिंगनी १९२३ पासून १९३१ मध्ये फाशी देईपर्यंत आपले सर्व जीवन मातृभूमीच्या स्वातंत्र्याला समर्पित केले. १९२३ मध्ये हिंदुस्थानात सोशॅलिस्ट रिपब्लिकन असोसिएशन या संस्थेत ते दाखल झाले. त्यांची लवकरच मध्यवर्ती समितीचा सचिव म्हणून नियुक्ती झाली. संघटितरीत्या कार्य करणाऱ्या सुखदेव चंद्रशेखर आझाद, बद्दकेश्वर दत्त, भगवंती चरण, जतींद्रनाथ दास वगैरेचे सहकार्य त्यांनी घेतले व नवजवान भारत सभा ही कट्टर देशभक्त युवकांची संघटना स्थापन केली (१९२५). त्याच वेळी उत्तर प्रदेशात सचिंद्रनाथ संन्याल यांच्या नेतृत्वाखाली गुप्तसंघटनेचे जाळे पसरले होते. तिचे वाङ्मय लाहोरला आणून प्रसृत करण्याचे कार्य त्यांनी अंगीकारले तसेच पंजाब, दिल्ली, उत्तरप्रदेश हे भाग स्वातंत्र्य चळवळीच्या दृष्टीने संघटित करण्यास घेतले. नवजवान भारत सभेची शाखा लाहोरला स्थापून तिचे नेतृत्वही त्यांनी केले. चंद्रशेखर आझाद, बट्केश्वर

दत्त, जतींद्रनाथ दास इत्यादींच्या मदतीने त्यांनी विविध क्रांतिकारक योजना आखल्या : काकोरी खटल्यात दोषी ठरलेल्या सिंचंद्रनाथ सन्याल, जोगेश्वर चतर्जी इत्यादींना जन्मठेपीच्या किंवा दीर्घमुदतीच्या शिक्षा झाल्या होत्या. यातील रामप्रसाद बिस्मिल, रोशनिसंग, राजेंद्रनाथ लाहिडी, अशफाकुल्ला हे चौघे फासावर गेले होते. फक्त चंद्रशेखर आझाद फरारी राहून त्यांनी उरलेल्यांची जुळवाजुळव केली व क्रांतिकार्यास आरंभ केला. काकोरी खटल्यातील बंदीची तुरंगातून सुटका करणे, सायमन आयोग व त्याच्या शिफारशी यांविरूद्ध तीव्र निषेध नोंदिवणे, शस्त्रे जमा करणे, महत्त्वाच्या केंद्रात बाँब कारखाणे चालू करणे, लाला लजपतराय यांच्यावर ज्याने लाठी हल्ला करणे (या हल्ल्यामुळे लालाजी आजारी पडून पुढे मरण पावले.) त्या जे. ए. स्कॉट या पोलीस अधिकाऱ्यास ठार मारून ज्याचा सूड घेणे इत्यादी कार्यक्रम त्यांनी आयोजित केले.

याप्रमाणे कुंदनलाल व चंद्रशेखर आझाद या सहकाऱ्यांच्या मदतीने त्यांनी कानपूरच्या तुरूंगातून संन्याल व जागेश्वर चतर्जी यांची सुटका करण्यासाठी कट रचला पण तत्पूर्वीच १९२६ च्या दसऱ्याला लाहोरमध्ये झालेल्या बाँबस्फोट प्रकरणी भगतसिंगांना पकडले. परंतु सबख पुराव्या अभावी त्यांना सोडण्यात आले. त्यानंतर विविध प्रांतात क्रांतिसंघटनांचे कार्य करणाऱ्यांची एक बैठक १९२८ च्या ऑगस्टमध्ये दिल्लीच्या फिरोजशाह किल्ल्यात भरली. चंद्रशेखर आझादांच्या नेतृत्वाखालील हिंदुस्थानात सोशॅलिस्ट रिपब्लीकन असोसिएशन या संस्थेने पंजाबातील सर्व कार्याचे नेतृत्व भगतसिंगाकडे दिले. तिचे जाळे सर्वत्र पसरले होते. पुढे या संस्थेचे रूपांतरण नवजवान सैनिकसंघ (हिंदुस्थान सोशॅलिस्ट रिपब्लिकन आर्मी) या संस्थेत करण्यात आले. सर्व शाखांशी संपर्क ठेवून एकसूत्रता आणायचे कार्य भगतसिंगावर सोपविण्यात आले होते. त्यानंतर सायमन आयोगाने मुंबईत आगमन झाले. (३ फेब्रुवारी १९२८). आयोगाच्या सदस्यांना नेणाऱ्या आगगाडीवर तसेच मनमाड स्थानकाच्या आवारात बाँबस्फोट करण्यात आले. तथापि आयोग लाहोरला सुखरूप पोहोचला. तिथे लाला लजपतराय यांच्या नेतृत्वाखाली उग्र निदर्शने झाली. त्या वेळी झालेल्या लाठी हल्ल्यात लालाजी घायाळ झाले आणि त्यातच नंतर त्यांचे निधन झाले (१६ नोव्हेंबर १९२८ रोजी). या घटनेमुळे देशभर असंतोषाची तीव्र लाट पसरली. लालाजींच्या मृत्यूचा बदला घेण्यासाठी त्या हल्ल्याचा मुख्य सुत्रधार पोलीस अधीक्षक स्कॉट याचा खून करण्याचा निर्धार भगतसिंग व त्यांचे साथीदार चंद्रशेखर आझाद व शिवराम राजगुरु यांनी केला परंतु ठरलेल्या दिवशी

ठरलेल्या वेळी आलेल्या स्कॉटऐवजी दुसरा पोलीस अधिकारी जे. पी. साँडर्स हा स्कॉट समजून मारला गेला (१६ डिसेंबर १९२८). तेव्हा भगतसिंगाच्या हस्ताक्षरांतील साँडर्स मरण पावला. लालाजींच्या खुनाचा सुड घेतला गेला अशी पत्रके लाहोरच्या रस्त्यांवर झळकली. भगतसिंग तेथून फरारी होऊन कलकत्त्याला गेले आणि त्यांनी जतींद्रनाथ दास यांना आणून आग्रा व लाहोर येथे बाँब कारखाने सूरू केले. पुढे त्यांच्या क्रांतिकारक पक्षाने दोन अन्यायकारक विधेयकांचा (ट्रेड डिस्प्यूट बिल व पब्लिक सेफ्टी बिल) निषेद म्हणून बटुकेश्वर दत्त व भगतसिंग यांच्याकडे दिल्लीच्या केंद्रीय विधानसभेत ब्रिटिशांच्या ह्कूमशाही वृत्तीचा निषेध करण्यासाठी बाँब टाकण्याचे काम विश्वासपूर्वक सोपविले. सभागृहात ८ एप्रिल १९२९ रोजी ही विधेयके मांडण्यात आली. प्रेक्षकसज्जांतून बटुकेश्वर दत्त व भगतिसंग यांनी बिलाचा निर्णय देण्यासाठी विठ्ठलभाई पटेल उभे राहताक्षणीच सज्जातून सभागृहात बाँब फेकले. हवेत गोळचा झाडल्या व निषेधपत्रे फेकली. पुढे दोघेही 'इन्किलाब जिंदाबाद' अशा घोषणा देत सरकारच्या स्वाधीन झाले. निषेधपत्रात जाणूनबुजून बहिऱ्या झालेल्या साठी 'हा मोठा आवाज केला आहे' आणि 'मानवाचे मानवाकडून शोषण बंद होईल' अशा खऱ्याखुऱ्या स्वातंत्र्यप्राप्तीसाठी बलिदान चालू आहे असे नमूद केले होते. हा व इतर अनेक आरोप लाद्न त्यांना व त्यांच्या सहकाऱ्यांना शिक्षा ठोठावण्यात आल्या भगतसिंगांना प्रथम काळ्या पाण्याची शिक्षा देण्यात आली (१२ जून १९३०) पण पुढे खास न्यायधिकरणाने त्यांना फाशीची शिक्षा सुनवली (७ ऑक्टोबर १९३०) या शिक्षेची अंमलबजावणी शिवराम हरी राजगुरु व सुखदेव ऊर्फ दयाळ यांना दिलेल्या फाशीच्या शिक्षेबरोबर लाहोरमधील मध्यवर्ती तुरूंगात २३ मार्च १९३१ रोजी करण्यात आली. या

क्रांतिकारकाची शिक्षा कमी करण्यासाठी म. गांधी व काँग्रेस यांनी प्रयत्न केले परंतु त्यांस यश आले नाही.

भगतिसंगाना ब्रिटिशांच्या गुलामगिरीतून देश मुक्त करण्यासाठी रिशयन क्रांतीच्या धर्तीवर उठाव करावयाचा होता असे म्हटले जाते. त्यांनी कम्युनिस्टांचे वाङ्मय विशेषतः कार्ल मार्क्सचा दास कॅपिटल आणि कम्युनिस्ट जाहीरनामा यांचा अभ्यास केला होता. भगतिसंग एक तडफदार वृत्तपत्रकार होते. अर्जुन (दिल्ली), प्रताप (कानपूर) इ. नियतकालीकांतून बसंतिसंग या टोपणनावाने त्यांचे स्फुटलेखन प्रसिद्ध होत असे अमृतसरमधून प्रकाशित होणाऱ्या अकाली व कीर्ति या नियतकालिकांचे संपादनही त्यांनी केले. भारतीय स्वातंत्र्यसंग्रामात असंख्य हुतात्मे झाले, सशस्त्र क्रांतीचेही अनेक प्रयत्न झाले पण आपल्या कर्तव्यनिष्ठेने, त्यांगाने नेतृत्वाने धाडसाने आणि अत्युच्च आहुतीने ऐन तारूण्यात संबंध देशात चैतन्य निर्माण करणारे भगतिसंग अद्वितीय होते. त्यांची प्रेरणा फक्त स्वातंत्र्यप्राप्तीची नव्हती तर समाजवादी क्रांतीची शोषणरिहत मानवसमाज निर्मितीची होती, हे त्यांच्या जबान्या, निषेधपत्रक व एकूण कार्यावरून स्पष्ट होते.

भारत-पाकिस्तान फाळणी नंतर त्यांची दफनभूमी हुसनीवाला हा भाग पाकिस्तानाला गेला होता पण भारत सरकाने बदली जमीन देऊन तो मिळविला. तेथे १९६८ मध्ये सरकार तर्फे भव्य स्मारक उभारण्यात आले. त्यावेळी भगतिसंगाच्या वृद्ध माता विद्यावती तेथे उपस्थित होत्या.

> सुशील वि. मेरखेड बी.ए. भाग १

करोनाकाळ आणि शैक्षणिक स्थिती

''शरीराला श्रमाकडे बुद्धिला मनाकडे, हृदयाला भावनेकडे पळवणे? म्हणजेच 'शिक्षण' होय''

भारतातील थोर समाजसुधारक आणि विचारवंत महात्मा ज्योतीबा फुलेंनी आपल्या 'शेतकरऱ्यांचा आसूड' ह्या ग्रंथात खालील शब्दात विद्येचे महत्त्व प्रतिपादन केले आहे. 'विद्येविना मित गेली। मितविना गित गेली।। गितविना वित्त गेले। वित्तविना शुद्र खचले।। हे सारे अनर्थ एका अविद्येने झाले'।।

यावरून आपणास शिक्षणाचे महत्त्व कळते. 'शिक्षण' हे आपले 'साध्य' प्राप्त करावयाचे एकमेव साधन आहे. यातूनच नवचैतन्य नवसंस्कृती, नवसमाज निर्माण होतो. पण एकविसाव्या शतकात जगाला एका प्रचंड महामारीचे तोंड पहावे लागले ते म्हणजे 'कोविड-१९ उर्फ करोना'. करोनामुळे संपूर्ण जग हादरून गेले. ह्यामुळे सामाजिक, धार्मिक, आर्थिक व शैक्षणिक क्षेत्रावर फार गंभीर

स्वरूपाचे प्रचंड परिणाम झाले. समाजात प्रत्येकाच्या मनात अस्वस्थता, निराशा, चिंता, भितीची भावना निर्माण झाली. सर्वात जास्त परिणाम झाला तो म्हणजे 'शैक्षणिक क्षेत्रावर'. कारण आमच्या सारख्या विद्यार्थ्यांना आता शैक्षणिक प्रगतीसाठी उघडलेली दारे बंद झालेली होती. नवनवीन शब्द ऐकायला मिळत होते – कोविड-१९, करोना, आर्स्ट पीसीआर, लॉकडाऊन, ब्लॅक फंगस, व्हाईट फंगस इ.

माननीय भारताचे पंतप्रधान श्री नरेन्द्र मोदीर्जीनी भारतदेशाला ह्या महामारीपासून वाचविण्यासाठी दि. २२ मार्च २०२० मध्ये लॉकडाऊनची जाहीर घोषणा दिली. तेंव्हा आम्हाला लॉकडाऊनम्हणजे काय? याची प्रचिती आली. सार्वजनिक स्थळे, शाळा, महाविद्यालये बंद करण्यात आली. आमच्यासारख्या लाखो विद्यार्थ्यांना येणाऱ्या अडचर्णीना तोंड द्यावे लागणार होते. 'करोना' काळामुळे विद्यार्थ्यांच्या शिक्षण प्रक्रियेत व्यत्यय येऊ नये, त्यांना शिक्षणाच्या हक्कापासून वंचित राहता येऊ नये म्हणून 'ऑनलाईन' शिक्षणाचा मार्ग निवडण्यात आला. 'ऑनलाईन' शिक्षण घेण्यासाठी आवश्यक असणारी सर्व साधने शहरातील विद्यार्थ्यांकडे होती पण प्रश्न होता तो म्हणजे ग्रामीण भागातील विद्यार्थ्यांचा! मोबाईल ते ही ॲम्रॉईड, इंटरनेट सर्विस, डाटा, कनेक्टीवीटी ह्या सारखे प्रश्न असल्यामुळे ग्रामीण क्षेत्रातील बरेच विद्यार्थी ह्या शिक्षण प्रक्रियेपासून अनभिज्ञ राहिले.

प्रत्येक पाल्यांना आपल्या पालकांच्या नोकऱ्या गमावल्यामुळे, घरातील निर्माण झालेली उदरिनर्वाहाची समस्या यामुळे शिक्षणाचा त्याग करावा लागला. दुसरीकडे आपल्या अपत्यांच्या मृत्यूच्या भितीने ग्रासलेल्या पालकांनी आपआपल्या मुलांना शाळेतून काढून घेतले. कारण ह्या महामारीच्या काळात 'शिक्षणापेक्षा' ही 'जीव' व 'जगणे' महत्त्वाचे होते. परंतु 'दहावी' व 'बारावी' वर्गातील बोर्डाच्या परीक्षा कश्या स्वरूपात घेतल्या जाणार? त्यात विद्यार्थी उपस्थित राहू शकतो का? विद्यार्थ्यांना परीक्षा उत्तीर्ण होणे गरजेचे होते. म्हणून परीक्षा पुढे ढकलण्यात आल्या. शेवटी मध्यमार्ग काढून परिस्थितीला समोर जाणे अगत्याचे होते. सर्व विद्यार्थ्यांना पुढील वर्गात पाठवावे, ह्या धोरणांतर्गत उत्तीर्ण करण्यात आले व प्रवेशप्रक्रियेला प्रारम्भ झाला.

करोनापूर्व काळातील शैक्षणिक वर्ष आणि आजचे 'ऑनलाईन शिक्षण' यात फार मोठी तफावत दिसून येत आहे. पूर्वीच्या काळातील शिक्षकांव्दारे प्रत्यक्षात वर्गात विद्यार्थ्यांना समोर बसवून शिकविणे आणि त्या शिक्षणातून विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्त्वाचा सर्वांगिण विकास घडत होता. वर्गात घेतल्या जाणाऱ्या विविध घटक चाचणी व परीक्षामुळे तसेच शैक्षणिक उपक्रमामुळे विद्यार्थी बौद्धिक दृष्ट्या सुदृढ बनत होता. त्याची आत्सात व आकलन करावयाची क्षमता व्दिगुणीत होत होती. प्रत्येक शाळा व महाविद्यालयांमध्ये घेतल्या जाणाऱ्या अनेकविध 'क्रीडा स्पर्धा ह्यामधून शारीरिक व मानसिक विकास होत असे. नव्हेतर त्याबरोबरच प्रचंड प्रमाणावर 'आत्मविश्वास' वृद्धिंगत होतो.

ऑनलाईन शिक्षण पद्भतीत शिक्षक तर शिकवतात पण विद्यार्थी पूर्णपणे मनाने त्यात सामील होत नाही. आपल्याला परीक्षा 'लिखित' स्वरूपात द्यावयाची नाही फक्त स्क्रीनवर पाहून प्रश्नांच्या बरोबर उत्तरांना चिन्हांकित करावयाचे आहे, ह्याची जाणीव असल्यामुळे परीक्षेसाठी लागणारी तयारी म्हणजे अभ्यास याकडे विद्यार्थी दुर्लक्ष करीत आहे. आपल्याला फक्त 'पास' व्हायचे आहे. तेही मेहनत न करता; ही भावना वाढीस लागत आहे, वाचन, लेखन, मनन, चिंतन ह्यासारख्या शब्दांचा लोप झाला आहे. शाळा व महाविद्यालये बंद आहे म्हणून काही विद्यार्थ्यांनी त्यांना मिळालेल्या वेळेचे महत्त्व लक्षात घेता आपले छंद जोपासणे सुरू केले, वेळेचे सद्पयोग केले. पण अनेक विद्यार्थी वाईट संगतीत, वाईट मार्गावर चालले गेले. ह्या काळात कमी वयाचे, बालगुन्हेगार मोठुयाप्रमाणावर सापडल्याचा उल्लेख 'क्राईम न्युज' मध्ये प्रकाशित करण्यात आला. 'साईबर क्राईम' ची कास ही विद्यार्थ्यांनी धरली आहे. विद्यार्थ्यांमध्ये दिवसेंदिवस विकृत भावनेचा विकास होतांना समाजात निदर्शनास येत आहे. ही अत्यंत दुःखाची बाब आहे.

सध्या अनलॉक-३ ची घोषणा झालेली आहे. सार्वजिनक क्षेत्र तसेच शैक्षणिक क्षेत्रामध्ये विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्षात हजर राहवयाची परवानगी मिळालेली आहे. कारण भारत सरकारच्या आरोग्य विभागाच्या अथक प्रयत्नांमुळे 'करोना' वर मात करणाऱ्या 'व्हॅक्सिनस्फ आलेल्या आहे. देशाची घडी नीट बसविण्यामध्ये सरकार प्रयत्नशील आहे. शिक्षण क्षेत्रातही सुस्थिती आणण्यासाठी सर्व वर्गांकडून प्रयत्न सुरू आहे. जवळपास आम्ही करोनावर मान करावयाचा एक मोठा टप्पा गाठलेला आहे. पुन्हा नव्या जोमाने देशाची शैक्षणिक स्थितीत सुधार घडवून आम्ही प्रगतीपथाकडे वाटचाल करणार आहोत. ही आशा-आकांक्षा मनात बाळगून ईश्वर-अल्लाह कडे एकजूट होऊन आपण ही प्रार्थना करू या –

''दिन है छोटासा, छोटीसी आशा, छोटेसे 'करोना' से मुक्ति की आशा। शिक्षाप्राप्ती से अपनी मंजिल छूने की आशा, आसमानों में उडने की आशा।।''

> जयंत सदाशिव वरघणे बी.ए. भाग १

हिन्दी विभाग

जीवन-काल की कठिनाइयाँ

'जीवन' अर्थात हमारे जन्म से मृत्यु के बीच की कालाविध ही 'जीवन' कहलाती है जो कि हमें अपने माता–िपता द्वारा दिया गया वरदान है।

भूत, वर्तमान एवं भविष्य का समन्वित रूप है – जीवन। जीवन उतार-चढ़ाव का मिश्रण है और जिसके पास जीवन है उसने जीवन के विभिन्न रंगो को देखा होगा। कभी-कभी रंग चमकीले और कभी-कभी वे सिर्फ काले और सफेद होते हैं। चमकीले एवं काले-सफेद से तात्पर्य यह है कि जीवन में दुःख-सुख दोनों होते हैं। जीवन में दुःख, शोक, खुशी, विजय-पराजय, घृणा, सफलता-असफलता आदि स्थितियों का समावेश होता है। कभी आप जीतते हो कभी आप सीखते हो यही जीवन है। किसी किव ने क्या खुब कहा है....

> ''जीवन न तो भविष्य में है न अतीत में, जीवन तो बस इस पल में है।''

जीवन की कठिनाइयाँ:-

जीवन में कठिनाई का होना स्वाभाविक है अर्थात जीवन के हर पहलू पर कठिनाइयाँ होती हैं। प्रत्येक व्यक्ति के लिए कठिनाइयाँ अलग प्रकार की हो सकती हैं। किसी को ये कठिनाइयाँ ज्यादा दुख देती हैं, तो किसी को कम अर्थात कोई व्यक्ति अपने जीवन की कठिनाइयों से लड़ता है और कोई इन कठिनाइयों से भयभीत हो जाता है।

कठिनाइयों के बीच से गुजरने पर मनुष्य अपनी योग्यता और क्षमता से परीचित होते हैं। कठिनाईयाँ एक ऐसी भेंट है जो मनुष्य के व्यक्तित्व को तराश कर चमकाने में मदद करती है।

सृष्टि के नियमों के अनुसार जीवन के प्रत्येक क्षेत्र में परिवर्तन होते रहना एक स्वाभाविक बात है। सुबह के बाद रात और रात के बाद दिन होता है। जिस तरह यह सृष्टि एक–सी नही रहती, उसी प्रकार जीवन भी एक–सा नहीं रहता। कठिनाई सभी के जीवन में आती है अर्थात किसी को वह कठिनाई छोटी लगती है और किसी को बड़ी। कठिनाई कभी हमें जीताती है और कभी सीखाती है।

उपाय :-

कठिनाई मनुष्य के जीवन की महत्वपूर्ण स्थिति हैं। परंतु इस स्थिति से वही मनुष्य लड़ सकता है जो इनको सँभालने का सामर्थ्य रखता है अन्यथा यह बोझ बनकर मनुष्य को कुचल देती है जो कठिनाइयों का सामना साहस और सब्र से करता है वो ही इन कठिनाइयों से सुख और विजय पा सकता है।

कठिनाइयों का मूल्य बहुत गहरा है। जो इनमें विजय प्राप्त कर लेता है, वह बहुत कुछ पा लेता है और जो इनसे हार मान लेता है उसे बहुत कुछ चुकाना पड़ता है। जीवन में आनेवाली कठिनाइयों का समाधान मनुष्य किस प्रकार से करता है, इसका प्रभाव ना सिर्फ उन पर अथवा उसके साथ-साथ समाज पर भी पड़ता है। जो मनुष्य कठिनाइयों को जीवन का हिस्सा मानकर उसका सामना करता है, उससे सीख लेता है वह स्वयं तो उससे मिलने वाले लाभ अथवा सिख को प्राप्त करता ही है किंतु दूसरों के लिए भी वह आदर्श और प्रेरणा बन जाता है। कठिनाई आने पर मनुष्य दूसरों को अथवा ईश्वर को अपनी विपरीतताओं के लिए कोसता है। मनुष्य अपनी कठिनाइयों से दूर भागने का असफल प्रयास करता है। किंतु इससे तो उसकी समस्याएं बढ़ती ही जाती है। वस्तुतः कठिनाइयाँ जीवन का एक आवश्यक नियम है जिसे स्वीकार करने में ही लाभ है।

एकांगी विचार प्रेरित मनुष्य इस नियति के विधान को समझ नहीं पाता है वह अपनी इच्छा के अनुकूल परिस्थितियों में भयभीत और दुखी हो जाता है। जीवन में यदि संघर्ष न हो तो सफलता के मोल से हम अपरिचित ही रहते हैं। हर किसी के जीवन की यात्रा संघर्ष से शुरू होती है। अपने संघर्ष की अवधि के दौरान व्यक्ति गलतियाँ करता है। उन्हें कई कठिनाइयों और मुश्किलों का सामना करना पड़ता है। उन्हें अपनी परेशानियों से सीखने की जरूरत है। और खुद पर विश्वास करने की जरूरत, ऐसा कर वह अपने जीवन को उपयोगी बना सकता है। इसलिए कठिन समय सभी के जीवन में विशेषतः मूल्यवान है।

निष्कर्षत:-

जीवन में कठिनाइयों का होना किसी भेंट से कम नही। कठिनाइयाँ हमें हमारी क्षमता एवं योग्यता से परिचित कराती हैं। जिस तरह सिक्के के दो पहलू होते हैं उसी प्रकार जीवन के भी दो पहलू होते हैं। दुख और सुख। जीवन दुख एवं सुख का अनुभव कराता है। जब भी हम किसी मुश्किल मे होते हैं। तब हम ना केवल उस मुश्किल से लड़ते हैं बल्कि उसके साथ-साथ उससे बहुत कुछ सीखते भी हैं।

यद्यपि जीवन में कठिनाइयाँ नहीं होंगी तो मनुष्य अपनी योग्यता व क्षमता से परिचित नहीं होगा।

कठिनाइयाँ मनुष्य को मजबुत बनाती हैं। यह जीवन की सहज स्वाभाविक स्थिति है, जिसे स्वीकार करके मनुष्य अपने विचारों को निहार सकता है। कठिनाइयों को जीवन का शत्रु मानकर उससे दुखी और परेशान होकर मनुष्य अपनी हानि कर लेता है। कठिनाइयों में रोना, दुखी होना, हार मान लेना, निराश हो जाना यह विश्वास के मार्ग को छोड बैठ जाना ही है।

कठिनाइयाँ इतनी भयंकर और कष्टदायक नहीं हैं जितना हम लोग समझते हैं। जिन कठिनाइयों में कई व्यक्ति हार बैठते हैं, रोते है, दुखी होते हैं, मानसिक रूप से तनाव महसूस करते हैं। उन्ही कठिनाइयों में कुछ व्यक्ति नए उत्साह, प्रेरणा, सीख, नई पहेली, समझ उसका सामना करते हैं। जिस तरह किसी भी देश का सैनिक अपने देश के लिए निडर होकर आँखरी साँस तक खुशी-खुशी लड़ता है, कठिनाइयों का सामना करता है, उसी प्रकार से मनुष्य को कठिनाइयों का सामना होता हैं। मनुष्य को कठिनाइयों का मुस्कुराते हुए निडर होकर व अंत तक उसका सामना करना चाहिए।

''कठिनाइयाँ सभी के जीवन में होती हैं। कोई भी इससे अछूता नहीं है। हमें बेहतर बनने के लिए जिंदगी में मुश्किलें आना जरूरी हैं। ''मुश्किलो से डर कर नौका पार नहीं होती,

मुश्किला स डर कर नाका पार नहां हाता, कोशिश करने वालों की कभी हार नहीं होती।''

कु. गायत्री बी. शाहू बी.कॉम. भाग १ (अंग्रेजी माध्यम)

सह-अस्तित्व का बोध

एक बार की बात है। संत एकनाथ एक गांव से गुज़र रहे थे। चलते हुए उन्होंने देखा कि कुछ ग्रामीण एक साँप को मार रहे थे। संत एकनाथ वहाँ पहुँचे और बोले – ''भाइयों इसे क्यों पीट रहे हो, कर्मवश सर्प होने से क्या हुआ? ये भी तो एक जीव है, ये भी तो एक आत्मा है।''

एक युवक ने कहा, ''आत्मा है तो काटता क्यों है?'' एकनाथ ने कहा – ''तुम लोग सर्प को न मारो तो वो तुम्हे नहीं काटेगा। तुम अपना जीवन जियो। वो अपना जीवन जिएगा।'' लोगों ने एकनाथ के कहने पर सर्प को छोड दिया।

दरअसल संत एकनाथ ने ऐसा इसीलिए कहा क्योंकि कुछ दिन पहले जब वे ब्रह्ममुहूर्त के संध्या प्रकाश में मंदिर के तालाब में स्नान करने जा रहे थे। तभी रास्ते में उन्हें सामने फन फैलाए खड़ा सर्प दिखाई दिया, उन्होंने उसे बहुत हटाना चाहा पर वो टस से मस न हुआ। अंततः एकनाथ को मुड़कर दूसरे घाट पर स्नान करने जाना पड़ा। पर जब वे पुराने रास्ते लौटे तो देखा कि बरसात के कारण वहां एक गहरा गड्ढा हो गया है।

अंत एकनाथ को जैसे आभास हुआ कि अन्य जीव भी सह-अस्तित्व के भाव को समझते हैं। जिस समय वह उस सर्प से चिड़ रहे थे, अगर उसने उन्हें न बचाया होता तो एकनाथ कब के उस गड्ढे में समा चुके होते।

कु. मिताली गुगूस्कर

बी.ए. प्रथम वर्ष

कविता 'जो बीत गई' कविता का भावार्थ

जिस प्रकार उदयशंकर भट्ट जी ने 'पथिक से मनुष्य को हार मानकर न बैठते हुए जीवन में चुनौतियों का निरंतर सामना करते रहने का सन्देश दिया है।' उसी प्रकार 'जो बीत गई' कविता के माध्यम से हरिवंशराय बच्चन मनुष्य को बताते हैं कि हमें अपना दुःख बहुत बड़ा जाना पड़ता है; हम अपने ही दुःखों में डुबे रहते हैं, अवसादग्रस्त हो जाते हैं, निराश होकर जीवन से हार मान लेते हैं; हम जीना नहीं चाहते। किंतु जरा आँख उठाकर औरों का दुःख देखें तो हमें पता चलेगा कि हमारा दुःख कितना छोटा है।

हमारे जीवन का कोई प्रिय व्यक्ति जो हमें सितारे और फूल की तरह प्यारा था, हमसे दूर चला जाता है या उसकी मृत्यु हो जाती है, तो हम शोकग्रस्त हो जाते हैं। किंतु क्या कभी आकाश या बगीचे की ओर देखा? इनके कितने सितारे और फूल इनसे टूटकर अलग हो गए और इन्हें सूना कर गए।

माना कि हमारे जीवन का प्यारा कुसुम सूख गया। किंतु इस मधुबन की छाती को देखो इस पर खिली कितनी कलियाँ सूख गईं? कितनी लताएँ मुरझा गइ? कितनी क्या मधुबन ने कभी रोकर-चीखकर शोर मचाया? नहीं न। इसलिए जो बीत गई सो बात गई।

> **कु. सलोनी ठवरे** बी.ए. द्वितीय वर्ष

योगासन का जीवन में महत्व

योगासन शरीर और मन को स्वस्थ रखने की प्राचीन भारतीय प्रणाली है। शरीर को किसी ऐसे आसन या स्थिति में रखना जिससे स्थिरता और सुख का अनुभव हो 'योगासन' कहलाता है। योगासन शरीर की आन्तरिक प्रणाली को गतिशील बनाता है। इससे रक्त-नलिकाएँ साफ होती है प्रत्येक अंग में शुध्द वायु का संचार होता है जिससे उनमें स्फूर्ति आती है। परिणामत व्यक्ति में उत्साह और कार्य-क्षमता का विकास होता है। एकाग्रता आती है। योग का अर्थ योग संस्कृत के 'यज्' धातु से बना है जिसका अर्थ है 'संचालित करना', 'सम्बद्ध करना', 'सम्मिलित करना' और 'जोड़ना'। अर्थ के अनुसार विवेचन किया जाए तो शरीर एवं आत्मा का मिलन ही 'योग' कहलाता है। यह भारत के छः दर्शनों जिन्हे 'षडदर्शन' कहा जाता है उनमें से एक है। अन्य दर्शन है न्याय, वैशेषिक, सांख्य, वेदान्त एवं मीमांसा। इसकी उत्पत्ति भारत मे लगभग ५००० ई. पू. में हुई थी। पहले यह विद्या गुरु शिष्य परम्परा के तरह पुरानी पीढ़ी से नई पीढ़ी को हस्तांतरित होती थी। लगभग २०० ई.पु. में महर्षि पतंजिल ने योग दर्शन को 'योग सूत्र' नामक ग्रन्थ के रूप में लिखित रूप में प्रस्तुत किया। इसलिए महर्षि पतंजिल को 'योग का प्रणेता' कहा जाता है।

आज बाबा रामदेव योग नामक इस अचूक विद्या को देश-विदेश में प्रचार कर रहे हैं। शरीर के स्वस्थ रहने पर ही मस्तिष्क स्वस्थ रहता

है। मस्तिष्क से ही शरीर की समस्त क्रियाओं का संचालन होता है। इसके स्वस्थ और तनावमुक्त होने पर ही शरीर की सारी क्रियाएँ भली प्रकार से संपन्न होती है। इस प्रकार हमारे शारीरिक, मानसिक, बौद्धिक और आत्मिक विकास के लिए योगासन अति आवश्यक है हमारा हृदय निरन्तर कार्य करता है। हमारे थककर आराम करने या रात को सोने के समय भी हृदय गतिशील रहता है। हृदय प्रतिदिन लगभग ८,००० लीटर रक्त को पम्प करता है। उसकी यह क्रिया जीवन भर चलती रहती है। आज की आवश्यकता को देखते हुए 'योग-शिक्षा' को बेहद आवश्यकता है क्योंकि सबसे बड़ा सुख शरीर का स्वस्थ होना है। यदि आपका शरीर स्वस्थ है तो आपके पास दुनिया की सबसे बड़ी दौलत है। स्वस्थ व्यक्ति ही देश और समाज का हित कर सकता है। अतः आज की भाग-दौड़ की जिन्दगी में खुद को स्वस्थ एवं ऊर्जावान बनाए रखने के लिए योग बेहद आवश्यक है। वर्तमान परिवेशन में योग न सिर्फ हमारे लिए लाभकारी है। बल्कि विश्व के बढ़ते प्रदूषण एवं मानवीय व्यस्तताओं से उपजी समस्याओं के निवारण के संदर्भ में इसकी सार्थकता और बढ गई है।

> कु. शिवानी गिऱ्हेपुंजे बी.ए. अंतिम वर्ष

सुविचार

- सत्य केवल उनके लिए ही कड़वा होता है, जो लोग झूठ में रहने के आदि हो चुके हों।
- २) पतझड हुए बिना पेड़ों पर नए पत्ते नहीं आते, उसी तरह कठिनाई और संघर्ष सहे बिना, अच्छे दिन नहीं आते।
- बाहर की चुनौतियों से नहीं
 हम अपने अंदर की
 कमजोरियों से हारते हैं।

- तरे गिरने में, तेरी हार नहीं,
 तू इन्सान है, अवतार नहीं...
 गिर, उठ, चल, दौड, फिर भाग
 क्योंकि,
 जीत संक्षिप्त है, इसका कोई सार नहीं...
- ५) अच्छे व्यवहार का आर्थिक मूल्ये भले ही ना हो, लेकिन अच्छा
 व्यवहार करोड़ों दिलों को खरीदने की ताकत रखता है।

कु. वैष्णवी ठाकरे बी.ए. प्रथम वर्ष

जंगल में बारिश का कहर

एक दिन की बात जंगल में खूप बारिश होने वाली थी, सारे पक्षी परेशान होकर राजा के पास गए।

फिर उसमें एक पक्षी ने कहा, कि हम इतने कम समय में कैसे घोंसला बनाएंगे, हमें तो लकड़ी जमा करने में ही, कम से कम सात या आठ दिन लग जाते हैं। उसमें राजा ने कहा कि तुम उसकी चिंता मत करो। हमने इसकी व्यवस्था पहले से ही कर रखी है। राजा ने कहा हमारे सारे राज्य के सिपाही लकड़ियाँ डाल देंगे। राजा ने कहा कि चलो अब घोंसले को पक्का करने में लग जाओ। सभी पक्षी अपने-अपने घोंसले की तरफ निकल पड़े।

नीलू मौसी कहती है कि मेरा तो इस दुनिया में कोई नही है। लाडो चिड़िया कहती है, ''नीलू मौसी, हम दोनों मिलकर अपना घोंसला बनाएंगे ताकि दोनों का समय बच जाए।" नीलू मौसी ने कहा, "मुझे किसी का अहसान नहीं चाहिए। अगर तुमने मुझे बारिश के समय बाहर निकाल दिया तो मेरा क्या होगा?'' सारे पक्षी अपने-अपने घोंसले के पास पहुंच गए। सिपाही ने सारे पक्षियों को लकड़ियां लाकर दीं। फिर नीलू मौसी और लाडो चिड़िया, काला कौवा और भूरा कौवा और एक साथ सारे पक्षी लकड़ी के गठ्ठे के पास आते हैं। नीलू कहती है कि तुम से किसी एक को अपना घोंसला अलग बनाना है। लाडो पक्षी कहते हैं हम साथ मिलकर अपना घोंसला बनाएंगे। भूरा कौवा कहता है, नहीं मैं आपना घोंसला अलग बनाउंगा। नीलू पक्षी कहती है, मैं अपना घोंसला अलग बनाउंगी। काला कौवा कहता चलो लाडो हम दोनों मिलकर अपना बडा घोंसला बनाएंगे। फिर सारे पक्षी अपना - अपना घोसला बनाने के लिए जुट जाते हैं। किंतू काला कौवा लाडो से कहता है कि तुम घोसले के बारे में बेहतरीन जानते हो। काला कौवा लाडो से बोलता है - ''चलो खाना जमा कर लेते हैं। बारिश तो रुकने वाली नहीं है।'' लाडो और काला कौवा खाना लाकर रख लेते हैं। फिर भूरा कौवा और नीलू का भी घर तैयार हो जाता है। दो दिन बाद जोरों से बारिश होने लगी। भूरा कौवा सोया होता, वहीं धीरे-धीरे उसके पैरों पे पानी लगने लगता है। भूरा कौवा का घर पानी में बह जाता है। उसके बाद भूरा कौवा नीलू के घर जाता और दरवाजा खट-खटाता है पर नीलू दरवाजा नहीं खोलता। उसके बाद लाडो और काला कौवा के पास जाके भूरा कौवा बोलता, ''दरवाजा खोलो।'' लाडो दरवाजा खोल देती है। फिर नीलू के घर में पानी भर जाता है। नीलू बोलती बचाओ-बचाओ। भूरा कौवा बोलता है मै नहीं बचाउंगा। उसे उसके साथ ऐसा

होना था। फिर काला कौवा बोलता वह दुश्मन क्यों न हो पर हमे उसकी मुसीबत के वक्त मदत करनी चाहिए। लाडो और काला कौवा दोनो नीलू को बचाले निकल जाते। फिर भूरा कौवा वहीं रहता। फिर लाडो का भी घर बह जाता है। भूरा कौवा पानी में बहते जाता है, लाडो बोलती हैं "जाओ भूरे कौवे को बचाओ।" काला कौवा बोलता है, "इस के साथ यही होना चाहिए।" लाडो काले कौवे को समझाती है, "अभी तुम क्या कह रह थे, चाहे दुश्मन क्यों न हो पर मदत करनी चाहिए।" काला कौवा भूरे कौवे को बचा लेता है। फिर सारे पक्षी एक साथ जमा होकर पेड़ पर ऊपर बैठ जाते हैं। इसलिए कहा जाता है कि, "एकता में बल होता है।"

सीख : एकता में बल होता है।

कु. दिव्यानी माने बी.ए. द्वितीय वर्ष

मेरा हिंदुस्तान

ढोलक से ढम-ढम निकले शहनाई से तान मंदिर से निकले शंख, तो मस्ज़िद से आजान। सबसे पावन देश है मेरा, इसमें बसी मेरी जान। यहां फूलों के यहां झूलों के मौसम बड़े सुहाने हैं, कोई कुछ भी कह ले लेकिन हम तो मां के दीवाने हैं। भारत मां की रक्षा में कर देंगे जान कुर्बान, सबसे पावन देश हैं मेरा इसमें बसी मेरी जान। विविधता में ही एकता ऐसा हमारा नारा है, इसी लिए तो सारे जहां में हिंदुस्ताँ मेरा प्यारा है। जान चाहे चली भी जाए जाने ना पाए शान सबसे पावन देश है मेरा, इसमें बसी मेरी जान।

बशीर शेख

एम.ए. (राज्यशास्त्र) भाग २

एक नन्हीं चिड़ीया

है जिंदगी एक कशमकश तो क्या हौसला बुलंद कर चलना है मुझे है हर राह में मुश्किलें तो अब अपनी जड़ें मजबूत कर बढ़ना है मुझे।

हूँ मैं एक नन्हीं चिड़िया तो क्या हौसलों की उड़ान भरना है मुझे।

है लाखो बंदिशें, है लाखो बेड़ियाँ तो क्या इन्हें तोड़ आसमान में चमकना है मुझे। है हाथों की लकीरों में तकदीरें अब जिसे हर हाल में बदलना है मुझे।

हूँ मैं एक नन्हीं चिड़िया तो क्या हौसलों की उड़ान भरना है मुझे।

है लोगो ने समझा गुलाब तो क्या काँटों सा तिखा बनना है मुझे। है किसी के सहारे की चाह नहीं अब अपने ही पैरों पर खड़े रहना है मुझे।

हूँ मैं नन्ही चिड़िया तो क्या हौसलों की उड़ान भरना है मुझे।

है मेरा मुकाम मेरे सपनों के साथ अब जहां एक नया सवेरा लिखना है मुझे हूँ मै एक नन्हीं चिड़िया तो क्या हौसलों की उड़ान भरना है मुझे।

कोशिश करने वालों की हार नहीं होती

कोशिश करने वालों की हार नहीं होती।
लहरों से डरकर नौका पार नहीं होती।
नन्हीं चींटी जब दाना लेकर चलती है,
चढ़ती दीवारों पर, सौ बार फिसलती है।
मन का विश्वास रगों मे साहस भरता है
चढ़कर गिरना, गिरकर चढ़ना ना अखरता है।
आखिर उसकी मेहनत बेकार नहीं होती,
कोशिश करने वालो की हार नहीं होती।
असफलता एक चुनौती है, इसे स्वीकार करो,
क्या कमी रह गयी, देखो और सुधार करो।
जब तक न सफल हो, नींद चैन को त्यागो तुम,
संघर्ष का मैदान छोड़कर मत भागो तुम।
कुछ किये बिना ही जय जय कार नहीं होती
कोशिश करने वालो की हार नहीं होती

(सोहनलाल द्विवेदी)

कु. अंजू टंडन बी.ए. द्वितीय वर्ष

आँसू

यही है वह विस्तृत संगीत खो गयी है जिसकी झंकार, यही सोते हैं वे उच्छवास जहाँ रोता बीता संसार; यही है प्राणों का इतिहास यही बिखरे बसन्त का रोष, नहीं जो अब आयेगा लौट यही उसका अहम संदेश। समाहित है अनन्त आव्हान यही मेरे जीवन का सार, अतिथि! क्या ले जाओगे साथ मृग्ध मेरे आँसू दो चार?

(महादेवी वर्मा)

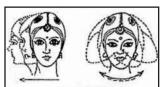
कु. पूजा साहू बी.ए. द्वितीय वर्ष

स्वप्निल पाटील बी.ए. प्रथम वर्ष

संस्कृत विभाग

'अभिनयति हृदुगतभावान् प्रकाशयति इति'

अंतरातील राग द्वेपादी भाव प्रकाशित करणे म्हणजे अभिनय होय. वाणी, शारीरिक भाव, मुखमुद्रा व वेशभुषा यांच्या आधारे मानसिक भाव व्यक्त करणे तसेच प्रेक्षकांना रंगाची अनुभृति घडवणे हे अभिनयाचे उद्दिष्ट आहे. या शब्दाचा योगिक अर्थ जवळ नेणे आहे. म्हणजेच प्रेक्षकाला कविच्या भावार्थाप्रत पोचवणे असा याचा अर्थ आहे. भारताने नाट्यशास्त्र व नंदिकेश्वराचा अभिनयदर्पण यात अभिनयाचे विस्ताराने वर्णन केलेले आहे.

and look over your shoulder

Utkshipta - movement of the head slightly to

Parivahita - movements of the head from one side to another

Alolita - movements of the head in a circle

भवेदभिनयोऽवस्यानुकारः च चतुर्विधः। आङ्गिको वाचिकश्चैवमाहार्यः सात्विकस्तथा।।

अभिनय म्हणजे अवस्थेचे अनुकरण, तो चार प्रकारचा असतो आंगिक, वाचिक, आहार्य व सात्विक.

१) आंगिक अभिनय :- शरीर, मुख, आणि विविध चेष्टा यांनी एखादा भाव प्रकट करणे म्हणजे आंगिक अभिनय. मस्तक, हात, कंबर, वृक्ष, पार्श्व, चरण याच्या द्वारे हा प्रकट केला जातो. डोळे, भुवया, अधर, गाल व हनुवटी च्या द्वारे केला जाणारा अभिनय हा

आंगिक अभिनयातला उपांग अभिनय होय. शरिराच्या विशेष चेष्टा, लंगडा, कुबडा, वृध्द याच्या चेष्टांचे अनुकरण याला चेष्टाकृत अभिनय म्हणतात. मुखज चेष्टांचा अभिनय चार प्रकारचा असतो. प्रसन्न, स्वाभाविक, रक्त व श्याम.

मान हालवुन करायच्या अभिनयाचे नऊ प्रकार होतात.

- डोळे खाली वाकलेले किंवा उचललेले. उपयोग -१) सम : नृत्यारंभ, प्रार्थना, अधिकारयुक्त, भाषण, समाधान, राग, बेपवाई किंवा क्रियाशून्यता.
- डोके वर उचलून स्थिर ठेवणे. उपयोग पताका, २) उद्घाहित : चंद्र, आकाश, पर्वत, हवेत उडणारे पदार्थ, कोणतीही उंच वस्त्.
- ३) अधोमुख: डोळे खाली वाकलेले असणे. उपयोग विनय, दःख, नमन, एखादी गोष्ट हिडिस मानणे, मूर्च्छा, जिमनीवर पडलेला पदार्थ, स्नान.
- ४) आलोलित : डोळे वर्त्वात फिरवणे. उपयोग निद्रावस्था, पर्याकुलावस्था, उन्माद, मूर्च्छना, घेरी येणे, काकू करणे, हसणे इत्यादी.
- उजवीकडून डावीकडे व डावीकडून उजवीकडे डोळे ५) धूत : वळवणे. उपयोग - नकार, पुन्हापुन्हा पाहणे, आश्चर्य, सहानुभूती, आग, मद्य पिण्याच्या वेळेचा पहिला क्षण, दोन्ही बाजूंनी हाक मारणे इत्यादी.
- खाली वर डोके हालवणे. उदा. क्रोध, 'थांब' म्हणणे, ६) कंपित : पृच्छा, हाक, भीती घालणे इत्यादी.
- डोके एका बाजूला करणे. उपयोग 'हे कर' असे ७) परावृत्तः सांगणे, तिटकारा, नम्रता, कापणे, अंग चोरणे, अनादर करणे इत्यादी.
- डोके एका बाजूला करणे (वर). उपयोग 'हे' घे ८) उत्क्षिप्त : म्हणणे, खूण करणे, मान्यता देणे, प्रतिपाळ करणे.
- ९) परिवाहित : एका बाजुकडून दुसऱ्या बाजुकडे पंख्याप्रमाणे डोळे हालवणे. उपयोग - प्रेमी बनणे, प्रियेकरीता झुरणे, सुख, आनंद, विचार.

दृष्टीच्या अभिनयाचे आठ प्रकार आहे :-

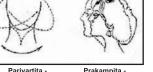
- देवांच्या स्त्रियांप्रमाणे डोळे न हालविता बघणे. १) सम: उपयोग - नृत्यारंभ, तागडी इतर काही गोष्टींविषयी विचार, आश्चर्य, देवमूर्ती.
- २) आलोकित: तीक्ष्ण कटाक्षांनी जलद डोळे फिरवणे. उपयोग -कुंभाराचे फिरते चाक, एकूण एक वस्तू दाखवणे,
- ३) साची : डोके न हालविता डोक्याच्या कोपऱ्यातून पाहणे. उपयोग - इंगित, मिशीला पीठ घालणे, आत्मविश्वास, बाणाचा नेम धरणे, खूण करणे इत्यादी.
- ४) प्रलोकितः एका बाजूकडून दुसऱ्या बाजूकडे डोळे फिरवणे. उपयोग - दोन्ही बाजूंच्या वस्तु पाहणे, खूण करणे, हालणे, अस्वस्थ मन, इत्यादी.
- ५) निमीलित : डोळे अर्धवट झाकलेले. अर्धवट उघडलेले असे ठेवणे. उपयोग - ऋषीसारखा आर्विर्भाव, दुसऱ्याच्या मर्जीप्रमाणे वागणे, जप, ध्यान, नमस्कार, वेड, इत्यादी.
- ६) उल्लिखित: सूक्ष्म रितीने वर बाजूला कटाक्ष टाकणे. उपयोग -ध्वजाचा अग्र, गोपूर, देवमंडप, पूर्वजन्म.
- ७) अनुवृत्तः झट्रदिशी खाली-वर बघणे. उपयोग - रागीट मुद्रा, स्नेहयुक्त आमंत्रण.
- ८) अवलोकित: खाली बर्घी. उपयोग छायेकडे बघणे, विचार, अभ्यास, आपल्या अंगाकडे बर्घी.

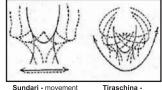
भुवयाच्या अभिनयाचे सहा प्रकार आहेत :-

- १) सहज : नेहमीच्या चेहऱ्यातील भुवई ही नैसर्गिक स्थिती दर्शविते.
- २) पतित : स्थिर असलेल्या भुवया चढविणे. उपयोग आश्चर्य, मत्सर, अरुची.
- ३) उत्क्षिप्त :एक किंवा दोन्ही भुवया वर उचलणे. उपयोग स्त्रिचा राग, खरे बोलणे, शृंगारभाव, लीला.
- ४) चतुर : भुवया मिळवून थोडे हालवणे. उपयोग एकमेकांचे चेहरे मिळवणे, हृत्सौख्य, आवेग.
- ५) रेचित: सुंदर व मध्र रितीने एक भुवई आकुंचित करणे. उपयोग - एखाद्या स्थळाकडे बघणे इत्यादी.
- ६) कुंचित : एक किंवा दोन्ही भूवया कमानदार करणे. उपयोग -प्रियकर हजर नसताना त्याची आठवण करुन दिल्यामुळे झालेला आनंद, खोटा राग, विलास, किलकिंचित.

मान हालवून करणाऱ्या अभिनयाचे प्रकार (४ प्रकार आहे)

movement of the neck to the side in the form back and forth like a

of the neck from

movement of the neck like a snake's

मान हालवून करायच्या अभिनयाचे चार प्रकार आहे:-

- मान क्षितिजाशी समांतर अशी इकडे तिकडे फिरवणे. १) सुंदरी : उपयोग - प्रणयप्रारंभ, परीक्षा घेणे इत्यादी.
- २) तिरश्चीन : मापाच्या चालीप्रमाणे दोन्ही बाजूंना मान वर करणे. उपयोग - तरवार पाजळणे, सर्पांकार गती.
- ३) परिवर्तित : अर्धचंद्राप्रमाणे उजव्या व डाव्या बाजूला मान वळविणे. उपयोग - शृंगारनर्तन, कपोलचुंबन प्रसंगी.
- ४) प्रकंपित : कपोताप्रमाणे पाठीमागे व पुढे मान फिरवणे. उपयोग -'तू आणि मी' सांगणे, गणना, झोके.

हस्ताभिनयाचे एकूण १२ प्रकार आहे :-

प्रसारण - बोटे ताठ करुन, कुंचित - बोटे वाकवून, रेचिट - बोटे पसरवून, पुंखित – हात पुढे, बोटे ताठ वाकलेले, अपवेष्टित – हात खाली केलेला, प्रेरित - हात मागे झुकलेला, बोटे सरळ, वाकलेली अथवा पसरलेली, उद्देष्टित - तळहात वर धरलेला, व्यावृत्त - हात बाजूने पुढे रोखलेला, परिवृत्त – हात बाजूकडून पुढे केलेला, संकेत – शब्दाशिवाय कल्पना देणे, चिन्ह - ज्या गोष्टी पुढे आहे व ज्या अदृश्य आहे, पदार्थ टिक - शब्दाचे अर्थ समजवून देणे.

अशाप्रकारे भरतानी वक्षाचे पाच, पार्श्वाचे पाच, उदराचे तीन, कटीचे पाच, उराचे पाच, जांघेचे पाच, पायाचे पाच प्रकारचे अभिनय सांगितले आहे. सोळा भूमिचारी व सोळा आकाशचारी याचे वर्णन करुन भीममंडलाचे दहा व आकाशमंडलाचे दहा अभिनय सांगताना गतीच्या अभिनयाचे वर्णन केले आहे. बसण्याचेही विविध प्रकार त्यांनी सांगितले आहे. भरताने जितके तपशीलवारी व सांगोपांग निरुपण केले तितके अन्य कोणत्याही नाट्याचार्याने केले नाही.

२) वाचिक अभिनय :- रंगभूमिवर अभिनय करणारी व्यक्ती मुखाने जे काही सांगते ते वाचिक अभिनय आहे. यात रसयुक्त वाक्याचा प्रयोग करुन त्याचे शृंगार, रौद्र, करुणा इत्यादी रसाना अनुकूल असे योग्य त्या आरोहावरोहासह उच्चारण करायचे असते. याचे वैशिष्ट्य असे की अभिनेता पडद्याआडून बोलला तरी त्याच्या शब्दोच्चारावरून प्रेक्षकांना त्याची मुखमुद्रा व मनोवस्था याची कल्पना येते.

- **३) आहार्य अभिनय :-** अभिनेत्याने आपापत्या भुमिकेला अनुरुप अशी वेशभुषा करणे याचाच अर्थ आहार्य. वस्तुतः आहार्य हे अभिनयाचे अंग नसून तो नेपथ्यकर्माचा भाग आहे.
- ४) सात्विक अभिनय: अष्टसात्विक भावांचे प्रदर्शन यात स्तंभ, स्वेद, रोमांच इत्यादी अष्टसात्विक भाव येतात. संस्कृत भाषेतील भासाची नाटके ही जुनी आहे. आपल्या देशात अभिनयाचा प्रारंभ हा दोन हजार वर्षापूर्वी झाला. अभिनयात अनुकरण, नक्कल इत्यादी गोष्टी आढळतात. त्याचे मुळ आदिम अवस्थेपासून दिसून येते. अनुकरण करण्याची प्रवृत्ती बालकात तर असतेच, ती पशुतही आढळते. या अनुकरणमागचे दोन कारण आहे. अभिनेत्याला वास्तवाच्या अनुभुतीसारख्या आनंद प्राप्त होतो, दुसरं म्हणजे एका

व्यक्तीला दुसऱ्या अनेक व्यक्तीपुढे आपल्या अनुभूतींची अभिव्यक्ती करण्याचा अवसर मिळतो. या उद्देशामुळे हावभाव, मुद्रा, यांचा विकास झाला आहे. आजिमतीस भारतातल्याच नव्हे तर जागतिक अभिनयकलेलाही एक शास्त्रीय व परिष्कृत असे स्वरूप प्राप्त झाले आहे. मध्ययुगीन काळात अभिनयकलेला हीनत्व आले होते. नट किंवा अभिनय करणाऱ्यांची प्रतिष्ठा कमी झाली होती. पण आज प्रतिष्ठा प्राप्त होत आहे. नाट्य व अभिनय यांच्या मागचे सांस्कृतिक संबंध लक्षात घेवून आजिमतीस त्या कलेच्या वृद्धिला सर्वत्र प्रोत्साहन मिळत आहे आणि हे योग्यच आहे.

कु. मीनल सतकार बी.ए. भाग – २

संगीतकला

संगीत एक श्राव्य आणि श्रेष्ठ दर्जाची कला आहे. सर्व लिलत कलांमध्ये संगीत ही कला श्रेष्ठ मानली जाते. संगीताचे स्वर कानावर पडले, की त्यांचा मनावर काहीतरी परिणाम होतो. संगीत हा आनंदाचा आविर्भाव आहे आणि आनंद हे ईश्वराचे स्वरुप आहे. त्यामुळे संगीत हे ईश्वराचे स्वरुप ठरते. याज्ञवल्क्याने म्हटले आहे, ते असे –

> वीणावावनतत्वज्ञः श्रुतिजातिविशारदः। तालज्ञश्चाप्रयासेन मोक्षमार्ग नियच्छति।।

वीणावादनाचे तत्व जाणणारा, श्रुती, जाती आणि ताल यांचे उत्तम ज्ञान असलेला माणूस प्रयासावाचून मोक्षमार्गाला जातो.

संगीताचे वैशिष्ट्य असे की, त्यामध्ये साध्य आणि साधन दोन्हीही सुखरुप असतात. संगीताच्या आधारे भगवद्भजन केले असता मन शीघ्र ईश्वराच्या नामरुपात लीन होते. भगवंताच्या संगीत संकीर्तनाने मनाची भ्रमंती थांबून देवा – भक्तांचे सामरस्य सिद्ध होईल, कारण मानवाइतकेच देवही संगीतप्रिय असतात. याविषयीचे दोन श्लोक असे –

> गीतेत प्रीयते देव सर्वज्ञः पार्वतीपतिः। गोपीपतिरनन्तोऽपि वंशध्वनिवशंगतः।। सामगीतिरतो ब्रह्मा वीणासक्ता सरस्वती। किमन्ये यक्षगन्धवंदेवदानवमानवाः।।

सर्वज्ञ आणि पार्वतोपती शिवशंकर गीताने प्रसन्न होतो. अनंत असा गोपीपती श्रीकृष्णही वेणुवादनात मस्त आणि धुंद होऊन राहतो. ब्रह्मदेवाला सामगायन आवडते. सरस्वतीलाही वीणावादनात आसक्ती आहे. मग यक्ष, किन्नर, गंधर्व, देव, दानव, मानव यांच्या संगीतरुचीविषयी काय सांगावे! मानवाबद्दल बोलायचे तर त्याच्या जीवनातच संगीत भरून राहिले आहे. ध्वनीचा चढ आणि उतार हे संगीताचे मूलभूत घटक अशाप्रकारे मानवी जीवनाशी समरस झाले आहेत. तसे ते नसतील तर तो मानव 'पुच्छविषाणहीन' असा साक्षात पशूच ठरेल.

संगीताने एकमेकांची मने अधिक जवळ येतात, विसंवाद कमी होतो. भिन्न घरांतील जाती आणि व्यक्ती या सर्वांना एकत्र येऊन आस्वाद घेता येईल, अशी संगीत ही एक कला आहे.

सम् + गीत = संगीत अशी या शब्दाची फोड आहे. सम् हा उपसर्ग गायनातील श्रुतिमाधुर्य व्यक्त करतो.

'गीत वाद्यं च नृत्यं च त्रय सङ्गीतमुच्यते' अशी संगीताची भरतमुनिकृत व्याख्या आहे. गायनासाठी कुठल्यातरी वाद्याची साथ म्हणून गरज असते आणि नृत्याला गीत आणि वाद्य यांची आवश्यकता असते.

भारतवर्षात संगीताची आराधना अतिप्राचीन काळापासून चालत आहे. संगीत ही दैवी व पवित्र कला मानली गेली आहे. याला अनुसरुन शिव हा संगीतकलेचा जनक मानला गेला आहे. असुर विजयानंतर शंकराने आनंदविभोर होऊन जे नृत्य केले, ते तांडव नृत्य म्हणून प्रसिद्धी पावले. निद्रिस्त पार्वतीला पाहून शंकराने तिच्या आकृतीसारखी वीणा निर्माण केली. अशाप्रकारे संगीत उत्पन्न झाले आणि देवलोकी प्रथम त्यांची आराधना चालू झाली. पुढे हे स्वर्गीय संगीत नारदाने पृथ्वीवर आणले.

> **कु. अपेक्षा भोस्कर** बी.ए. भाग २

नृत्यकला

नृत्य एक लिलत कला. नृत् = नाचणे या धातूवरुन नृत्त, नृत्य, नर्तन इत्यादी शब्द बनले आहेत. नृत्याची व्याख्या अभिनय दर्पणात दिली आहे, ती अशी –

रसभावव्यञ्जकदियुतं नृत्यमितीर्यते।

अर्थ: - रस, भाव आणि व्यंजक (अभिनय) इत्यादींनी युक्त असलेले ते नृत्य म्हटले जाते.

ताल, अभिनय आणि लालित्य या तीन्ही कलांचा मनोहर संगम म्हणजे नृत्य होय. विविध प्रकारचे पदन्यास, हस्तमुद्रा, अंगविक्षेप, नेत्रविक्षेप, भ्रुविक्षेप आणि अभिनय यांच्या आधारे नृत्यात रस आणि भाव यांची अभिव्यक्ती करायची असते. नृत्य हे एखाद्या विषयावर, संकेतावर किंवा कथानक कोणत्याही शब्दाचा अवलंब न करता केवळ अभिनयाच्या आधारावर प्रेक्षकांच्या अंतःकरणापर्यंत नेवून पोहचविणे हे नृत्याचे कार्य असते आणि तेच त्याचे वैशिष्ट्य असते. भारतीय सौंदर्यशास्त्रात रसाला महत्त्वाचे स्थान आहे. श्रृंगार, वीर, करुण, अद्भुत, हास्य, भयानक, बीभत्स व रौद्र असे आठ रस मानले जातात. क्वचित शांत नावाचा नववा रसही मानतात.

शरीरज, अयत्नज व स्वभावज असे तीन प्रकारचे मुख्य भाव मानलेले असून त्याचे पोटभेदही सांगितले आहे. नाट्यातील रस आणि भाव हे प्रेक्षकांच्या अंतःकरणापर्यंत ज्याच्या योगे पोचवले जातात तो 'अभिनय' होय. अभिनयाचे लक्षण अभिनय दर्पणात सांगितले आहे ते असे –

> अभिव्यञ्जन् विभावानुभावादीन् नाटकाश्रयात्। उत्पादयान् सहृदये रसज्ञानं निरन्तरम्।। अनुकर्तुः स्थितो याऽर्धोऽभिनयः सोऽभिषीयते।

इतिहासात बिघतले असता, नृत्य, गायन आणि वादन या तीन्ही कलांचा संस्कृत वाङ्मयात एकत्र उल्लेख आढळतो. वेदकाळी या तीन्ही कला आर्य लोकांना माहित होत्या. वैदिक काळात नृत्यादी कलांना शिल्प म्हणत. रामायण व महाभारत यांतही नृत्यकलेचे उल्लेख वारंवार आढळतात. शिव हा विश्वातला आदिनर्तक आहे. नृत्यकलेतल्या त्याच्या प्राविण्यामुळे भक्तांनी आणि नृत्याचार्यांनी त्याला 'नटराज' अशी पदवी दिली. अभिनयदर्पणात या नटराजाला नमन करताना त्यांच्या नृत्याचे विश्वव्यापकत्व वर्णिले आहे, ते असे-

आङगिकं भुवनं यस्य वाचिंक सर्ववाङ्मयम्। आहार्य चन्द्रतारावि तं नमः सात्विंक शिवम।

वैदिक काळात नृत्याचा प्रचार असला, तरी त्या कलेवरचा तत्कालीन ग्रंथ मात्र उपलब्ध नाही. या विषयावरचा सर्वात प्राचीन ग्रंथ म्हणजे 'नटसूत्र' हा होय. याचा काल सनपूर्व ५०० वर्षांच्या सुमाराचा आहे. या ग्रंथात पाद-भेद, स्थानक, संकरहस्त, १०८ ताल, चारी, अंगहार, नानार्ध्यहस्त, शृंगनाट्य, सप्ततास्य व पुष्पांजली या नृत – नृत्यप्रकारांचा ऊहापोह केलेला आहे.

भारतात कथक, कथकली, भरतनाट्यम् आणि मणिपुरी हे चार शास्त्रीय नृत्यसंप्रदाय प्रचलित आहेत. याशिवाय यक्ष-गान, वीथीमागवतम्, कूटियाट्टम, ओडिसी, घुमर, गरबा, कुचिपुडी, भांगडा, लावणी इत्यादी उपसंप्रदायही आहे. विष्णूने मोहिनीरुप घेतल्यावेळी नृत्य केले होते, असे पुराणांवरुन कळते. श्रीकृष्णाने यमुनातटकी शरद पोणिंमेच्या रात्री गोपीसंगे रासनृत्य केले त्याची शिल्पे भारतात विपुल आहे. अजंठा, वेरुळ, खजुराहो इत्यादी ठिकाणी शिल्पकारांनी नृत्य करणाऱ्या देवांच्या आणि विशेषतः देवांगणांच्या शेकडो मूर्ती कोरल्या आहेत.

नृत्याचा सरंजाम-नर्तक किंवा नर्तकी रंगभूमीवर नाचतात, तेव्हा त्यांच्या बाजुला कोणी कसे असावे, त्याविषयी पुढील संकेत सांगितला आहे.

> रङगमध्ये स्थिते पात्रे तत्समीये नटोत्तमः। दक्षिणे तालधारी च पार्श्वद्वन्द्वे मृदङगिकौ।। तयोर्मध्ये गीतकाराः श्रुतिकारास्तद्न्तरे। एवं तिष्ठेत् कमर्णेव नाट्यादौ रङगमण्डपे।।

तांडव (पुरुषाने करायचे व प्रभावी) आणि लास्य (स्त्रीने करायचे व नाजूक) असे नृत्याने दोन प्रमुख भेद आहेत. तांडव आणि लास्य या दोन नृत्यप्रकारांचा उगम कसा झाला, त्याविषयी जी कथा सांगितली आहे, ती अशी –

ब्रह्मदेवाने भरताला नाट्यभेद शिकवला. शिवाने त्रिपुरासुराचा संहार केला, ते कथानक निवडून भरताने एक नाट्यप्रयोग बसवला व तो शंकरापुढे प्रस्तुत केला. तो प्रयोग पाहून शंकर प्रसन्न झाले पण त्यात नृत्याची उणीव त्याला जाणवली. भरताला नृत्यकला अवगत नाही हे बघून शंकराने त्याचा परम शिष्य 'तंडू' याला 'भरताला नृत्य शिकवं', असं सांगितले. तंडूने भरताला नृत्य शिकवले म्हणून त्यास 'तांडव' असे नाव पडले. शिवाचे त्यानेही समाधान झाले नाही म्हणून त्याने पार्वतीला भरताला नृत्य शिकविण्याची प्रेरणा दिली. पार्वती लास्य नामक सुकमार नृत्यकलेत निपुण होती. ते नृत्य पार्वतीने भरताला शिकविले. अशाप्रकारे भरत हा तांडव आणि लास्य या दोन्ही प्रकारच्या नृत्यांत तरबेज झाला. तिथून पुढे हे दोन्ही नृत्यप्रकार परंपरेने भारतात प्रसार पावले.

हिमांशु बागडे बी.ए. भाग २

आर्षकविमहर्षिवाल्मीकिकृत रामायणम्

रामायणस्य क्रमः

विद्वांसः रामायणस्य रचनाकाल निम्नांकित-प्रकारेण स्थिरीकुर्वन्ति

- १. मगधनरेशोऽजातशत्रुः (५०० ई.पू.) पाटलिपुत्रस्य स्थापना कृतवान्। अनेनैव रानाशत्रोराक्रमणात् रक्षार्थ गंगाशोणयोः संगमस्थले दुर्गमकं निर्वापितवान्। रामायणे गंगाशोणयौ: संगमात् श्रीरामगमनं वर्णितमस्ति। किन्तु दुर्गस्य उल्लेखं नास्ति। अतः रामायणस्य रचना ५०० ई.पू. प्रागेव सिद्ध्यति।
- २. रामायणे कोशलनरेशस्य राजधानी 'अयोध्या' इति वर्णिता अस्ति। परन्तु बौद्ध-जैनग्रन्थेषुनगरमिदं 'साकेत' नाम्ना प्रसिद्धं दृश्यते। रामपुत्रो लव, स्वराजधानीं श्रावस्त्यां स्थापितवान्। बुद्धस्य समये कौशलनरेशः श्रावस्त्यामेव राज्यं करोति स्म। अतः रामायणस्य रचना बुद्धात् प्रागेव भवितुम् अर्हति।
- ३. रामायणे विशाला मिथिला चेति द्वे राज्ये वर्णिते स्तः। बुद्धस्य समये इमे द्वे नगर्योवैशालीराज्यान्तर्गतमेव वर्णिते, अनेनैव प्रमाणेन रामायणं बुद्धात्प्राचीनम् सिद्धयति ।

इत्थं रामायणस्य रचना संहितायाः एवं ब्राह्मणकालस्य पश्चात् तथा बौद्धकालात्प्राक् अर्थात् ५०० ई.पू. सज्जाता भवेत्। अतः रामायणस्य रचनाकालः ५०० ई.पू. प्रागेव स्वीकर्तव्यः इति समीचीनं प्रतिभाति।

रामायणे आख्यानानि

आदिकाव्यरामायणे रामकथामतिरिच्य कतिचन मूलकथा सम्बद्धाख्यानकानि कतिचनप्रसङ्गवशात् आख्यानानि उपलभ्यन्ते। तद्यथा –

- शुनः शेपाख्यानकम् (हरिश्चन्द्रोपाख्यान्) अत्र महर्षिविश्वामित्रस्य उपदेशेन अजीगर्तपुत्रः शुनः शेपः वरुणदेवं पूजियत्वा स्वस्य प्राणरक्षां कृतवान्।
- २. ऋष्यश्रृङ्गाख्यानम् (बालकाण्डम्) ऋष्यशृङ्गः अङ्गदेशाधिपतिः रोमपादस्य जामाता आसीत्। एतेषाम् आध्यक्षे एवं राज्ञः दशरथस्य पुत्रेष्टियज्ञः अभवत्।
- गङ्गावतरणाख्यानम् (बालकाण्डम्) राज्ञ: सगरस्य अश्वमेधयज्ञादारभ्य तस्य प्रपौत्रेण भगीरथेण महता तपस्यया पृथिव्यां गङ्गावतरणस्य कथा वर्णिता अस्ति।

एतदतिरिच्य रामायणे मरुतानामुत्पत्त्याख्यानम्, अहिल्योध्याराख्यानम्, कार्तिकेयोत्पत्त्याख्यानम्, मैत्रावरुणाख्यानम्, अष्टावक्राख्यानम्, मेनका- विश्वामित्राख्यानम्, पुरुरवाख्यानम् इत्यादीनिउल्लेखनीयानि सन्ति।

रामायणकालीनः समाजः

रामायणकालिकसमाजे परिवारस्य स्वरूपं पितृसत्तात्मकम् आसीत्। यथा- 'पितरि शुश्रूषा तस्य वा वचनक्रिया'। अयोध्यातः पितुराज्ञया एव रामः वनअगच्छतम्। पतिव्रता-स्त्रीषु सीता-अनस्या-कौशल्या-सुलोचना-इत्यादीनां नामानि प्रसिद्धानि आसन्। तद्यथा-स्त्रीणाम् आर्यस्वाभावानां परमं दैवतं पतिः। शिक्षायाःस्वरूपं मौखिकम् आसीत्। बालकाः प्रायः गुरुकुलेषु आचार्याणां सान्निध्ये उषित्वा अध्ययनं कुर्वन्ति स्म। राजकुलानां बालकानां कृते अन्य विद्याभिःकलाभिश्च सह सैन्यविद्यायाः अध्ययनमनिर्वायमासीत् । वेदविद्यायाः अध्ययन्तु सर्वेभ्य एव अत्यावश्यकमासीत् । तदानीं चत्वारः वर्णाः-ब्राह्मणः, क्षत्रियः, वैश्यः शूद्राश्च, चत्वारः आश्रमाः-ब्रह्मचर्य-गृहस्थ-वानप्रस्थ-संन्यासाश्रमा षोडशसंस्काराश्च-विवाहः, यज्ञोपवीतः इत्यादिः प्रचलिताः आसन्।

वाल्मीकिभरद्वाज-विश्वामित्रादि-ऋषीणां आश्रमेषु निरन्तरं यज्ञ-अग्निहोत्रवेदाध्ययन-युद्धविद्यादीनाम् अध्ययनं भवति स्म। रामायणकालीनसमाजेअष्टाविधाः विवाहाः प्रचलिता आसन्।

इत्थं रामायणे उल्लिखितैः अनेकैः उदाहरणैः स्पष्टं भवति यत्तदानीं भारतीयसमाजस्य स्थितिः उन्नता आसीत्। समाजे सर्वेषामेव सुख-सौविध्यानि एवम् उन्नतेः अवसराः सम्प्राप्ताः आसन्। अद्यापि प्रायः इदमेव मन्यते यद् रामायणकालीनः समाजः सर्वप्रकारेण समुन्नतः, समृद्धः, आदर्शपूर्णः, सुदृढः, सुसंगठितः च आसीत्।

रामायणस्य उपजीव्यत्वं प्रेरकत्वं वा

महाकाव्यं रामायणं परवर्तिनां काव्यानां नाटकानां चोपजीव्यत्वेन संस्तूयते। महाकाव्यमेतदाश्चित्य प्रवृत्तानि कानिचित् काव्यानि नाटकानि च उदाह्वियन्ते –

अन्यरामायणग्रन्थाः

- (i) अध्यात्मरामायणम्
- (ii) अद्भुतरामायणम्
- (iii) अगस्त्यरामायणम्
- (iv) आनन्दरामायणम्
- (v) मयन्दरामायणम्
- (vi) भुसुण्डिरामायणम्

काव्यग्रन्थाः

- (i) रघुवंशमहाकाव्यम् (कालिदासः) (ii) जानकीहरणम् (कुमारदास:)
- (iii) सेतुबन्धः (प्रवरसेनः)
- (iv) रामायणमञ्जरी (क्षेमेन्द्रः),
- (V) भट्टिकाव्यम् (भट्टिः)

• नाटकानि

(i) अभिषेकनाटकम्, प्रतिमानाटकम् (भास:)

- (ii) महावीरचरितम्, उत्तररामचरितम् (भवभूति:)
- (iii) अनर्घराघवम् (मुरारि:)
- (iv) बालरामायणम् (राजशेखर:)
- (v) कुन्दमाला (दिङ्नागः) (vi) प्रसन्नराघवम् (जयदेव:)
- (vii) हनुमन्नाटकम् (दामोदरमिश्रः)

चम्पूकाव्यानि

- (i) रामायणचम्पू (भोज:) (ii) रामकथा (अनन्तभट्टः)
- (iii) उत्तरचम्पू (वेंकटाध्वरिः) (iv) चम्पूरामायणम् (लक्ष्मणभट्टः)

रामायणस्य साहित्यिकं महत्त्व

आदिकाव्यं वाल्मीिक रामायणं संस्कृतवाङ्गमयस्य अनुपमं रत्नं विद्यते। काव्यक्षेत्रे एतस्य विलक्षणं साहित्यिकमहत्त्वं वर्तते। तद्यथा-

१. रस:

भा निषाद प्रतिष्ठां त्वमगमः शाश्वतीःसमाः। यत् क्रौञ्चिमथुनादेकमवधीः काममोहितम्।।" इति

क्रौञ्चवधरूपिकारुणिकघटनातः उद्भूतरामायणे ग्रन्थे करुणरसस्य एवप्राधान्य्-'रामायणे हि करुणो रसः'।

रामायणमेतद् नवरसरुचिरा कृतिः। अत्र यथास्थानं सर्वेषामपि रसानाम् अभिव्यक्तिरवलोक्यते। तत्रापि विप्रलम्भशृङ्गारस्य करुणरसस्य चाभिव्यक्तौ चरमोत्कर्षत्वं लक्ष्यते।

- **२. छन्दः** आदिकविर्वाल्मीकिमुखात् निर्गतस्य अनुष्टुप् छन्दसः एव अत्रप्राधान्यं वर्तते। सर्गान्ते उपजाति भुजङ्ग-प्रयात-पुष्पिताग्रा-इत्यादीनि अन्यछन्दांसि अपि प्राप्यन्ते।
- **३. अलङ्कारः** रामायणे अनुप्रास उपमा रूपक उत्प्रेक्षा अनन्वय अर्थान्तरन्यासादिशब्दार्थालङ्काराः स्वाभाविकतया प्रयुक्ताः।
- ४. भाषा भावश्च काव्यसौन्दर्यदृष्ट्या भाषा सहजा सरला प्रवाहात्मिका च वर्तते।
- **५. रामायणे पञ्चसन्धयः** मुखसन्धिः, प्रतिमुखसन्धिः, गर्भसन्धिः, विमर्शसन्धिः, निर्वहणसन्धिः च वर्तते।

इत्थं रघुवंशं, जानकीहरणं, उत्तररामचरितम् इत्यादि-ग्रन्थानाम्उपजीव्यत्वात रामायणस्य काव्यवैशिष्ट्यं साहित्यिकमहत्त्वं च स्वयमेव सिद्ध्यति।

> सुभाष भुजाडे विभास नान्देकर बी.ए. भाग १ (संस्कृत साहित्य)

आर्षकविमहर्षिव्यासकृत महाभारतम्

महाभारतस्य क्रमः

महाभारते क्वचिद् ग्रन्थोऽयं जयनाम्ना, क्वचिद् भारत-नाम्ना, क्वचिच्चमहाभारत – नाम्नोल्लिख्यते । सूक्ष्मेक्षिकयाऽवलोकनेन विज्ञायते यद् महाभारतस्यप्रगतेः चरणत्रयं वर्तते । प्रथमे चरणे जयनामकं काव्यमेतत् ८८०० श्लोकपरिमितंव्यासकृतं धर्मचर्चाम् आश्रित्य वैशम्पायनाय श्रावितमभूत्। द्वितीयचरणे भारतनामकं महाकाव्यमेतद् वैशम्पायनकृतं २४ सहस्त्रश्लोकपरिमितं जनमेजयस्य नागयज्ञे जनमेजयाय श्रावितमभूत्। तृतीयचरणे महाभारतनामकं महाकाव्यमेत् सौतिकृतम् एकलक्षश्लोकपरिमितं नैमिषारण्ये यज्ञकाले शौनकादिभ्य ऋषिभ्यःश्रावितमभवत्।

अस्य कर्तृत्वरूपेण व्यासो वेदव्यासो वा प्राधान्येन प्रकीर्त्यते, अत्र वर्तमानमहाभारतस्य रचनाकालसम्बन्धे विचारणीयमस्ति।

४४५ खीष्ट्रीयाब्दस्य शिलालेखे ''शतसाहस्त्र्यां संहितायां वेदव्यासेनोक्ततम्'' इति महाभारतस्य निर्देश प्राप्यते। अतः एतत्-पूर्वमस्यास्तित्वं प्रतीयते। कनिष्क-सभापण्डितः श्रीअश्वघोषः वज्रसूच्यां हरिवंश महाभारतयोः पद्यमुद्धरित आश्वलायनगृह्यसूत्रे विष्णु सहस्रनाम्नः उल्लेखः तथा श्रीमद्भगवद्गीतया उद्धृतश्लोकश्च प्राप्यते। अनयोः द्वयोः ग्रन्थयोः स्थितिकालः ईस्वीय पूर्वचतुःशताब्धां मन्यते। अतः महाभारतस्य मूलरचना इतोऽपि पूर्वं जातेति प्रतीयते। बुद्धात् पूर्वमेव महाभारतस्य रचना जातेति निश्चप्रचम्। अतः महाभारतस्य रचनाकालः ४०० ईस्वीतः द्विशतवर्षपूर्वं मन्तव्य इति न्यायसङ्गतं प्रतिभाति।

महाभारते आख्यानानि

(महाभारतस्य मुख्याख्यानकानि निम्नाङ्कतानि सन्ति)

- **१. कद्भविनतोपाख्यानम्** (आदिपर्वः) अत्र दक्षप्रजापत्युः कद्भविनतयोः द्वयोः कन्ययोः विवाहः महर्षिकश्यपेन सह वर्णितः तथा च गरुड़स्य नागानां च उत्पत्तिरिप वर्णिता अस्ति।
- **२. शकुन्तलोपाख्यानम्** (आदिपर्वः) अत्र दुष्यन्त-शकुन्तलयोः प्रणयकथा वर्णिता अस्ति। आख्यानमिदं कालिदासविरचितस्य 'अभिज्ञानशाकुन्तलस्य' उपजीव्यमस्ति।

- **३. ययात्युपाख्यानम्** (आदिपर्वः) अत्र ययातेः यौवनप्राप्तेः कथा उपनिबद्धा अस्ति।
- **४. शिशुपालोपाख्यानम्** (सभापर्वः) अत्र शिशुपालवधस्य कथा वर्णिता अस्ति।
- **५. मत्स्योपाख्यानम्** (वनपर्व:) प्रलयावस्थायां मत्स्य द्वारा मनोः रक्षणस्य कथा वर्णिता अस्ति। शतपथब्राह्मणेऽपि एषा कथा प्राप्यते।
- **६. नलोपाख्यानम्** (वनपर्वः) अत्र नलदमयन्त्योः प्रणयकथा वर्णिता अस्ति। श्रीहर्षकृतनैषधीयचरितस्य त्रिविक्रमभट्टकृत-नलचम्पू इत्यस्यउपजीव्यमिदम् आख्यानमस्ति।
- **७. शिव्युपाख्यानम्** (वनपर्वः) अत्र महाराजः शिविः श्येनात् कपोतं रक्षति।
- **८. रामोपाख्यानम्** (वनपर्व:) वाल्मीकीयरामायणस्य सार-संक्षेपः अत्रवर्णितोऽस्ति।
- **९. सावित्र्युपाख्यानम्** (वनपर्व:) सावित्रिसत्यवतोः एषा कथा पातिव्रतधर्मस्य आदर्शम् उपस्थापयति ।
- **१०. अम्बोपाख्यानम्** (उद्योगपर्वः) ''शिखण्डी भीष्मेन किमर्थम् अवध्यः'' इति पृष्टे सति भीष्मः दुर्योधनं अम्बा-अम्बालिकयोः वृत्तान्तं श्रावयति।

इत्थम् इमानि आख्यानानि परवर्तिकवीनां कृते प्रेरकानि अभवन्।

महाभारतकालिकः समाजः

महाभारतं भारतस्य तात्कालीनाः धार्मिक-सामाजिक-राजनीतिक क्रियाः, मान्यतास्तथा परम्पराः उपस्थापयति। सामाजिक जीवने वर्ण-व्यवस्थायाः दृष्ट्य प्रमुखाः चत्वारः वर्गाः कृता अभवन्। ये ब्राह्मणाः, क्षत्रियाः, वैश्याः, शृद्वाश्च कथ्यन्ते स्म। यज्ञ-अध्ययन-दानादिभिः ब्राह्मणस्य, प्रजा द्वारा प्राप्त षष्ठांशभागैः, राज्ञः, कृषि पशुपालन- वाणिज्यादिभिः वैश्यस्य, द्विजादित्रयाणां वर्णानां सेवया-शृद्वस्य जीविकोपार्जनं भवति स्म। तदानीं चत्वारः आश्रमाः- ब्रह्मचर्य-गृहस्थ वानप्रस्थ संन्यासाश्रमाः, षोडशसंस्काराश्च आसन्। तदानीं समाजे अष्टविधाः विवाहाः प्रचलिताः आसन्। बहुपत्निविवाहप्रथा अपि प्रचलिता आसीत्। यथा-पाण्डुराजस्य कुन्ती माद्री च। समाजे स्त्रीणां स्थितिः शोभना न आसीत्। पुत्री-जन्मिन सम्भूतेप्रसन्नता न अभिव्यज्यते स्म। पुरुषाः अनेकान् विवाहान् कर्तुं शक्नुवन्ति स्म। सती प्रथाऽपि प्रचलिता आसीत्। तात्कालिक-गान्धारी-कुन्ती-द्रौपदी-सुभद्रा-सत्यभामादिषु नारीषु दायित्वबोधः अधिकारानुकूलनस्य सामर्थ्यम् आसीत्।

तदानीं मातृपितृगुरुणां पूजनीयं स्थानम् आसीत्। तदानीमन्तरस्य भीष्मस्य पितृभक्तिः, एकलव्यार्जुनयोः गुरुभक्तिः सुप्रसिद्धा एव। विद्यार्थिनः गुरुकुलं गत्वा पठन्ति स्म । तदानीम् आन्वीक्षिकी-वार्ता- दण्डनीति-आयुर्वेदादीनां शिक्षा दीयते स्म- 'त्रयी चान्वीक्षिकी चैव वार्ता च भरतर्षभ।' महाभारतकाले प्रायः समाजस्य वातावरणं प्रदूषणयुक्तम् एवं विशेषतः राजपरिवारेषु अनीतिपूर्णा व्यवस्था स्थापिता आसीत्। धर्मस्य उदात्तं रूपं विद्यमानं न आसीत्। तदानीं धर्मस्य स्थाने स्वार्थपरतायाः एव विस्तारः सञ्जातः। यथा- द्रौपद्याः चीरहरणे जाते सर्वे सभासदः दुर्योधनस्य भयेन मौनवलम्ब्य अवितष्ठन्ते।

अतः सुस्पष्टं यन्महाभारतकालीनसमाजे अस्थिरता, जनेषु भौतिकान् पदार्थान् प्राप्तुमिच्छा, अहंभावप्रदर्शनस्य प्रबलोत्कण्ठा, स्नेहहीनतायाः भावना पूर्णतःविकसिता अभवन्।

महाभारतस्य उपजीव्यत्वं प्रेरकत्वं वा

महाभारतं सर्वाधिक प्रसिद्धमहाकाव्यम्। जीवनस्य शाश्वतमूल्यानां वर्णनकारणात्, सर्वेषां रसानां समुचितपरिपाक-कारणात् एवञ्च अनेकानेक लघु-लघु-आख्यानोपाख्यानानां संग्रहकारणात्। बहवः कवयः इतः मार्गदर्शन प्राप्य काव्यरचनां कृतवन्तः। तद्यथा

महाकाव्यानि

- (i) शिशुपालवधम् (माघ:) (ii) नैषधीयचरितम् (श्रीहर्ष:)
- (iii) किरातार्जुनीयम् (भारवि:)

नाटकानि

- (i) दूतघटोत्कचम्, दूतवाक्यम्, कर्णभारम्, मध्यमव्यायोगम्, पञ्चरात्रम्, ऊरुभङ्गम् च (भासः)
- (ii) अभिज्ञानशाकुन्तलम् (कालिदासः)
- (iii) वेणीसंहारम् (भट्टनारायण:)
- (iv) बालभारतम् (राजशेखरस्य)

चम्पूकाव्यानि

- (i) नलचम्पू (त्रिविक्रमभट्टः) (ii) भारतचम्पू (अनन्तभट्टस्य)
- (iii) पाञ्चालीस्वयम्वरचम्पू (नारायणभट्टस्य)
- (iv) द्रौपदीपरिणयचम्पू (चन्द्रकवि:)

महाभारतस्य साहित्यिकं महत्त्वम्

महाभारत: एक अनुपमसाहित्यग्रन्थोऽस्ति अतएव अस्य विलक्षणं साहित्यिकं महत्त्वं वर्तते ।

१. गुणः रीतिश्च काव्यशास्त्रीयदृष्ट्या महाभारते 'पाञ्चालीरीतिः' विद्यते-

''शब्दार्थयोः समो गुम्फः पाञ्चालीरीतिरिष्यते''

ग्रन्थोऽयम् ओज-प्रसाद- माधुर्यादिभिः सर्वैः काव्यगुणैः परिपूर्णोऽस्ति ।

- **२. रसः** यद्यपि महाभारते अङ्गीरसः 'शान्तरसः' अस्ति, तथापि भीष्म-द्रोण-कर्ण-शल्यादिषु पर्वसु वीररसस्य धारा अपि प्रवाहिता अस्ति।
- **३. अलङ्कारः** महाभारते शब्दालङ्कारेषु मुख्यरूपेण 'अनुप्रासः' अर्थालङ्कारेषुउपमा रूपक उत्प्रेक्षा अर्थान्तरन्यासश्च दृश्यन्ते। यथा भीमो भीमपराक्रमः।

भागा मामपराक्रमः । अशोकः शोकनाशनः ।।

४. **छन्दः** अधिकांशतः अनुष्टुप् छन्दः कुत्रचित् गद्यात्मको भागः अपि दृश्यते। यदा-कदा अन्येषां छन्दसामपि प्रयोगः अस्ति।

''अलंकृतैः शुभैः शब्दैः छन्दोवृत्तैश्च विविधैः'' – सौति.

५. भाषाशैली महाभारतस्य संवादात्मिका शैली एवञ्च भाषा सरला, गंभीरा प्रभावोत्पादिका वर्तते।

तद्यथा- ''मूहूर्तं ज्वलितं श्रेयो न च धूमायितं चिरम्'' एतेनैव महाकाव्यमेतत् विश्वसाहित्ये ''अनुपमकाव्यम्'' अभवत्।

> कु. साक्षी बापट कु. शर्वरी खसाळे बी.ए. भाग ३

रूपकस्य लक्षणं तस्य भेदाश्च

रसाश्रित्वात् इदं रूपकं दशधा एव भवति-नाट्यम्, प्रकरणम्, भाणः, प्रहसनम्, डिम:, व्यायोगः, समवकारः, वीथी, अंकः, ईहामृगश्च यथोक्तं-

'नाटकं सप्रकरणं भाणः प्रहसनं डिमः। व्यायोगसमवकारौ वीथ्यङ्गेहामृगा इति।।'

नाटकम्

नाटकस्यारम्भे कार्यस्य उद्देश्यानुसारतः एव विष्कम्भकः वा अंकः रचियतव्य। यदि कथावस्तु नीरसं स्यात् तर्हि विष्कम्भकः विधातव्यः तथा यदि कथावस्तु प्रारम्भादेव रसयुक्तं स्यात् तर्हि नाटकस्य आदावेव अंक विधानं कर्त्तव्यम्। अंके नायकस्य चिरतं प्रत्यक्षरूपेण प्रस्तूयते। तद् बिन्दुव्याप्तियुक्तंभवति। अनेक विधप्रयोजन संविधानञ्च तथा रसानामाश्रयः अंके एव भवति। नाटके वीरः वा श्रृङ्गारः अङ्गिरूपेण रक्षणीयस्तथा अन्ये सर्वे रसाः अङ्गरूपेण प्रदर्शयितव्याः तथा निर्वहणसन्धिः अर्थात् अन्ते अद्भुतो रसः वर्णनीयः। इत्थमंकः एवं विधो भवितव्यः यः एकस्मै प्रयोजनाय एकदिवसस्य कार्येः समन्वितः भवेत्, यत्र नायकः उपस्थितो भवेत्, यः त्रिभिर्वा चतुर्भिः पात्रैः युक्तः स्यात् तथा तानिपात्राणि अंकस्यान्ते रंगमंचात् निर्गच्छेयः।

नाटके अल्पादल्पसंख्यायां पञ्च अङ्काः तथा अधिकाधिकसंख्यायां दश अङ्काभिवतव्याः 'पञ्चाङ्कमेतदवरं दशांकनाटकम् परम्'। यथा-वेणीसंहारनाटके षड् अंकाः, अभिज्ञानशाकुन्तले सप्त अङ्काः सन्ति। इत्थं संक्षेपतः वक्तुं शक्यते यन्नाटकस्य कथावस्तु इतिहास-पुराणप्रसिद्धभवेत्। नायकः धीरोदत्तः, शान्तः प्रख्यातश्च भवेत्। वीर शृङ्गारयोः कोप्येकः रसः मुख्यो भवितव्यः।

प्रकरणम्

यत्प्रकरणे लोकस्तरीयं कविकल्पितं कथावस्तु इतिवृत्तम् वा, अमात्य-ब्राह्मण-वणिजां कोऽपयेकः नायकः भवति। यः धीर-प्रशान्तश्च स्यात् एवं धर्मे, अर्थे कामे च तत्परः स्यात्-, किन्तु तस्य कार्यासिद्धौ विघ्नाः उपस्थिताःभवेयुः-

> 'अथ प्रकरणे वृत्तमुत्पाद्यं लोकसंश्रयम्। अमात्यविप्रवणिकामेकं कुर्याच्च नायकम्।। धीर-प्रशान्तं सापायं धर्म-कामार्थ-तत्परम्। शेषं नाटकवत्सन्धिप्रवेशकरसादिकम्।।'

प्रकरणे नायकस्य नायिकां द्विविधा भवति-कुलीना नारी गणिका च। कस्मिंश्चित्त्रकरणे एकमात्रं कुलीना नारी तथा वेश्या उभे एव भवतः। एताभिः त्रिविधाभिः नायिकाभिः प्रकरणं त्रिविधं भवति। एषु त्रिषु प्रकारेषु यत्संकीर्ण प्रकरणं भवति, तद् धूर्तपात्रैः युक्तं भवति। प्रकरणे शृङ्गाररसः मुख्यो भवति। अङ्का पञ्चतः दशपर्यन्तं भवन्ति।

भाण:

'भाणस्तु धूर्तचिरतं स्वानुभूयं परेण वा। यत्रोपवर्णयेदेको निपुणः पण्डितो विटः ।। सम्बोधनोक्तिप्रयुक्ती कुर्यादाकाशभाषितैः। सूचयेद्वीरशृंगारो शौर्यसौभाग्यसंस्तवैः।।'

भाणः तद्रूपकमस्ति यस्मिन् कोऽपि कुशलः बुद्धिमान् विटः च स्वानुभूतस्य अथवा अन्येन अनुभूतस्य धूर्तचिरितस्य वर्णनं करोति। सः आकाशभाषित-द्वारेण सम्बोधनम् एवं मुक्ति-प्रत्युक्तं करोति, शौर्यवर्णनेन वीररसस्य एवं विलासाय श्रृङ्गार-रसस्य सूचनां ददाति। भाणस्य कथावस्तु कविकल्पितं भवति। तत्र एकैव अंकः भवति। अत्र वाचिक-अभिनयस्य प्रधानता भवति। अतएव वाचिकः व्यापारः।

प्रहसनम्

भाणवत्-प्रहसनमपि धूर्तचरित्रात्मकम्, आकाशभाषितेन, प्रत्युक्तियुक्तम्, भारतीवृत्तिसमन्वितं प्रहसनमपि भवति-

'तद्वत्प्रहसनं त्रेधा शुद्धवैकृतसङ्करैः।' इदं प्रहसनं त्रिविधं भवति शुद्धम्, विकृतम्, सङ्करञ्चेति ।

शुद्ध प्रहसनम् यस्मिन् प्रहसने पाखण्डिनाम्, विप्राणाम् चेट-चेटी-विटानाञ्च समवायो भवति 'एतेषां वेशभूषानुसारं च चेष्टाः भवन्ति तथा च यत् हासवचनेन समन्वितं भवति। तत्प्रहसनं शुद्धमित्युच्यते-

'पाखण्डिविप्रप्रभृति चेटचेटीविटाकुलम्। चेष्टितं वेषभाषाभिः शुद्धं हास्यवचनोऽन्वितम्।।

समवकार:

समवकारे नाटकादि सदृशः आमुखः भवितव्यः । देवानाम् असुराणाञ्च प्रसिद्धा कथा भवित। विमर्श-परित्यज्य अविशिष्टाः चतस्रः सन्धयः भवन्ति। इतिहासप्रसिद्धाः उदात्त प्रकृतिकाः देवा एवं दानवाः द्वादश नायकाः भवन्ति। सात्वती एवम् आरभटीवृत्तीः भवतः ।

वीथी

'वीथी तु कैशिकीवृत्तौ सन्ध्यङ्गैस्तु भाणवत्। रसः सूच्यस्तु शृंगारः स्प्रशेदपि रसान्तरम्।। युक्ता प्रस्तावनाख्यातैरङ्गैरुद् घात्यकादिभिः। एवं वीथी विधातव्या द्वयेक पात्र प्रयोजिता ।।'

अर्थात् भणितम्ब यद् वीथ्यां मुखं तथा निर्वहणं द्वे सन्धी भवतः तथा एकःअंकः भवति। अत्र मुख्यः अंगीरसः शृङ्गारः भवति एवञ्च अन्ये रसाः अंगरूपेण प्रयुज्यन्ते। इत्यम् एकेन वा पात्रद्वयेन युक्ता वीथी भवति।

अङ्क

'उत्सृष्टिकाङ्के प्रख्यातं वृत्तं बुद्धया प्रपञ्चयेत्। रसस्तु करुणः स्थायी नेतारः प्राकृताः नराः ।। भाणवत्सन्धिवृत्त्यङ्गैर्युक्तिः स्त्रीपरिदेवतैः ।। वाचा युद्धं विधातव्यं तथा जयपराजयै ।।'

अर्थात् अङ्के इतिहासप्रसिद्धम् इतिवृत्तं कविना विस्तृतं विधेयम्। मुख्य अंगीरस: करुणरसः अस्ति। नायकाः साधारणाः जनाः भवन्ति । भाण इव मुखं तथा निर्वहणसन्धिः, एकैवांकः भवति । अयं स्त्रीणां विलापेन युक्तं भवति। अस्मिन् वाग्युद्धस्य वर्णनं भवति ।

ईहामुगः

ईहामृगस्य कथानकं प्रख्यातं काल्पनिकं च अर्थात्-इतिहास-कल्पनोभयात्मकं भवति। अत्र चत्वारोऽङ्का भवन्ति, किञ्च मुखप्रतिमुखनिर्वहणसन्धयोः भवन्ति। अनियमात् नरो वा दिव्यो वा नायकप्रतिनायकौ इतिहास प्रसिद्धौ धीरोद्धतौ च भवतः। प्रतिनायकोऽज्ञानादनुचितं कार्यं करोति। प्रतिनायकोदिव्यामननुरक्तां नायिकाम् अपहरति। अत एव तत्र शृङ्गारा-भासोऽपि जायते, किञ्च नायकप्रतिनायकयोः समुपस्थितमपि, युद्धं कथञ्चित् अनिवार्यत् कविः। समुपस्थितेऽपि नायकद्वारा प्रतिनायकवधे वधो न जायते तदूपमीहामृग इति कथ्यते।

- (i) 'विकृतं प्रहसनम्' कामुकादिव चोवेषैः षण्ढकञ्चुिकतापसैः'। अर्थात् यत्कामुकादीनां भाषा वेषधारिभिः नपुंसकैः कञ्चुिकिभिः तथा तपस्विपात्रैः युक्तं भवति, तत् विकृतप्रहसनमस्ति ।
- (ii) सङ्करं प्रहसनम् धूर्तजनसमन्वितं प्रहसनं सङ्करप्रहसनामित्युच्यते-

सङ्करावीथ्या सङ्कीणं धूर्तसङ्कुलम्

डिम

डिमो रूपकस्यान्यतमभेदोऽस्ति, यस्य कथानकं रामायणतो गृहीतं भवित। कैशिकीत्तिः रिहताः सात्त्वत्यारभटीभारतीवृत्तयश्च भवित्ति, मत्त्येङ्गौरः देवता, गन्धर्वः, यक्षः, राक्षसः, नागो, वा नेता भवित, भूतप्रेतिपशाचादयश्च पात्राणि भवित्ति, उद्धतस्वभावकानि षोडशसंख्यकानि च पात्राणि भवित्ति, रौद्रो रसोङ्गी तदितिरिक्ताश्चान्ये रसाः अङ्गभूताः भवित्ति। मायेन्द्रजाल-युद्ध-क्रोधादिचेष्टाः भवित्ति, चन्द्रप्रहण- सूर्यग्रहणयों दृश्यं प्रदर्श्यते, चत्वारो अङ्काः भवित्ति,विमर्श-सिधः न भवित, मुखादयश्च सन्ध्यो भविन्ते। यथा- 'त्रिपुरदाहः, डिमोऽस्ति'।

व्यायोग

व्यायोगस्य कथानकमितिहासगृहीतं भवति। ख्यातः उद्धतप्रकृतिकश्च नरस्तस्य नायको भवति। तत्र गर्भसन्धिः विमर्शसन्धिश्च न भवतः, शृंगारहास्यरसरिहताः अन्ये दीप्ताः रसाः भवन्ति। अत्र सोज्जृम्भितं युद्धस्य वर्णनं भवति। युद्धं न नायिकार्थम् अपितु अन्यार्थकं भवति। अत्र पुरुषपात्राणां बहुलता स्त्रीपात्राणां न्यूनता च भवति। व्यायोग एकाहः एकदिनात्मकः, एकाङ्की च भवति।

'ख्यातेतिवृत्तो व्यायोग ख्यातोद्धतनराश्रयः। हीनो गर्भविमर्शाभ्यां दीप्तां स्युः डिमवद्रसाः ।। अस्त्रीनिमित्तसङ्ग्रामो जामदग्न्यजये यथा । एकाहाचरितैकाङ्को व्यायोगो बहुभिनरैः।।'

डॉ. पल्लवी राजनकर

(संस्कृतविभागः)

My Parents

Parents are the most precious gifts of God for children. They are the first teacher of our life. They teach us several survival plans so that we can take care of everything. They are precious gems. My parents are my whole world. I cannot imagine my life without them. They support me, help me and loves me very much. My father's name is Dattatrayarao Pakhode. He is a businessman. He is very kind and hardworking person. He loves me very much and takes care of all my needs. Sometimes he brings beautiful gifts for me. He takes me out and fills my life with happiness and joy. My mother name is Archana. She works for our family from dawn to dusk. She is the best house manager. She takes care of everything in our house and cooks tasty food for all of us. I owe everything to my parents.

They have played a key role in my mental, physical and emotional development. I am very grateful to God for being with my parents and I pray to God to give my parents long life.

All my family members love, respect and care for each other. My family goes for a picnic once every two weeks. We take our evening meals together. My family helps me to become a good person. My family is a happy and sweet family. I am very proud of my family. We all love to spend time with each other after dinner every night. It is because of them that I have learnt basic value of life. They all teach me importance of discipline and good manner. My family is a sweet and lovely family.

Thanks to God for such a wonderful gift in my life.....

Ku. Ashwini Pakhode B.Com. - II year (Eng. Med.)

Mother

She used to take my all sadness, Tries to teach me all aspects of goodness, She is the person who keep away from all badness.

She always cherish my all deeds, No matter how it small or big.

I thankful to God for such a prettiest gift, She helps me to fulfill every my dreams.

She used to fight for our meal, Now it's our duty to fulfill all her dreams.

When world scold and ignores me, When every odds of my life against me, She is the only friend who sits beside me.

She is a loving creature of God, Who nourishes us with all her pride.

She unseen all her joys and rights, So that I can stand and fight like the sun bright.

Oh almighty give me steady and bright mind, So that I can never forget her sacrifice.

I used to fall every path of life, She is their to keep me upright.

Thanks God for such a wonderful gift.....

Aman Adesh Dubey B.Com. - II year (Eng. Med.)

Mahatma Gandhi Pre-eminent leader of Indian nationalism during the British Raj

Early life

Gandhi was born on October 2, 1869 in Porbandar, India.

Several members of his family worked for the government of the state. When Gandhi was 18 years old, he went to study Law in England. After he become a layer, he went to the British colony of South Africa. Where he experienced laws that said people with dark skin had fewer rights than people with light skin.

In 1897, Gandhi was attached by a group of people with dark skin and fewer rights than going to work.

He went to South Africa because he could not find work in India.

When travelling through South Africa, Gandhi was also kicked out of a first class train because of his skin color. Then Gandhi started protesting against segregation.

He decided then to become a political activist, so he could help change these unfair laws, he created a powerful, non-violent movement. During Gandhi's life. India was a colony of the British Empire, but wanted Independence.

He was a huge leader during that era and his thoughts helped catalyze the Indian independence movement.

Gandhi was a Vegetarian almost all his life, because he believed in non-violence. (ahimsa)

As an activist

On 9 January, 1915 when Gandhi returned to India, he decided to again lead a march against a law called the rowlatt act.

But then the protest turned violent and people started to kill the protesters.

On 12 March, 1930 Gandhi led the salt march.

When he returned to India, he helped for India's Independence from British rule, inspiring other colonial people to work for their own independence,

break-up the British Empire, and replace it with the commonwealth.

People of many different religions and ethnic groups lived in British India, many people thought the country should break into separate countries so that different groups could have their own countier should break in particular, many people thought that Hindus and Muslims should have separate countries.

Gandhi was a hindu, but he liked many religious including Islam, Judaism and Christianity, and he thought that people of all religions should have the same rights, and could live together peacefully in the same country.

In 1938, Gandhi resigned form Congress. He said the he was no longer able to work through Congress to unite the divisions in caste and religion. He also felt that he had little to offer to the political process.

On 15 August, 1947, the British Indian Empire split into India and Pakistan. Gandhi wanted independence, but did not want the farmer Raj to split into two different countries, instead of celebrating on independence day he was crying over the end of British India.

Gandhi's principle of satyagraha, often translated as "way of truth" or "pursuit of truth", has inspired other democratic and anti-racist activists like Martin Luther King and Mandela. Gandhi often said that his values were simple, based upon traditional Hindu beliefs: truth (satya), and non-violence.

Death

On January 30, 1948 Mahatma Gandhi was shot dead by a Brahman activist Nathuram Godse, because Godse was too respectful to the Muslims. Godse was tried and executed by Indian officials.

Ku. Deepali Yadav

B.A. - I

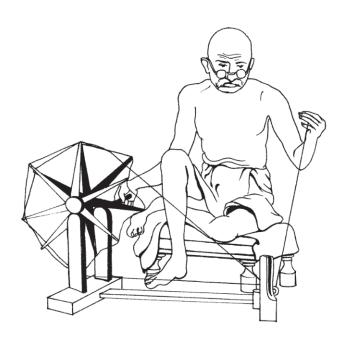

Bapu...

Friends and comrades, the light has gone out of our lives and there is darkness everywhere and I do not quite know what to tell you or how to say it. Our beloved leader, Bapu as we called him, the father of the nation, is no more.

Perhaps I am wrong to say that; nevertheless, we will not see him again, as we have seen him far these many years, we will not run to him for advice or seek solance from him, and that is a terrible blow, not only for me but far millions and million in this country.

> Ku. Deepali Yadav B.A. - I

Mahatma Gandhi

The man of honesty The man of Greatness He is our Mahatma The father of our nation! Born in a family of cultured background Grown in a circle of loving parents.

Honest, truthful and simple of body so frail yet nimble with heart so big and true with gifts but given to few. Made many mistakes, Realized his faults Vowed never to repeat them and never committed them again. Loved his freedom with the weapon of non-violence and not a drop of blood-shed. Bravely to prison he went though old and bent. many a blow did he get yet never did he fret with guns and knives, he did not fight.

Satyagraha was his eternal might. India's independence he fought and won bloodshed and bitterness there was non

adopted penance and fasting started the satyagraha

Have up foreign goods and inspired wearing Khadi.

Ku. Deepali Yadav

B.A. - I

Social Media Revolution!

Social media revolution!

Twitter, Facebook and WhatsApp are passing through their fiercely revolutionary phase. Every novice wants to make a revolution. Some are talking about teaching a lesson to the cow slaughterers lying in the bedroom, while others are trying to sit on the sofa with inflation, unemployment or to overthrow Bangladeshis.

People taking bath once a week are opposing and supporting the cleanliness campaign. After getting out of bed and having a glass of water, Nobel Prize hopefuls are telling how to serve their parents. Those who have not even won marbles in childhood are telling who should get Bharat Ratna.

Those who were fed in gully cricket on the condition that no one hits the ball, but if it goes into the drain, then you will have to remove it, today you will be found explaining to Kohli how to play it.

In view of the low population of women in the country, they have made the population equal by making fake IDs. Those who do not even know who Humayun Babur was, they are telling today who had killed how many.

Shayari will be given for a few days as the real master of Ghalib is sitting here. The youths who create a ruckus in the entire locality when a hair is plucked, they want to beheaded for the country.

You will be seen talking. The problem with being a supporter of any party is that the BJP

supporter has to be blind, AAP supporter owl and Congress supporters are termed unemployed.

At the same time as copy-pastors, will they paste anyone's post and behave as if the Ganga of literature flows from his house and he must also read it with the information of 'News in the market'.

If they drink a cup of milk, then they get diarrhea, such people are being given health tips but they are the real responsible citizens of the society. Tag... they feel that until they tag on the good morning post, people will not know it is morning.

Because of which it is necessary to keep a man standing at the Gulab Jamun stall at weddings, they are found commenting on the general budget.

Seeing cockroaches shouting, those running for ten kilometers are threatening Pakistan that there is still time to improve.

What a time has come Really blessed are the revolutionaries of the WhatsApp, Facebook and Twitter era.

Aryan Sunil Rajurkar B.Com - II year (Eng. Med.)

Kiran Desai

Kiran Desai is an Indian Author. She was born in Chandigarh in 1971. She spent her childhood in Mumbai and Pune. She became famous with her first book 'Hullaballo in Guava Orchard' This book was published and won Betty Thask Prize from the British Society of Authors, which given for the best novels by citizens of the commonwealth of Nations.

Her Second book 'The Inheritance of Loss' was published in 2006. This book won the Booker Prize and the National Book Critics Circle Fiction Award.

Kiran Desai completed her studies in creative writing from Columbia University. She is the daughter of Anita Desai, whose name was short listed three times for Booker prize.

In 2008 her report on a community to sex workers entitled "Night claims the Godavari" was included in AIDS Sutra. Untold stories from India. Desai's work has been appeared in the international magazines like The New Yorker, Guardian and also in The Vintage Book of Indian Writing.

Amar Gawale B.A. - II

Girish Karnad (19th May 1938 – 10th June 2019)

Girish Karnad was born at Machheran near Bombay in 1938. He belongs to a Saraswat Konkani family of Manglore. He lived his early life in Sirssi, a small town. For higher education he went to England. He studied at Oxford

University from 1960 to 1963. He had been a Bhabha Fellow from 1970n to 1972. As a visiting professor and resident scholar, he acted at the Chicago University. In 1958 he got scholarship to study in foreign country.

He was an Indian actor, film Director, Kannada playwright and a Jnanpith awardee, who predominantly worked in South Indian cinema and Bollywood.

Karnad was known as playwright. His plays written in Kannada, have been translated into English and some Indian languages also.

His first play 'Yayati' was published in 1961. It is the story of Hindu myth based on the theme of responsibility. The King Arnold wants to exchange his old age with the youth of one of his sons. His two

sons refuse to obey him. But the third agrees to his proposal. This play got great success.

His Second play was published in 1971 and got the Natya Shree Award for the best play. This story shows a Hindu Myth. The story tells the story of two friends who are in love with the same woman and who accidentally swap heads. A comedy ending in a tragedy. The story becomes sensational with the introduction of a boy with a horse head who seeks to become human.

His work Tughlaq was first written in Kannada in 1964. After some time on the suggestion of Alyqne Padasee, he translated it into English. It was staged at Bhulabai Auditorium Bombay successfully. It is a historical play, which has been translated into English as well as many Indian languages. This is the story of Muhammad-bin-Tughlaq.

Nagmandala, this play is written in English. It exposes the exploitation and incarnation of women that occurs through institution of marriage The play Nagamandala is based on two folk- tales of Karnataka.

Meherunnisa Ayyub Shah M.A. I Year

Learning gives creativity; Creativity leads to thinking; Thinking provides knowledge; Knowledge makes you great!

- A. P. J. Abdul Kalam

Quotes Of George Bernard Show

- "Make it a rule never to give a child a book you would not read yourself".
- Only in books has mankind known perfect truth, love and Beauty.
- A life spent making mistakes is not only more honorable, but more useful than a life spent doing nothing.
- The single biggest problem in communication is the illusion that it has taken place.
- We don't stop playing because we grow old; we grow old because we stop playing.
- You see things; you say, 'Why?' But I dream things that never were; and I say 'Why not?
- Better keep yourself clean and bright; you are the window through which you must see the world.
- When a man wants to murder a tiger he calls it sport; when a tiger wants to murder him he calls it ferocity.
- Never wrestle with pigs. You both get dirty and the pig likes it.
- Success does not consist in never making mistakes but in never making the same one a second time.
- Life isn't about finding yourself. Life is about creating yourself.
- A pessimist is a man who thinks everybody is as nasty as himself, and hates them for it.
- A life spent making mistakes is not only more honorable, but more useful than a life spent doing nothing.
- You see things; you say, 'Why?' But I dream things that never were; and I say 'Why not?
- If you want to tell people the truth, make them laugh, otherwise they'll kill you.
- George Bernard Shaw, Animals are my friends...and I don't eat my friends.

- Those who cannot change their minds cannot change anything.
- There are two tragedies in life. One is to lose your heart's desire. The other is to gain it.
- If you cannot get rid of the family skeleton, you may as well make it dance.
- There is no love sincerer than the love of food.
- Never wrestle with pigs. You both get dirty and the pig likes it.
- The single biggest problem in communication is the illusion that it has taken place.
- The liar's punishment is, not in the least that he is not believed, but that he cannot believe anyone else.
- I am enclosing two tickets to the first night of my new play; bring a friend ... if you have one."
- "Cannot possibly attend first night; will attend second, if there is one."
- Patriotism is, fundamentally, a conviction that a particular country is the best in the world because you were born in it....
- He knows nothing; and he thinks he knows everything. That points clearly to a political career.
- You use a glass mirror to see your face; you use works of art to see your soul.
- A pessimist is a man who thinks everybody is as nasty as himself, and hates them for it.
- My way of joking is to tell the truth. It's the funniest joke in the world.

Sneha Gosavi M.A. - II year (English)

Status of Women in India

Having a girl is a plus.

Not a minus.

The status of women in India has been subject to many great changes over the past few millennia. Gender equality, thus they enjoy equal respect and dignity in the family. Women in free India also enjoy equal pay for equal work in comparison to men. Also, there are provisions for maternity leave for them, further move, females are provided equality for opportunity under Article 16 of the constitution of India.

Population as per census 2011, India's population was 121.06 Cr an the females constituted 48.5% of it. In 2011, the sex ratio (number of females per 1000 males) at all India level was 943 and the same for rural and urban areas are 949 and 929.

Status of Women:

- Women are considered as holy symbols in your scriptures. Yet, they are discriminated against and mistreated unequally in society.
- During the vedic period, women are treated equally. However, during the Medical period women were considered inferior and mistreated.
- Abuse and violence against a women are present in every society for a long time when trying to get through the bound arias of cultures, class, age and education.
- In modern India, women have adorned high office in India including that of the President, Prime Minister, speaker of the Lok Shabha and Leader of the opposition.
- However, women in India generally are still exposed to numerous social issue. According to a global study conducted by Thomson Reuters, India is the "Fourth most dangerous country" in the would for women.
- The evolution of women's status in India has changed but not a great deal. It makes you

realized that other countries and nations have it worse that we do. Even though our government makes mistakes, other countries.

Problems Faced by Women in India:

- Women in every part of the world are as important entity as they have the power to shape the youth of the nation.
- Women are strong but they have to face many problems since their birth.
- Basic Human rights are also a struggle for women in India.
- The right to work equally in their own space is not possible as there are after biased decisions on her work as she is a female.

Men must change their mindset towards women. If they are most respectful towards them, things will change at the grassroot level. During the period of Mughal Empire there were a system of parda of from the outsider like burkha they were from that till now the burkha / parda system will remain continue as same. From that time till now there were changes in certain place. The Lady was handling the business as the family in a perfect manner. Infact they take all the decision related to the business / family problems by taking their own risk. From the growing economy the girls are generally start business and complete his dream by its own. Now a days the women are equally treated as of men.

Be confidence in yourself.

Ku. Karishma Verma B.Com. - II year (Eng. Med.)

विभागीय उपक्रम 🚜

राज्यशास्त्र विभाग अहवाल

- राज्यशास्त्र विभाग श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर, यशोदा गर्ल्स आर्टस् ॲण्ड कॉमर्स कॉलेज, नागपूर व राज्यशास्त्र प्राध्यापक परिषद विदर्भ प्रांत यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'उदारीकरणानंतरचा भारत १९९१ ते २०२१' या विषयावर आभासी पद्धतीने एक दिवसीय राष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन २९ ऑगस्ट २०२१ रोजी करण्यात आले. या परिषदेचे बिजभाषक सुप्रसिद्ध अर्थतज्ज्ञ श्री अच्युत गोडबोले होते. प्रथम तांत्रिक सत्रात विषय भूमिका हिंदुस्थान टाईम्सचे संपादक श्री रोशन किशोर, दिल्ली यांनी मांडली.
- राज्यशास्त्र विभागातर्फे विद्यार्थ्यांकरीता उद्बोधन वर्गाचे आयोजन दि. २१ ऑक्टोबर २०२१ रोजी करण्यात आले. पुणे येथील प्रा. परिमल माया सुधाकर व युनिक अकॅडेमीचे डॉ. महेश शिरापुरकर यांनी राज्यशास्त्रातील सेवा व संधी या विषयावर मार्गदर्शन केलेत.
- उच्च शिक्षण गुणवत्ता सुधार कार्यक्रमांतर्गत ३२ तास शैक्षणिक उपक्रम दि. २५ ऑक्टोबर २०२१ ते ३१ ऑक्टोबर २०२१ या कालावधीमध्ये घेण्यात आला. महिला महाविद्यालय, नंदनवन या उपक्रमात सहभागी झाले होते. 'भारतीय स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव' या संकल्पनेवर आधारित उपक्रमात विभिन्न राज्यातील विषय तज्ज्ञांनी आभासी पद्धतीने उपस्थिती दर्शवून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केलेत.
- १३ नोव्हेंबर २०२१ रोजी राज्यशास्त्र विभाग आणि जिल्हा विधी सेवा प्राधिकरण, नागपूर यांच्या वतीने स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव या सदरेखाली विधी सेवाचे कार्य व त्याची उपयुक्तता याबाबत जिल्हा विधी सेवाचे अध्यक्ष श्री अभिजीत देशमुख, न्यायाधिश जिल्हा न्यायालय, नागपूर यांनी विद्यार्थ्यांना संबोधित केलेत.

- २६ नोव्हेंबर २०२१ ला संविधान दिनानिमित्त डॉ. रायन महाजन, डॉ. श्रीकांत शेंडे यांचे 'भारतीय संविधानाची वाटचाल' या विषयावर व्याख्यान झाले. आभासी पद्धतीने पार पडलेल्या या व्याख्यानातून विद्यार्थ्यांना उद्बोधित करण्यात आले. संविधान दिनी उद्देशिकेचे सामूहिक वाचन करण्यात आले.
- युवा संसद, मुंबई तर्फे राज्यशास्त्र विभागांतर्गत अभिरूप संसदेचे आयोजन ३ डिसेंबर २०२१ रोजी आयोजित करण्यात आले. या अभिरूप संसदेत २६ महाविद्यालयातील विद्यार्थी सहभागी झाले होते. श्री जयंत माईनकर, मुंबई यांच्या मार्गदर्शनाखाली या अभिरूप संसदेचे आयोजन करण्यात आले.
- राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने मानवाधिकार दिन संपन्न झाला. आभासी पद्धतीने घेण्यात आलेल्या या व्याख्यानातून डॉ. भास्कर वघाळे व प्रा. किशोर नैताम यांनी मानवाधिकार दिनाचे महत्व व त्याची प्रासंगिकता विद्यार्थ्यांसमोर विशद केली. १० डिसेंबर २०२१ रोजी मानवाधिकार दिन संपन्न करून मानवाधिकारातील तरतुर्दींचे सामूहिक वाचन करण्यात आले.
- सकाळ ग्रुपच्या वतीने पूर्व महाराष्ट्र (यीन) या युवा वर्गाच्या उपक्रमातून प्रत्येक महाविद्यालयाच्या पातळीवर विद्यार्थ्यांमधून अध्यक्ष व उपाध्यक्ष निवडला जातो. यावर्षी २१ डिसेंबर २०२२ ला झालेल्या निवडणूकीचे काम राज्यशास्त्र विभागाने पाहिले. यामध्ये एम.ए. राज्यशास्त्र व्दितीय वर्षातील संजय पोत्राजवार अध्यक्ष पदावर व उपाध्यक्ष पदावर आशिष खोब्रागडे यांची महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांनी निवड केली.
- राज्यशास्त्र विभागाच्या वतीने दि. ३ जानेवारी २०२२ ला सावित्रीबाई फुले जयंती निमित्त रहाटे टोली येथे क्षेत्रिय भेट देण्यात आली. विभागातील प्राध्यापक व विद्यार्थी यामध्ये सहभागी होते. रहाटे टोलीतील विद्यार्थ्यांना विभागाच्या वतीने शालेय उपयोगी वस्तूंचे वाटप करण्यात आले.

- दिल्ली येथील CSDS संस्थेच्या वतीने विदर्भात सर्व्हेक्षण घेण्यात आले यामध्ये महाविद्यालयातील १० विद्यार्थ्यांनी आपला सहभाग नोंदविला. दि. ६ जानेवारी २०२२ ला करण्यात आलेल्या यवतमाळ व नागपूर येथील सर्व्हेक्षणात १० विद्यार्थी व डॉ. भास्कर वघाळे (समन्वयक) हे सहभागी झाले होते.
- मतदार दिनाचे औचित्य साधत राज्यशास्त्र विभागाने नवमतदार नोंदणी व जागरूकता उपक्रम दि. २५ जानेवारी २०२२ ला राबविला. जिल्हा विधी सेवा या कार्यक्रमात सहभागी होती. निवडणूक अधिकारी यांनी याप्रसंगी मार्गदर्शन केलेत. पोस्टर स्पर्धा, निबंध स्पर्धा व वक्तृत्व स्पर्धा या प्रसंगी आयोजित करण्यात आली. विद्यार्थ्यांनी उत्स्फुर्त सहभाग नोंदविला. न्यायमूर्ती अभिजीत देशमुख आणि ॲड. राजेंद्र राठी यांनी याप्रसंगी मार्गदर्शन केले.
- नागपूर शिक्षण मंडळाव्दारे दरवर्षी संस्थेव्दारा संचालित महाविद्यालय व शाळा यांच्या सहभागातून भित्तीपत्रक स्पर्धा आयोजित केली जाते. यावर्षी (२६ जानेवारी २०२२) प्रजासत्ताक दिनाच्या दिवशी 'भारतीय संविधानिक मूल्ये' या विषयावर ७५ भित्तीपत्राचे उद्घाटन करण्यात आले. डॉ. सावजी यांनी उत्कृष्ठ भित्तीपत्रकांची निवड केली. विजेत्यांना पारितोषिक वितरीत करण्यात आले.
- दि. ४ मार्च २०२२ ते १० मार्च २०२२ या कालावधीत श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय येथील राज्यशास्त्र विभाग, महिला महाविद्यालय, नागपूर व यशोदा गर्ल्स कॉलेज, नागपूर येथील राज्यशास्त्र विभागाने Faculty Exchange Program राबविला. बी.ए. प्रथम वर्ष, बी.ए. तृतीय वर्ष व एम.ए. प्रथम वर्षाचे विद्यार्थी यामध्ये सहभागी होते. तिनही महाविद्यालयातील नियमीत व तासिका तत्वावरील प्राध्यापकांनी विद्यार्थ्यांच्या अभ्यासक्रमाची उजळणी घेतली.

- ▶ दि. १२ मार्च २०२२ ते २१ मार्च २०२२ या कालावधीत तीन विषयतज्ञांचे विशेष व्याख्यान आयोजित करण्यात आलेत दि. १२ मार्च २०२२ ला डॉ. मनोज निगुडकर, मेघालय यांनी 'भारतातील आदिवासी समुदायाची संसाधने व प्रश्न' या विषयावर व्याख्यान झाले. दि. २० मार्च २०२२ ला डॉ. उत्तरा सहस्त्रबुद्धे, मुंबई यांचे 'रिशया–युक्रेन संघर्ष आणि जागतिक राजकारण' या विषयावर व्याख्यान झाले. तर २१ मार्च २०२२ ला डॉ. राजेंद्र शेजुळ यांचे 'ओबीसी आरक्षण त्यातील समस्या आणि स्थानिक स्वराज्य संस्था' या विषयावर व्याख्यान झाले.
- २३ मार्च २०२२ रोजी राज्यशास्त्र विभागातर्फें आंतरमहाविद्यालयीन वादिववाद स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. 'रिशया-युक्रेन संघर्ष भारताच्या आर्थिक विकासाला मारक आहे' या विषयावर झालेल्या स्पर्धेत विविध महाविद्यालयाच्या २६ चमूंनी आपला सहभाग नोंदिवला. मुख्य अतिथी म्हणून श्री सुनिल कुहीकर, शंखनाद वाहिनी उपस्थित होते.
- ▶ दि. २६ मार्च २०२२ ला एम.ए. व्दितीय वर्षाच्या विद्यार्थ्यांकरीता प्रथम वर्षाच्या विद्यार्थ्यांनी निरोप समारंभाचा कार्यक्रम आयोजित केलेला होता. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे उपस्थित होते. एम.ए. व्दितीय वर्षाची विद्यार्थीनी पपीता राणे सरपंचपदी निवडून आल्याने तिचा सत्कार करण्यात आला.
- राज्यशास्त्र विभागातर्फे दोन दिवसीय अभ्यास दौऱ्याचे आयोजन पेंच सिल्लारी येथे (दि. २८ व २९ एप्रिल २०२२) करण्यात आले. या दौऱ्यात विद्यार्थी व प्राध्यापक मिळून ३८ जण सहभागी झाले होते. सातपुडा फाऊंडेशन यांच्या संस्थेशी विभागाने केलेल्या MoU अंतर्गत या अभ्यास दौऱ्याचे आयोजन करण्यात आले होते.

अहवाल

आंतर महाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धा ''रशिया-युक्रेन संघर्ष भारताच्या आर्थिक विकासाला मारक आहे''

रशिया-युक्रेन युद्धाचे पडसाद जगातील सर्वच राष्ट्रांवर पडत आहेतच त्यामुळे भारत होणाऱ्या संभाव्य परिणामापासून दूर असू शकत नाही, परंतु युद्धसंघर्ष काळात भारतात जगातील बलाढ्य राष्ट्रांच्या प्रमुखांनी, राजनैतिक अधिकाद्ययांनी वाढविलेली वर्दळ जागतिक राजकारणात भारताचे स्थान दखलपात्र होऊ लागले असल्याचे सुतोवाच असून भारताच्या आत्मिनर्भरतेला पृष्टी मिळत असल्याची पावती होय असे प्रतिपादन शंखनाद वाहिनीचे संपादक श्री सुनिल कुहीकर यांनी केले. श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या राज्यशास्त्र विभागाव्दारे आंतर महाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धा ''रिशया-युक्रेन संघर्ष भारताच्या आर्थिक विकासाला मारक आहे'' या विषयावर संपन्न झाली यात प्रमुख अतिथी म्हणून श्री सुनिल कुहीकर उपस्थित होते.

जागितक राजकारणातील युद्धसंघर्ष पाहतांना अभ्यासकांनी अमेरिका व रिशया या दोन बलाढ्य राष्ट्रांच्या धोरणांकडे बिधतले पाहिजे. दुसऱ्या महायुद्धानंतर जग दोन बड्या राष्ट्रात विभागल्या गेले तेथुनच जगभरातील युद्धसंघर्षांना हे दोन देशच कारणीभूत असल्याचे स्पष्टतः दिसून येते. सद्यस्थितीतील युद्ध संघर्षाला त्याचीच िकनार आहे. आकार व शक्तीसामर्थ्याने खुपच लहान असणारा युक्रेन रिशयासोबत गेली दोन मिहने झुंझत आहे त्यामागे अमेरिका समर्थित नाटो देशांचे बळ आहे. भारताने या संघर्षात तटस्थतेची भूमिका घेऊन दोन्ही बढ्या राष्ट्रांना दखल घेण्यास बाध्य केले हे भारताच्या सद्यकालीन परराष्ट्र धोरणाचे यश होय. भारताला जगातल्या अनेक राष्ट्रांवर विविध बाबींकरीता विसंबून राहावे लागत असलं तरी राजनैतिक व आर्थिक दृष्टीने भारताला दुर्लक्षित करता येत नसल्यामुळे सध्याचा युद्धसंघर्ष भारताच्या आर्थिक विकासाला मारक न ठरता तो भारताच्या सक्षमतेचा पथ्यावर पडत असल्याचे निरिक्षण याप्रसंगी श्री स्निल कृहीकर यांनी नोंदविले.

या वादिववाद स्पर्धेत नागपूर शहरातील अग्रगण्य अशा २० महाविद्यालयातील स्पर्धकांनी सहभाग नोंदवत आपले मत मांडलेत. स्पर्धकांनी खिळवून टाकणारी मांडणी करीत विषयाच्या अनुरूप व प्रतिकूल बाजुवर विविध दाखले देत प्रकाश टाकला. विनय पाटील, कु. प्रांजली मेश्राम, विशाल खर्चवाल, कु. मेहंदी शेख, अभिजित खोडके यांनी केलेली मांडणी लक्षवेधक होती. रिझर्व्ह बँक, भारत सरकार, भारताचे अर्थमंत्री, आय.एम.एफ, वर्ल्ड बँक यांनी दिलेली संख्यात्मक आकडेवारी भारताच्या आर्थिक विकासाला युद्धसंघर्षामुळे पुरक ठरत नसून अर्थव्यवस्थेचे नुकसान करणारी असल्याचे स्पर्धकांनी सोदाहरण स्पष्ट केले. विषय बाजुवर प्रकाश

टाकीत अर्थव्यवस्था युद्धामुळे नव्हेतर कोव्हिड आणि शासन धोरणामुळे चक्रव्युहात अडकत असल्याचा अभिप्राय स्पर्धकांनी नोंदविला. यानिमित्याने स्पर्धकांनी विषयावर भाष्य करीत अनेक नवे संदर्भ पुरविले.

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे प्राचार्य व स्पर्धेचे अध्यक्ष डॉ. सुजित मेत्रे यांनी भारताची अर्थव्यवस्था निरंतर आपल्या गतीने मार्गक्रमणा करीत आहे. हा युद्धसंघर्ष एखाद्या स्पीडब्रेकर प्रमाणे आहे त्यामुळे तिची निरंतरता संपणारी नाही हे स्पष्ट केले. सर्व स्पर्धकांना भारत सतत विकासाच्या प्रवाहात राहणार आहे हे वाटणे यातच भारताच्या अर्थविकासाचे यश असल्याचे प्रतिपादन केले. कार्यक्रमाच्या प्रास्ताविकातून डॉ. रायन महाजन यांनी मागील १५ वर्षापासून ही स्पर्धा निरंतर घेतली जात असून युवा वर्गातील भावनांना आणि विचारांना विषयाच्या माध्यमातून अभिव्यक्त होता यावे याकरीताचा हा प्रयास असल्याचे स्पष्ट केले. अतिथी व परिक्षकांचा परिचय राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. संदीप तुंडूरवार यांनी करून दिला. स्पर्धेचे परिक्षण डॉ. राष्ट्रपाल गणवीर व प्रा. राजेश खडके यांनी केले. सूत्रसंचालन एम.ए. राज्यशास्त्र विभागातील विद्यार्थी रजत महाजन, अंकित पाटील यांनी केले. अतिथी व स्पर्धेतील सहभागी युवावक्त्यांचे आभार डॉ. संदीप तुंडूरवार यांनी मानले.

या स्पर्धेकरीता दोन उत्तेजनार्थ पारितोषिक रोख प्रत्येकी ५००/-ठेवण्यात आले होते. हे पारितोषिक हिस्लॉप महाविद्यालयातील विद्यार्थीनी कु. मेहंदी शेख व व्हि.एम.व्ही. कॉलेजचा सम्यक सेटेया यांनी पटकाविले. तृतीय पुरस्काराचे मानकरी शिवाजी सायन्स कॉलेजचे विद्यार्थी ठरले. हा पुरस्कार स्वप्निता रामराव ढाबरे स्मृती निमित्त रोख १५००/- रू. व ट्राफी या स्वरूपात कु. स्नेहा शर्मा व विशाल खर्चवाल यांना देवून गौरविण्यात आले. मालती श्रीराम देशमुख स्मृती पारितोषिकाचे मानकरी हिस्लॉप महाविद्यालय ठरले. रोख ३०००/- रू. व ट्राफी या स्वरूपातील व्दितीय प्रस्कार क्. शितल खवले व कृ. प्रांजली मेश्राम यांनी पटकाविला. प्रथम प्रस्कार लता मनोहर तुंडूरवार स्मृती प्रित्यर्थ देण्यात आला. रोख ५०००/-रू. व ट्राफी हा प्रस्कार बॅरि. एस. के. वानखेडे शिक्षण महाविद्यालय, नागपूर येथील कु. विशाखा गणोरकर व विनय पाटील यांनी प्राप्त केला. मान्यवरांच्या हस्ते पुरस्कर्त्यांना गौरविण्यात आले. या स्पर्धेच्या यशस्वीतेकरीता राज्यशास्त्र विभागातील डॉ. श्रीकांत शेंडे, डॉ. भास्कर वघाळे. प्रा. किशोर नैताम. डॉ. रायन महाजन यांच्या मार्गदर्शनाखाली राज्यशास्त्र विभागातील विद्यार्थ्यांनी परिश्रम केले.

भित्तीपत्र स्पर्धा अहवाल

नागपूर शिक्षण मंडळ, नागपूर आणि जिल्हा विधीसेवा प्राधिकरण नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'भारतीय संविधानिक मूल्ये' या मुख्य संकल्पनावर आधारित भित्तीपत्राचे आयोजन प्रजासत्ताक दिनाचे औचित्य साधत दरवर्षी श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या खुल्या प्रांगणात केले जाते. नागपूर शिक्षण मंडळातंर्गत येणाऱ्या सहा संस्थांचा यामध्ये सहभाग असतो. नागपूर शिक्षण मंडळाव्दारा आयोजित प्रजासत्ताक कार्यक्रम श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या प्रांगणात एकत्रित साजरा केल्या जातो. या कार्यक्रमात सहाही संस्थातील रमेश चांडक इंग्लिश स्कुल (के.जी.), रमेश चांडक इंग्लिश स्कुल, श्री दादासाहेब धनवटे नगर विद्यालय, श्रीमती बिंझाणी महिला महाविद्यालय, श्री मथुरादास मोहता विज्ञान महाविद्यालय आणि श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय येथील कार्यरत शिक्षक, अध्यापक, प्राध्यापक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी, विद्यार्थी, पालक यांच्यासह अतिथी मान्यवर, निमंत्रीत पाहूणे, व्यवस्थापन मंडळाचे पदाधिकारी आणि सदस्य यांची उपस्थिती असते.

प्रजासत्ताक दिन भारतीय संविधानाचा 'मानबिंदू' आहे. त्याअनुषंगाने विद्यार्थ्यांमध्ये संविधानिक मूल्यांची रूजुवात करणे, ती प्रचारीत आणि प्रसारित करणे, आपल्या हक्कासोबतच दायित्वाची भावना अंगी बाळगावी या उदात्त हेतूने 'भारतीय संविधानातील मूल्यांना' घेऊन दरवर्षी भित्तीपत्रक स्पर्धेचे खुले आयोजन केले जात आहे. विद्यार्थ्यांमधील प्रतिभेला, कलेला मुक्ताविष्कार मिळावा त्यांना प्रोत्साहित करून त्यांच्या सुप्त गुणांना वाव देण्याच्या दृष्टीने ही स्पर्धा महत्वपूर्ण आणि संधी म्हणून नाविण्यपूर्ण ठरलेली आहे.

यावर्षी स्वातंत्र्याचा अमृत महोत्सव संपूर्ण देशभर साजरा केल्या जात आहे. या पार्श्वभूमीवर 'स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे' या मुख्य संकल्पनेवर आधारित भित्तीचित्र सहाही संस्थांकडून मागविण्यात आले. स्वातंत्र्याच्या ७५ वर्षात आपण काय साध्य केलं व पूढे काय प्राप्त करावयाचे आहे याबाबतचे लेखाजोखाविषयक चित्रण यामध्ये अपेक्षित होते. भूतकाळातील भारताने वर्तमानात निर्माण केलेली चमक व तिला भविष्यात द्यावयाची झळाळी यावर आपल्या कल्पकता वापरत विद्यार्थ्यांनी सुंदर रेखाटने करून भित्तीपत्र सादर केलीत. कोव्हीडने काळवंडलेले जनमाणस त्यांचे जीवन यावरील पुटे काढत आपले स्वातंत्र्य त्यातील अभिव्यक्तता समोर घेऊन जाण्याच्या हेतूने या उपक्रमाचे अधिक औचित्य आहे. भित्तीचित्रांना मिळालेला प्रतिसाद विद्यार्थ्यांना अभिव्यक्त होण्याकरीता उपयुक्तकारक आहे हे स्पष्ट झाले.

कोरोनाच्या स्थितीमुळे शासनाने दिलेल्या निर्देशाचे पालन करीत स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आलेले असले तरी उपस्थित सर्व संस्थाचे प्रमुख, शिक्षक, गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थी, व्यवस्थापन मंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य यांनी भित्तीपत्राचे अवलोकन करून विद्यार्थ्यांच्या कलावृत्तीला दाद दिली. विशेषतः शाळा स्तरावरील विद्यार्थ्यांनी काढलेले अतिशय कल्पक चित्र भेट देणाऱ्यांच्या प्रशंसेस पात्र ठरलेत. सहाही संस्थामधून जवळपास सहा हजाराहुन अधिक विद्यार्थी अध्ययन करीत आहेत. ह्या सर्वापर्यंत हे प्रदर्शन घेऊन जाण्याचे ठरलेत. याप्रसंगी संयोजक ॲड. राजेंद्र राठी यांनी व्यक्त केला व त्यानुसार नियोजनाचे निर्देश दिलेत. शासनाच्या व्दारे नियमांची

शिथीलता आल्यानंतर दरवर्षीप्रमाणे हे सर्व भित्तीपत्राचे प्रदर्शन वेगवेगळ्या संस्थात आयोजिण्यात येणार आहे. त्या माध्यमातून भारतीय संविधानाप्रतीची जाणिव-जागृती घडवून आणण्यात येणार आहे. दरवर्षी विद्यार्थ्यांचा प्रचंड प्रतिसाद मिळू लागल्याने संविधानिक मूल्य रूजविण्यात हातभार लागल्याचे आयोजकांनी स्पष्ट केलेत. यावर्षी कार्यक्रमाच्या थेट प्रक्षेपणातून सहा हजाराहून अधिक विद्यार्थ्यांपर्यंत प्रजासत्ताक कार्यक्रम पोहचविण्यात आला. त्यामुळे विद्यार्थ्यांची 'स्वातंत्र्याची ७५ वर्षे' या संकल्पनेवर आधारित भित्तीपत्रके विद्यार्थी आणि पालकांपर्यंत सहज पोहचली. याचा पुढचा टप्पा म्हणून वेगवेगळ्या संस्थाच्या दालनात प्रदर्शन भरवून त्यांच्याकरीता खुली करण्याचा मानस व्यक्त करण्यात आला.

या उपक्रमाला शाळा आणि महाविद्यालयानी उत्स्फर्तू प्रतिसाद दिला. रमेश चांडक इंग्लीश स्कूल मधून १६ भित्तीपत्रके प्राप्त झाली. श्री दादासाहेब धनवटे नगर विद्यालयाकडून २८ भित्तीपत्रके प्राप्त झाली. महाविद्यालयीन गटामध्ये श्रीमती महिला बिंझाणी महाविद्यालयातून १८ तर श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातून २६ विद्यार्थ्यांनी भित्तीपत्रक स्पर्धेत सहभाग नोंदविला. एकूण ८८ विद्यार्थ्यांनी कोव्हीड स्थिती अद्यापही पूर्वपदावर आलेली नसताना सक्रीय सहभाग नोंदविला. या स्पर्धेचे परिक्षण नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष श्री अशोकजी गांधी, कार्यवाह डॉ. हरीशजी राठी, नागपूर शिक्षण मंडळाचे सदस्य ॲड. राजीव देव यांनी केले. शाळा आणि महाविद्यालय स्तरावर प्रथम, व्दितीय आणि तृतीय पारितोषिका करीता विजेत्यांची निवड करण्यात आली.

शाळा स्तरावरील प्रथम पारितोषिक नयन मते या रमेश चांडक इंग्लीश स्कूलच्या विद्यार्थ्याला मिळाले. तर श्री दादासाहेब धनवटे नगर विद्यालयाच्या सिद्धी खापर्डे या विद्यार्थीनीला व्दितीय क्रमांक प्राप्त झाला तर तृतीय पारितोषिकाची मानकरी रमेश चांडक इंग्लीश स्कुलची तनुश्री ढोरे ठरली. महाविद्यालयीन स्तरावर प्रथम पारितोषिक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील एम.ए. मराठी विषयाची विद्यार्थीनी भावना आचार्य हिला प्राप्त झाले. व्दितीय पारितोषिक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील एम.ए. राज्यशास्त्र विषयातील लक्ष्मी चंद्राकार या विद्यार्थीनीला मिळाले तर तृतीय पारितोषिक श्रीमती बिंझाणी महिला महाविद्यालयाची विद्यार्थीनी स्नेहा श्रीपाद हिला प्राप्त झाले. विजेत्या पारितोषिक प्राप्त विद्यार्थांना नागपूर शिक्षण मंडळाच्या वतीने सन्मानचिन्ह आणि प्रमाणपत्र देऊन संबंधित महाविद्यालयात गौरविण्यात येणार आहे.

प्रजासत्ताक दिनाच्या कार्यक्रमाचे संयोजक ॲड. राजेंद्र राठी, व्यवस्थापन मंडळ सदस्य यांच्या मार्गदर्शनाखाली स्पर्धेचे यशस्वीरित्या आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेचा प्रभार डॉ. संदीप तुंडूरवार, राज्यशास्त्र विभागप्रमुख आणि डॉ. प्रांजली काणे, इंग्रजी विभाग, IQAC समन्वयक, डॉ. नरेंद्र घरत, मराठी विभागप्रमुख यांच्याकडे होता. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांच्या कुशल मार्गदर्शनाखाली उपक्रमाचे नियोजन करण्यात आले. महाविद्यालयातील प्रा. प्रिती शाहू, डॉ. अर्चना अंतुरकर, डॉ. भास्कर वघाळे, डॉ. रायन महाजन यांनी सहकार्य केलेत. महाविद्यालयातील शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांचे सहयोग लाभले.

आजादी का अमृत महोत्सव

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे राज्यशास्त्र विभाग आणि महिला महाविद्यालय, नंदनवन, नागपूर राज्यशास्त्र विभाग यांच्या संयुक्त सहयोगातून Value Added Course अंतर्गत (३२ Hrs.) चा HELP उपक्रम राबविण्यात आला. 'आजादी का अमृत महोत्सव' या शिर्षकाखाली घेण्यात आलेला हा उपक्रम २५ ऑक्टोबर २०२१ ते ३१ ऑक्टोबर २०२१ पर्यंत या कालावधीत पार पडला. महिला महाविद्यालयाशी MOU करण्यात येऊन त्या अनुषंगाने त्यांना सहभागी करून घेण्यात आलेत. या कार्यक्रमात दोन्हीही महाविद्यालयातील पदव्युत्तर राज्यशास्त्र विभागातील विद्यार्थी सहभागी झाले होते. श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे, महिला महाविद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ. वंदना भागडीकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली हा उपक्रम राबविण्यात आला. महिला महाविद्यालयातील राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. राष्ट्रपाल गणविर, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. संदीप तुंडूरवार, विभागातील डॉ. श्रीकांत शेन्डे, डॉ. रायन महाजन, डॉ. भास्कर वघाळे, प्रा. किशोर नैताम यांच्या सहकार्यातून उपक्रम संपन्न झाला. डॉ. भास्कर वघाळे यांनी ऑनलाईन उपक्रमाची संपूर्ण तांत्रिक बाजू सांभाळली. दि. २५ ऑक्टोबर २०२१ ला श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी उद्घाटन केलेत. दोन्ही महाविद्यालयातर्फे राबविण्यात येत असलेल्या HELP कार्यशाळेला शुभेच्छा देत आठवडाभर चालणाऱ्या दिवसभरातील या कार्यशाळेतून विद्यार्थ्यांनी स्वतःला अपडेट करीत नाविन्यपूर्ण विषयांना ग्रहण करण्याचे आवाहन केलेत.

एक आठवडा कार्यशाळेचे नियोजन करताना विद्यार्थ्यांना वेळापत्रक गुगलक्लासव्दारे पाठविण्यात आले होते. पहिल्या सत्रात मान्यवरांचे विषय आधारीत व्याख्यान व त्यानंतर त्यावर आधारीत प्रश्नपत्रिका, स्वयंअध्ययन विषय व विशिष्ट व्हिडीओ पाठवून त्यातून विषय तयारी असे प्रारूप ठेवण्यात आलेत. नॅकला अभिप्रेत अश्या

नियमावलीत आणून कार्यक्रमाचे आयेजन केले जाते. 'आजादी का अमृत महोत्सव' या मुख्य शिर्षांतर्गत डॉ. रवी

खंगई, इतिहास विभाग, रा.तु.म.ना.वि. यांनी Varities of Nationalism: Tilak and Agarkar या विषयावर उद्बोधन केलेत. दोघांचाही राष्ट्रवाद भारताच्या स्वातंत्र्याच्या निर्मीतीच्या दृष्टीने पुरक होता असे मांडत राजकीय मुद्द्यांवरील त्यांची सहमती स्पष्ट केली.

दि. २६ ऑक्टोबर २०२१ ला डॉ. सुरेश खैरनार, प्रसिद्ध समाजसेवक व अभ्यासक यांनी 'Status of Secularism in Post Independent India' या विषयावर विद्यार्थ्यांना उद्बोधित केले. भारतीय संविधानात धर्मनिरपेक्ष हा शब्द १९७६ मध्ये उद्देषपत्रिकेत समाविष्ठ झालेला असला तरी भारताचे संविधान धर्मनिरपेक्ष असल्याचे महत्वाचे दाखले देत त्यावर असणाद्यया टिका-टिप्पणी यांचा परामर्ष घेतला.

दि. २७ ऑक्टोबर २०२१ ला श्री भारत पाटील, जेष्ठ संशोधक, द युनिक ॲकडेमी, पुणे यांनी 'Legacy of Journalism in post Independent India' या विषयावर उद्बोधित केले. भारतातील वृत्तपत्रांचा, पत्रकारांचा इतिहास मांडताना बंगाल गॅझेट ते आजच्या मुद्रीत, इलेक्ट्रॉनिक, सोशल मिडीया असा विस्तारलेला पट मांडत त्यांच्या भूमिका विषद केल्यात भांडवलदार, राजकीय वर्ग, प्रशासन, आंतरराष्ट्रीय घटक स्थानिक प्रश्नांना प्रभावित करून अपेक्षित उद्धीष्टाकडे कसे पाहचत आहे हे कोव्हिडची परिस्थिती व त्याकाळातील माध्यमक्षेत्रे याची भूमिका मांडत स्पष्ट केलेत. मुखपत्रे वा पक्षीय दूरचित्रवाहिण्या यांच्या भूमिका विद्यार्थ्यांसमोर ठेवल्यात.

दि. २८ ऑक्टोबर २०२१ ला डॉ. आनंद सुगंधे, सहाय्यक प्राध्यापक अर्थशास्त्र, इंदिरा गांधी राष्ट्रीय आदिवासी विद्यापीठ, अमरकंटक यांनी 'Condition of Indian Economy in post-Independent India' या विषयावर उद्बोधित केलेत. १९५० ते २०२१ या कालखंडातील अर्थव्यवस्थेचे चित्र मांडतांना भारताने साधलेल्या आर्थिक विकासाचे विवेचन केलेत. देशावर ओढावलेले अर्थसंकट, भारताचे गहाण ठेवलेले सुवर्ण, १९९१ मधील उदारीकरणाचा टप्पा, कोव्हिडने उद्भवलेली परिस्थिती, रोजगार विषयक समस्या, स्थलांतरण या विविध प्रश्नांना घेऊन भारताचे अर्थचित्र स्पष्ट केलेत.

दि. २९ ऑक्टोबर २०२१ ला डॉ. नवनीत सैनी, सहाय्यक प्राध्यापक समाजशास्त्र विभाग गुरू नानक कॉलेज, पंजाब यांनी 'Status of Women in post - Independent India' या विषयावर उद्बोधित केलेत. भारतीय संविधानाने महिलांना दिलेल्या संरक्षणामुळे महिलांच्या सामाजिक, आर्थिक विकासाला मोठ्या प्रमाणात चालना मिळाली. त्यामुळे राजकीय क्षेत्रात महिलांची कारकीर्द विकास पाहू शकली. ही एक बाजू असतानाही महिलांच्या समस्यां मात्र सुटू शकल्या नाहीत. राजकीय वर्गाच्या उदासीनतेमुळे भारत एका बाजूला विकासाच्या मुख्य प्रवाहात दिसत असला तरी सर्वसमावेशक स्वरूपाचा विकास आढळत नाही. महिलांच्या पातळीवर अधिक सुटूढीकरणात्मक उपाय आखण्याची गरज त्यांनी प्रतीपादली.

दि. ३० ऑक्टोबर २०२१ ला प्रज्वला तहे, लेखीका व सामाजिक कार्यकर्ती, नागपूर यांनी 'Impact of Human Evolution on Agriculture' या विषयावर उद्बोधित केलेत. शेती क्षेत्राचा प्रारंभ, त्याचा विकास, वर्तमान स्थिती याचा मागोवा घेत शेती क्षेत्र अर्थव्यवस्थेच्या परिघातून बाहेर पडल्यागत झालेले असून शेतीनही ब्रिटीश पद्धतीप्रमाणे भांडवलीकरण होत असल्याने प्रश्न बिकट बनलेत. केंद्र सरकारच्या कृषी कायद्याचे धोरण पाहू जाता शेतीच्या समस्या अधिक बिकट बनलेल्या आहेत. शेतीचा प्रारंभ करणाद्यया महिला मात्र दुय्यम ठरल्यात व पारिवारीक अडचणीत सापडल्यात त्यातून कौटुंबिक पातळीवरील अर्थव्यवस्था व देशी अर्थव्यवस्था डबधाईस येत जागतिक भाडवलदारांच्या आधीन झालेल्या आहेत.

दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ ला श्री अभिजीत देशमुख, DLSA Secretary, Nagpur यांनी 'Women Protection Various Assistance Relief Scheme' या विषयावर उद्बोधित केलेत. महिलांच्या संरक्षणार्थ भारत सरकारने केलेले कायदे व त्याबाबत महिलांमध्ये जागृकता आणण्याकरीता करावयाचे प्रयत्न याबाबत मार्गदर्शन केलेत. भारत सरकारच्या वतीने परीतक्त्या, वंचित, विधवा, आर्थिकदृष्ट्या विकलांग असणाऱ्या महिलांना मोफत कायदेशीर सल्ला देण्याची व न्यायालयीन प्रक्रीया चालविण्याची तरतूद असल्याचे स्पष्ट केले. न्यायव्यवस्थेने समाजातील दुर्बल घटकांकरीता आणलेली ही विशेष तरतूद अधिक लाभदायी असून त्यातून त्वरीत न्याय व दिलासा प्राप्त करून दिल्या जात आहे. स्वातंत्र्याच्या अमृत महोत्सवातील ही भरीव कामगीरी असल्याचे त्यांनी नमूद केलेत.

HELP ची कार्यशाळा दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ ला संपली. समारोपीय भाषणात महिला महाविद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ. वंदना भागडीकर यांनी विस्तृत आढावा घेत या कार्यशाळेचे महत्व विशद केलेत. राजकीय, विधी, सामाजिक, आर्थिक, महिला या विविध घटकांवर झालेली मांडणी उद्बोधक असल्याने विद्यार्थ्यांना याचा उचित फायदा नक्कीच होईल असा आशावाद मांडला. या उपक्रमात सहभागी विद्यार्थ्यांना ऑफलाईन प्रामणपत्राचे वितरण करण्यात आले.

राज्यशास्त्र विभाग

अभिरुप संसदेचे उद्घाटन प्रमुख अतिथी श्री जयंत माईनकर, मुंबई, युवक बिरादरीचे सचिव वाकडकर, प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे, राज्यशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. संदीप तुंडूरवार

आंतरमहाविद्यालयीन वादविवाद स्पर्धा प्रमुख अतिथी श्री सुनिल कुहीकर, प्राचार्य डॉ. सुजित मेन्ने व डॉ. संदीप तुंडूरवार

सर्व्हेक्षण सहभाग

CSDS दिल्ली द्वारा आयोजित सर्व्हेक्षण प्रक्रीयेत सहभागी

राज्यशास्त्राचे विद्यार्थी

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, राज्यशास्त्र प्राध्यापक परिषद नागपूर, यशोदा गर्ल्स कॉलेज नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने एक दिवसीय आंतरिवद्याशाखीय राष्ट्रीय परिषद

पेंच-सिल्लारी अभ्यास दौरा दि. २८ व २९ एप्रिल २०२२

पेंच-सिल्लारी अभ्यास दौरा पिपरीया येथील बफर झोनमध्ये वन्यजीवांची माहिती घेतांना विद्यार्थी

राज्यशास्त्र विभागाची रहाट टोली येथे भेटसंवाद सावित्रीबाई फुले जयंती समारोह - दि. ३ जानेवारी २०२२

Department of Commerce

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन

Inaugural Program of Exhibition cum Sale under ED Cell

Dr. Harish Rathi, Secretary, NSM visiting to Exhibition cum Sale

Principal Dr. Sujit Metre visit to Exhibition cum Sale

Department of B.Com. (Computer Application)

Web Site creation and Presentation Competition

An online competition "Extempore"

Poster Making Competition

BRIDGE COURSE

क्रीडा अहवाल

क्रीडा विभाग प्रमुख: डॉ. राजेश अलोणे सहयोगी प्राध्यापक : डॉ. संजय चौधरी सहयोगी प्राध्यापिका : प्रा. कल्पना मिश्रा

मंत्र आमचा गती आणि प्रगतीचा

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील क्रीडा विभाग अनेक वर्षापासून क्रिडा क्षेत्रात नावरूपास आलेले आहे. अनेक आंतरराष्ट्रीय व राष्ट्रीय खेळाडू घडवून त्यांच्या उज्ज्वल भविष्यासाठी क्रिडा विभाग नेहमीच प्रयत्नशील असतो त्यामुळे स्वतःचे व महाविद्यालयाचे नाव गौरवांकित करीत असतो.

मैदानी स्पर्धा :-

सन २०२१-२२ ला महाविद्यालयातील विविध खेळात प्रतिनिधित्व करून महाविद्यालयाचे नाव लौकिक करित असतात या वर्षी सुध्दा महाविद्यालयातील खेळाडू कु. शुभांगी राऊत हिने जूडो या खेळात खेलो इंडिया तसेच आंतरविद्यापीठ स्पर्धेत कास्य पदक प्राप्त केले तसेच कृ. नम्रता हटवार हिने उशू या खेळात आंतर विद्यापीठ स्पर्धेत दोन कास्य पदक प्राप्त केले. श्री. आशुतोष बावणे ॲथलेटिक्स, कृ. साक्षी काईलकर ॲथलेटिक्स, श्री. नयन वाकोडीकर खो-खो, श्री. अनिकेत खांदारे खो-खो, श्री. सौरभ दूबे खो-खो, कु. अस्मिता तरारे रग्बी, श्री. रामेश्वर आखरे रग्बी, श्री. तंन्मय कहाते जलतरण, श्री. अमर कुमार गवाळे उश्, श्री. ललित वैघ कायकिंग व कॅनॉयिंग या सर्व खेळाडूंनी रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाचे प्रतिनिधीत्व केले. श्री सौरभ तिवारी (ॲथेलेटिक्स ३००० बाधादौड) याने स्पर्धेत कास्य पदक प्राप्त केले. श्री. तेजस सुर्यवंशी याने कबड्डी खेळात विदर्भाचे प्रतिनिधित्व केले.

रा. तु. म. नागपूर विद्यापीठाच्या अंर्तगत येणाऱ्या आंतर महाविद्यालयीन मैदानी स्पर्धा दि. १३ ऑक्टोबर ते १६ ऑक्टोबर २०२१ या दरम्यान जिल्हा क्रिडा अधिकारी कार्यालयाच्या सिन्थॅटिक मैदानावर आयोजित करण्यात आल्या होत्या. या मैदानी स्पर्धेत श्री. बिंझाणी नगर महाविद्यालय १५ वर्षानंतर ॲथेलटिक्स मध्ये सर्वसाधारण विजेते पदाचे मानकरी ठरले.

आंतर महाविद्यालयीन वुशू स्पर्धा :-

रा.तु.म. नागपूर विद्यापीठाच्या अंर्तगत येणाऱ्या आंतर महाविद्यालयीन वृश् स्पर्धेत २३ ते २४ मार्च २०२२ या दरम्यान विद्यापीठाच्या सुभेदार क्रिडा गृहात संपन्न झाल्या या स्पर्धेत श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय यांना महिला वर्गामध्ये तिसरे स्थान प्राप्त झाले.

आंतरराष्ट्रीय योग दिवस :-

२१ जून २०२१ रोजी 'आंतरराष्ट्रीय योग दिवस' महाविद्यालयात साजरा करण्यात आला या कार्यक्रमाला योग गुरू म्हणून डॉ. देवेंद्र वानखेडे यांना बोलविण्यात आले होते. हा कार्यक्रम आभासी पद्धतीने घेण्यात आला होता. या कार्यक्रमात त्यांनी योगाचे प्रात्यक्षिक करून दाखिवले आणि सर्व प्राध्यापक तसेच विद्यार्थ्यांकडून करवून घेतले या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी केले. संचालन श्रीमती प्रा. कल्पना मिश्रा यांनी केले तर आभार प्रदर्शन डॉ संजय चौधरी यांनी केले.

आंतरराष्ट्रीय कार्यशाळा (International Workshop) :-

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय नागपूर, नागपूर शारीरिक शिक्षण महाविद्यालय नागपुर, पदव्यत्तर शारीरिक शिक्षण विभाग रा.तू.म. नागपूर विघापीठ नागपूर तसेच शासकीय विज्ञान संस्था महाविद्यालय नागपूर यांचा संयुक्त विद्यमाने आंतरराष्ट्रीय परिषदेचे आयोजन दि २ सप्टेंबर ते ४ सप्टेंबर २०२१ रोजी 'Roll off sport psychology and fitness management for sportsmen during covid 19 pandemic era' या विषयावर आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेचे उद्घाटन मा. डॉ. सुभाष चौधरी, कूलगुरू, रा. त्. म. नागपूर विद्यापीठ यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. श्री. ऐ. के. गांधी होते. विशेष अतिथी मा. श्री. दिलीप धाबे होते. कार्यक्रमाचे प्रस्ताविक प्राचार्य डॉ. सूजीत मेत्रे यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. प्रांजली काणे आणि आभार प्रदर्शन डॉ. कुमकुम बोरडकर यांनी केले. समारोपीय कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे शासकीय विज्ञान संस्था चे संचालक डॉ. अंजली रहाटगावकर उपस्थित होत्या. त्यांनी आपल्या समारोपीय भाषणात शारीरिक शिक्षणाला आजच्या युगात किती महत्त्व आहे. त्याचबरोबर स्वास्थ्याला किती महत्त्व द्यायला पाहिजे यांची माहिती दिली आणि भविष्यात अशा परिषदा व्हायला हव्या असा संदेश दिला. परिषदेचे अहवाल वाचन नागपूर शारीरिक शिक्षण महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. तपन दत्ता यांनी केले. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. प्रांजली काणे यांनी केले आणि आभारप्रदर्शन डॉ. संजय चौधरी यांनी केले.

Workshop on Self Defence:-

दोन दिवसीय Self Defence च्या कार्यशाळेचे आयोजन क्रीडा व शारीरिक शिक्षण विभाग Life Long Learning & Extension Cell & Women's Security Cell यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २२ ऑक्टोबर ते २३ ऑक्टोबर २०२१ या दरम्यान घेण्यात आला होता. या कार्यक्रमाकरीता अंजुमन इंजिनियरिंग महाविद्यालयाचे डॉ. झाकीर खान यांनी या विषयावर विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिक करून दाखविले आणि महिलांनी स्वतःचे संरक्षण कसे करावे याबद्दल माहिती दिली. कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. प्रांजली काणे IQAC Coordinator यांनी केले आणि आभार प्रदर्शन डॉ. संजय चौधरी यांनी केले.

* * *

Workshop on Disaster Management:-

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, एस. के. पोरवाल कॉलेज, कामठी, तायवाडे कॉलेज, कोराडी, महिला महाविद्यालय, नंदनवन यांच्या संयुक्त विद्यमाने विद्यार्थ्यांकिरता आपत्ती व्यवस्थापन (disaster management) या विषयावर कार्यशाळेचे आयोजन दि. १६ नोव्हेंबर २०२१ रोजी करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाला मा. श्री. जी. एस. सैनी, संचालक, नॅशनल फायर सर्व्हिसेस महाविद्यालय, नागपूर यांनी विद्यार्थ्यांना या विषयावर भूकंप आणि आग लागल्यावर काय करावे आणि स्वतःचे आणि दुसऱ्यांचे संरक्षण यापासून कसे करावे या विषयावर माहिती दिली. प्रास्ताविक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी केले. समारोपीय कार्यक्रमात महिला महाविद्यालयाच्या प्राचार्या डॉ. वंदना भागडीकर प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित होत्या. आभार प्रा. पराग बन्सोले यांनी मानले.

* * *

Two days Workshop on Health and Nutrition:-

दि. १७ ते १८ नोव्हेंबर २०२१ रोजी Health and Nutrition या विषयावर दोन दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आलेले होते. या कार्यशाळेमध्ये श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर, एस. के. पोरवॉल कॉलेज, कामठी, तायवडे कॉलेज, कोराडी तसेच यशवंत महाविद्यालय, सेलू, यांच्या संयुक्त विद्यमाने ही कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेचे प्रमुख वक्ता डॉ. रोमा सरनियक यांनी आपल्या भाषणातून आहार म्हणजे काय व कसा असावा या बद्दल संपूर्ण माहिती त्यांनी प्राध्यापकांना व विद्यार्थ्यांना दिली. प्रास्ताविक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सूजीत मेत्रे

यांनी केले. संचालन श्रीमती प्रा. कल्पना मिश्रा यांनी केले. पाहूण्याचा परिचय डॉ. इंद्रजित बसू यांनी दिला. आभारप्रदर्शन डॉ. संजय चौधरी यांनी केले.

दि १८ नोव्हेंबर २०२१ रोजी प्रमुख वक्ता डॉ. कविता गुप्ता यांनी स्वास्थ्य म्हणजे काय व स्वास्थ्य कसे असावे याबद्दल संपूर्ण माहिती आपल्या भाषणातून प्राध्यापक व विद्यार्थ्यांना दिली. प्रास्ताविक तायवाडे कॉलेज च्या प्राचार्य डॉ. शरयु तायवाडे यांनी केले. सूत्र संचालन श्रीमती प्रा. कल्पना मिश्रा यांनी केले. पाहूण्यांचा परिचय डॉ. सुनील भोतमांगे यांनी दिला. समारोपिय कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहूणे एस. के. पोरवाल महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एम. बी. बागडे होते आणि कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून यशवंत महाविद्यालयाच्या प्राचार्य डॉ. अर्चना फाळके या होत्या. कार्यक्रमाचे आभार प्रदर्शन डॉ. संजय चौधरी यांनी केले.

* * *

प्रजासत्ताक दिन समारोह (२६ जानेवारी):-

गणराज्य दिन समारोह या वर्षी कोविड-१९ च्या नियमानुसार आभासी पद्धतीने घेण्यात आला. गणराज्य दिन समारंभाचे प्रमुख पाहुणे डॉ. एन. जे. सावजी, सदस्य, नागपूर शिक्षण मंडळ व अध्यक्ष स्थानी नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष मा. श्री ए. के. गांधी तसेच नागपूर शिक्षण मंडळाचे कार्यवाह डॉ हरिष राठी, कार्यक्रमाचे संयोजक अंड. राजेंद्र राठी आणि महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे उपस्थित होते. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी प्रास्ताविक केले व गणराज्य दिनाच्या सर्वांना शुभेच्छा दिल्या. सन्माननीय प्रमुख अतिथी यांनी आपल्या बिज भाषणातून सांगितले की स्वातंत्र्याच्या ७३ व्या गणराज्य दिनी आपल्या देशाचे भविष्य हे आजच्या युवापिढी वर अवलंबून आहे तसेच देशभक्ती ही प्रत्येक युवापिढी मध्ये असावी. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष तसेच नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष श्री. ए. के. गांधी यांनी आपल्या भाषणात भारताची संस्कृती ही युवापिढींनी पुढे न्यावी त्याप्रमाणे औद्योगिक क्षेत्राकरिता युवापिढींनी पुढे यावे आणि समाज कार्यात आपले योगदान द्यावे, असे विचार व्यक्त केले.

नागपूर शिक्षण मंडळाअंतर्गत असलेल्या सर्व संस्थामधील विशेष कार्य करणाऱ्या प्राध्यापक वृंदांना आणि गुणवत्ता प्राप्त विद्यार्थ्यांना सन्मानचिन्ह देवून गौरविण्यात आले. संस्था अंतर्गत येणाऱ्या शाळा आणि महाविद्यालयाच्या विद्यार्थ्यांनी सांस्कृतिक कार्यक्रम सादर केला. यात श्री मथुरादास मोहता विज्ञान महाविद्यालयाच्या चमूने प्रथम क्रमांक प्राप्त केला. विद्यार्थ्यांसाठी सामाजिक समस्यांची जाणीव करून देणारी भित्तीपत्रक स्पर्धा आयोजित करण्यात आली.

कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. पुनम खेडकर तसेच पाहुण्यांचा परिचय प्रा. सुनिता मसने तसेच आभार प्रदर्शन ॲड. राजेंद्र राठी यांनी केले. समारंभास सर्व संस्थेतील सदस्य, प्राध्यापक वृंद, कर्मचारी वृंद व बहूसंख्येने विद्यार्थी उपस्थित होते.

* * *

वैद्यकीय तपासणी (Medical Tests) :-

दरवर्षीप्रमाणे या वर्षी सुध्दा विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय तपासणी मुलांची २५ ते २६ फेब्रुवारी २०२२ या दरम्यान करण्यात आली तसेच मुलींची २ ते ५ मार्च २०२२ या दरम्यान करण्यात आली. या तपासणी करीता डॉ. नागेश जैयस्वाल व डॉ. आभा जैयस्वाल यांनी विद्यार्थ्यांची वैद्यकीय तपासणी करून शारीरिक शिक्षण व क्रिडा विभागाला अहवाल देण्यात आला.

*** * ***

नॉवेल स्पोर्टस मीट :-

महाविद्यालयाच्या वतीने प्राध्यापकांच्या व कर्मचाऱ्यांच्या नॉवेल स्पोर्टस मीट या आंतर संस्था क्रिकेट स्पर्धेचे आयोजन दि. २४ ते २६ फेब्रुवारी २०२२ रोजी करण्यात आले होते. या स्पर्धेचे उद्घाटन श्री ए. के. गांधी यांचा हस्ते करण्यात आले. या तीन दिवसीय स्पर्धेत संस्थेअंतर्गत येणाऱ्या सर्व शाळा व महाविद्यायालय यांचे सामने घेण्यात आले. या स्पर्धेत श्री मथुरादास मोहता विज्ञान महाविद्यालयाने विजय प्राप्त केला. या स्पर्धेच्या बिक्षस वितरणाकरिता नागपूर शिक्षण मंडळाचे सचिव डॉ. हरिश राठी तसेच नागपूर शिक्षण मंडळाचे सदस्य अंड. राजीव देव तसेच तिन्ही महाविद्यालयाचे प्राचार्य उपस्थित होते.

महाविद्यालयाच्या वतीने विद्यार्थ्यांकरिता आंतर वर्गीय क्रिडा स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेत बुद्धिबळ, व्हॉलीबॉल, कबड्डी, ॲथलेटिक्स आणि कॅरम या पाच खेळांचे आयोजन करण्यात आले होते. या स्पर्धेत खेळाडूंनी मोठ्या संख्येने भाग घेतला होता. या स्पर्धेत विजेत्या खेळाडूंना पारितोषिक देण्यात आले.

कॅरम स्पर्धा :-

नॉवेल स्पोटर्स मीट च्या अंतर्गत श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांच्याकरिता क्रीडा विभागाच्या वतीने कॅरम स्पर्धेचे आयोजन दि. २१ ते २३ मार्च २०२२ या दरम्यान घेण्यात आल्या होत्या. या स्पर्धेत सर्वांनी उत्साहात भाग घेतला. या स्पर्धेत सिंगल कॅरम स्पर्धेत महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी विजेते पद प्राप्त केले. कॅरम च्या डबल्स या खेळात श्री चंद्रकांत बुरबुरे व डॉ. रायन महाजन यांनी विजेते पद पाप्त केले.

*** * ***

U/25 T-20 क्रिकेट स्पर्धा :-

महाविद्यालयाच्या वतीने स्वर्गीय ए. के. गांधी स्मृती प्रित्यर्थ U/25 T-20 क्रिकेट स्पर्धा दि. २५ एप्रिल ते ४ मे २०२२ या दरम्यान आयोजित करण्यात आल्या होत्या. या स्पर्धेमध्ये एकूण १० संघानी भाग घेतला होता या स्पर्धेचे उद्घाटन दि २५ एप्रिल २०२२ सकाळी ६.३० वाजता माजी रणजी खेळाडू व कॅप्टन मा. श्री. प्रविण हिंगनीकर यांच्या शुभहस्ते करण्यात आला. या प्रसंगी नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष, तसेच नागपूर शिक्षण मंडळाचे सचिव डॉ. हरिशजी राठी, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे व क्रीडा शारीरिक शिक्षण विभागाचे प्रमुख डॉ. राजेश अलोणे, डॉ. संभाजी भोसले, डॉ. श्रीकांत शेंडे, डॉ. संजय चौधरी, प्रा. कल्पना मिश्रा, डॉ. नरेंद्र रघटाटे उपस्थित होते.

या स्पर्धेचा अंतिम सामना दि. ४ मे २०२२ रोजी प्रविण हिंगनीकर ॲकॅडमी आणि सिटी जिमखाना यांच्यात झाला. या सामन्यात प्रविण हिंगनीकर ॲकॅडमी ने विजयी संपादन केला.

बक्षीस वितरण कार्यक्रमाचे प्रमुख पाहुणे माननीय श्री. हेमंत गांधी, सचिव, विदर्भ क्रिकेट असोसियेशन, नागपूर तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व नागपुर शिक्षण मंडळाचे सचिव माननीय डॉ. हरिषजी राठी. विशेष अतिथी मा. श्री. सुहास फडकर, माजी रणजी खेळाडू, विशेष अतिथी मा. श्री प्रशांतकुमार मोहता, मा. श्री. आचल गांधी, मा. श्री यश गांधी, मा. ॲड. राजीव देव उपस्थित होते. प्रास्ताविक डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी केले. मा श्री हेमंत गांधी यांनी खेळाडूंना उद्बोधन केले आणि आपल्या जीवनात खेळाडूंनी प्रगती कशी करावी याबद्दल प्रोत्साहित केले. विशेष अतिथी मा. श्री. सुहास फडकर यांनी आपल्या उद्बोधन भाषणात खेळाडूंनी शिस्तित राहुन आपली प्रगती कशी करावी याबद्दल माहिती दिली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. डॉ. हरिष राठी यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात खेळासोबत महाविद्यालयातील परिसर खेळाडूंकरिता कसा चांगला करता येईल आणि खेळाडूंना स्विधा कशा देता येईल याबद्दल त्यांनी मार्गदर्शन केले. खेळाडूंना पारितोषिक देण्यात आले. विजेत्या संघाला २१,०००/- रू व उपविजेत्या संघाला १५,०००/- रूपयांची पारिपोषिके देण्यात आली. संचालन श्रीमती प्रा. कल्पना मिश्रा, आभारप्रदर्शन डॉ. संजय चौधरी यांनी केले. या प्रसंगी उपप्राचार्य डॉ. संदिप तुंडूरवार, क्रीडा व शारीरिक शिक्षण विभागाचे प्रमुख डॉ. राजेश अलोणे, प्रा. राजेश खडके प्राध्यापक वृंद तसेच शिक्षकेत्तर कर्मचारी आणि खेळाडू उपस्थित होते.

* * *

NCC Activities

Co-ordinator - Dr. Anil M. Shende

Sr. No.	Date	Event / Activity / Camp	Location	Participants
1.	3-7-2021	Registration on NCC Digital Forum	Online, DG NCC	11
2.	28-7-2021	Gallantry Award Quiz	Online, DG NCC	20
3.	5-8-2021	Inter GP Firing Competition	GRC, Kamptee	01
4.	10-8-2021	Rashtragan Singing Online Registration	Online, DG NCC	37
5.	31-8-2021	Fit India Freedom Run	Online, DG NCC	07
6.	24-8-2021 to 26-8-2021	Yoga Camp	Chitanvis Centre, Nagpur	06
7.	30-8-2021	Modes of entry into Armed Forces as an Officer	Online, Gp Cpt. M. Kalim	08
8.	15-9-2021	Drill Parate	OTA, Kamptee	06
9.	16-9-2021	POP Parade	GRC, Kamptee	07
10.	2-10-2021 to 10-10-2021	All India Trekking Expedition	Kerala	01
11.	9-11-2021	Firing Practice	OTA, Kamptee	04
12.	21-11-2021	NCC Alumni Registration	Online	12
13.	12-1-2022 to 18-1-2022	CATC Camp	D.N.C. College	14
14.	12-1-2022 to 16-1-2022	CATC Camp	Dr. Ambedkar College	19
15.	26-27 Feb., 2022	C Cert Exam	DNC, Nagpur	14
16.	28-2-2022 to 9-3-2022	Army Attachment Camp	Kirkee, Pune	01
17.	5-3-2022	Artificial Rock-Climbing Camp	Prahargarh, Umrer Road,	02
18.	12-3-2022	Artificial Rock-Climbing Camp	Prahargarh, Umrer Road,	02
19.	9-10 April 2022	B Certificate Exam	Dr. Ambedkar College	19
20.	11-12 April 2022	Inter-Group firing Competition	OTA, Kamptee	10
21.	13-4-2022	Yoga Programme	Children's Traffic Park, Nagpur	20
22.	21-22 April 2022	Punit Sagar/Lake/Water Bodies Cleaning/Say No to Plastic Drive	<u> </u>	04
23.	27-4-2022	Felicitation of Cadets participated in Ex NCC Yogdan	Convocation Hall, RTM Nagpur University	13

क्रीडा विभाग

राष्ट्रीय, राज्यस्तरीय व जिल्हास्तरीय नैपूण्य

सांधिक विजेतेपद

गौरव समारंभ

राष्ट्रीय क्रिडा दिन

वैद्यकिय तपासणी शिबीर

७५ करोड सूर्यनमस्कार

आंतर कर्मचारी क्रिकेट स्पर्धा

१३ वर्षाखालील क्रिकेट स्पर्धा

२५ वर्षाखालील क्रिकेट स्पर्धा

शुभांगी राऊत ज्युडो (कांस्य पदक) खेलो इंडिया, आंतर विद्यापीठ, बँगलोर ज्युडो (कांस्य पदक) ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, कानपूर

जलतरण ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, भुवनेश्वर

आशुतोष बावणे मैदानी स्पर्धा मँगलोर

वुशु, (कांस्य पदक) ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, ऑल इंडिया विद्यापीठ, पटीयाला राज्यस्तरीय स्पर्धा, पुणे ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, कुरूक्षेत्र

नयन वाकोडीकर खो-खो, पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ, सागर (म.प्र.)

अनिकेत खंडारे खो-खो, पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ, सागर (म.प्र.)

सौरभ दुबे खो-खो, पश्चिम विभागीय आंतर विद्यापीठ, सागर (म.प्र.)

ललित वैद्य कयार्किंग आणि कॅनोइंग ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, चंदिगड

मैदानी स्पर्धा ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, भुवनेश्वर

अस्मिता तराले ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, मुंबई

रामेश्वर आकरे रग्बी ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ, मुंबई

अमरकुमार गवाळे बुशु ऑल इंडिया आंतर विद्यापीठ,

तेजस सुर्यवंशी कबड्डी राज्य स्तरीय, अकोला

राष्ट्रीय सेवा योजना निष्ठा प्रखर राष्ट्रीयत्वाची

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे शिबीराचे उद्घाटन प्रसंगी नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष श्री मोहित शाह

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे व विद्यार्थी

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे परिसरातील साफसफाई करताना विद्यार्थी

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे गावातील लोकांचे निरिक्षण करताना विद्यार्थी

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे समारोपीय कार्यक्रमात उपस्थित प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे आणि उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय व एन.एस.एस. विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित कोविड लसीकरण ड्राईव्ह

एन. सी. सी.

Cadet Ankita Bangde in the guard of honor contingent

Guard of Honor commander Himanshu Tadas

Statue cleanliness drive

Firing practice at **OTA Kamptee**

Obstacle training at Prahargarh

Cadet Akshay Jichkar and Nisha Nagardhankar donated food and utility items to Old Age Home at Praharghar

Cadet Akshay Salivkar got Gold Medal in Karate Kata Event at 7th NSKAI All india Open karate championship

राष्ट्रीय सेवा योजना (N.S.S.) विभाग २०२१-२०२२ सत्रातील विविध उपक्रमांचा अहवाल

राष्ट्रीय सेवा योजना दिवस

आपल्या श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या वतीने दि. २४ सप्टेंबर २०२१ ला राष्ट्रीय सेवा योजना दिवसाचे आयोजन (ऑनलाईन) करण्यात आले. या निमित्ताने विशेष व्याख्यानाचे आयोजन N.S.S. च्या सर्व विद्यार्थ्यांसाठी झूम लिंकवर आयोजित करण्यात आले होते.

'राष्ट्रीय सेवा योजनेचे राष्ट्रनिर्मितीत योगदान' या विषयावर मा. डॉ. संदीप तुंडुरवार (उपप्राचार्य, विभाग प्रमुख राज्यशास्त्र विभाग व माजी एन.एस.एस. विभागीय समन्वयक) यांनी मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाध्यक्ष मा. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी अध्यक्षीय भाषणातून विद्यार्थ्यांना समयोचित मार्गदर्शन केले.

विद्यार्थी लसीकरण अभियान

N.S.S. विभागामार्फत कोविड लसीकरण अभियान घेण्यात आले. हा Vaccination programme नागपूर महानगर पालिकेच्या आरोग्य विभागाच्या सहकार्याने दि. १६ ऑक्टोबर २०२१ ला व्यवस्थित पार पडला. ४० च्या वर विद्यार्थी व परिसरातील नागरिकांनी कोविशिल्ड vaccine चे डोस घेतले.

स्वच्छता सप्ताह अभियान

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या एन.एस.एस. विभागातर्फे दि. २६ ते ३० ऑक्टोबर २०२१ ला दररोज दुपारी १२ ते ३ या वेळेत स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. दररोज १५ ते २० विद्यार्थी अशाप्रकारे १०० वर विद्यार्थी या उपक्रमात प्रत्यक्ष सहभागी झाले. या अभियानाचा कार्यपरिसर हा महाविद्यालयाचे कॅम्पस निवडण्यात आला होता. दिवसानुसार विद्यार्थी सूची तयार करण्यात आली व त्यानुसारच विद्यार्थी उपक्रमात सहभागी झाले. सहभागी विद्यार्थ्यांसाठी अल्पाहाराची व्यवस्था करण्यात आली. प्रत्येक सहभागीस माननीय प्राचार्यांच्या हस्ते प्रमाणपत्र प्रदान करण्यात आले. कोविड गाईडलाईननुसार मास्क घालणे, दूरत्व पाळणे इत्यादी सर्व नियम पाळून हा उपक्रम राबविण्यात आला.

राष्ट्रीय एकता दिवस: शपथग्रहण आणि उद्बोधन

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागांतर्गत दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ ला सरदार वह्रभभाई पटेल जयंती निमित्त एकता दिवस आणि राष्ट्रीय एकता शपथग्रहण या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

दि. ३१ ऑक्टोबर २०२१ ला सकाळी ९.०० वाजता आभासी पद्धतीने आरंभ झालेल्या या उपक्रमाचे प्रास्ताविक कार्यक्रम अधिकारी डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे यांनी केले. एकता दिवसाची शपथ मा. प्राचार्यांनी विद्यार्थ्यांना दिली. शपथवाचन प्राचार्य मा. डॉ. सुजीत मेन्ने यांनी केले तर सर्व एन.एस.एस.च्या उपस्थित विद्यार्थ्यांनी शपथग्रहण केले.

यांबेळी प्रसिद्ध पत्रकार आणि विचारवंत मा.श्री. श्रीपाद कोठे यांनी सरदार पटेल यांचा जीवनपट उलगडून दाखवत त्यांनी भारताच्या एकतेसाठी केलेल्या कार्याची महती कथन केली. या कार्यक्रमात प्रमुख वक्ते म्हणून ते बोलत होते. अध्यक्षीय समारोप प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी केला. एम.ए. मराठीचे विद्यार्थी आशिष खोब्रागडे यांनी आभारप्रदर्शनाचे दायित्व पार पाडले. कार्यक्रम ऑनलाईन पद्धतीने झूम लिंकवर घेण्यात आला. यांवळी मोठ्या संख्येत विद्यार्थी उपस्थित होते.

मतदार जनजागरण कार्यक्रम

दि. १५ नोव्हेंबर २०२१ ला दुपारी १२.३० वाजता महाविद्यालयाचा ग्रंथालय विभाग आणि राष्ट्रीय सेवा योजना विभाग यांच्या संयुक्त विद्यमाने मतदान कार्यालय, दक्षिण नागपूर – ५३ यांच्या सहकार्याने मतदान जनजागरणाचा कार्यक्रम महाविद्यालयाच्या सभागृहात आयोजित करण्यात आला होता.

कोविड नियमांतर्गत विद्यार्थ्यांची व कर्मचाऱ्यांची कार्यक्रमात उपस्थिती होती. कार्यक्रमात मतदान अधिकारी श्री. ज्ञानेश भट्टा आणि श्री. श्रीराम मुंदडा यांनी उपस्थितांना मतदानाचे महत्त्व सांगून त्या संदर्भातील विविध गोष्टींची माहिती दिली. या प्रसंगी व्यासपीठावर ग्रंथालय विभाग प्रमुख डॉ. मोहिनी भेरवानी आणि एन.एस.एस. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे उपस्थित होते. कार्यक्रमाचा समारोप डॉ. भेरवानी यांनी केलेल्या आभार प्रदर्शनाने झाला. पदव्युत्तर विभागाचे विद्यार्थी आशिष खोब्रागडे यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले.

राष्ट्रीय सांप्रदायिक सद्भाव निधीसंकलन अभियान

राष्ट्रीय साम्प्रदायिक सद्भाव अभियान सप्ताहानिमित्त आयोजित निधीसंकलन अभियान दि.२३ नोव्हेंबर ते दि. २५ नोव्हेंबर २०२१ या कालावधीत संपन्न झाले. एन.एस.एस स्वयंसेवकांतर्फे महाविद्यालय परिसरात व नजीकच्या वस्तीत हे अभियान राबविण्यात आले.

महाविद्यालयातील प्राध्यापक, विद्यार्थी, कर्मचारी, परिसरातील बुधवार बाजारातील दुकानदार, वस्तीतील नागरिक यांच्याशी संपर्क करून एन.एस.एस स्वयंसेवकांनी निधीचे संकलन केले. तीन दिवसांसाठी विद्यार्थ्यांचे वर्गशः तीन गट करण्यात आले होते. तीन दिवसीय अभियानात ५० वर विद्यार्थी सहभागी झाले आणि त्यांनी १५ हजारावर रुपयांचा निधी संकलित केला.

राष्ट्रीय साम्प्रदायिक सद्भाव प्रतिष्ठान, दिल्ली (गृह मंत्रालय,भारत सरकार चा स्वायत्त उपक्रम) तफर्फे आयोजित साम्प्रदायिक सद्भाव अभियान सप्ताह अंतर्गत श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या एन.एस.एस. विभागातर्फे हे निधीसंकलन अभियान यशस्वीपणे संपन्न झाले. हा निधीचा विनियोग विविध दंगलींमुळे निराधार झालेल्या बालकांच्या पालनपोषणासाठी केला जातो. महाविद्यालयातील कर्मचारी व विद्यार्थी यांच्या सहकार्याने आज दि. २३ नोव्हेंबर २०२१ ला एकाच दिवशी ५०५०/ - इतका निधी एन.एस.एस. स्वयंसेवकांनी गोळा केला. हे अभियान २५ नोव्हेंबरपर्यंत परिसरातील बाजारात व वस्त्यांमध्ये राबविण्यात आले.

हा निधी डीडीच्या द्वारे संबंधित संस्थेला दिल्ली येथे पाठविण्यात आला. सर्व सहभागी विद्यार्थ्यांना माननीय प्राचार्यांच्या हस्ते प्रमाणपत्रे वितरित करण्यात आली.

संविधान दिवस समारोह : २६ नोव्हेंबर

महाविद्यालयाच्या एन.एस.एस विभागातर्फे संविधान दिनाचा कार्यक्रम आभासी पद्धतीने घेण्यात आला. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व प्रमुख वक्तृयांचा परिचय एन.एस.एस विद्यार्थी आशिष खोब्रागडे यांनी करून दिला.

प्रमुख वक्ते म्हणून बोलताना प्रा.डॉ.विवेक दिवाण(विभाग प्रमुख, राज्यशास्त्र विभाग, आर.एस.मुंडले धरमपेठ कला-वाणिज्य महाविद्यालय, नागपूर) यांनी संविधानाची माहिती देऊन त्याचे महत्व विशद केले. 'भारतीय संविधान आणि भारतीय जीवनमूल्ये' या विषयावरील आपल्या भाषणात त्यांनी संविधान आणि भारतीय संस्कृती यातील साम्य समजावून सांगितले. दि.२६ नोव्हेंबर २०२१ ला द्पारी ४ वाजता झालेल्या या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षीय भाषणातून मा. प्राचार्य डॉ. स्जीत मेत्रे यांनी संविधान मूल्यांचे युवकांच्या जीवनातील महत्व विशद केले. कु. आयुषी पिंपळे हिने केलेल्या आभारप्रदर्शनाने कार्यक्रमाची सांगता झाली.

या कार्यक्रमाचे आयोजन N.S.S. विभागातर्फे ऑनलाईन स्वरूपात करण्यात आले होते ज्यात मोठया संख्येत विद्यार्थीवर्ग उपस्थित होता.

अल्पसंख्याक हक्क दिवस

राष्ट्रीय सेवा योजना आणि इतिहास विभाग यांनी संयुक्तपणे अल्पसंख्याक हक दिवस (Minority Rights Day) या निमित्ताने एका आभासी व्याख्यानसत्राचे आयोजन करण्यात आले. १८ डिसेंबर २०२१ ला सकाळी ११.०० वाजता झालेल्या या कार्यक्रमात Resource Person म्हणून डॉ. निहाल शेख (Assistant Professor, Santaji Mahavidyalaya, Nagpur) यांनी विद्यार्थ्यांना समयोचित मार्गदर्शन केले आणि प्रस्तृत दिवसाचे महत्त्व पटवून दिले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक, सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन एन.एस.एस स्वयंसेवकांनी केले.

राष्ट्रीय युवा दिन

महाविद्यालयातील राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे National Youth Day राष्ट्रीय युवा दिनाच्या ऑनलाईन कार्यक्रमाचे आयोजन दि.१२ जानेवारी २०२२ ला दुपारी ३.०० वाजता करण्यात आले होते. विश्वदिग्विजयी भारतीय महापुरुष स्वामी विवेकानंद यांच्या जयंतीनिमित्त हा कार्यक्रम व विशेष व्याख्यान आयोजित करण्यात आले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक व पाहुण्यांचा परिचय एन.एस.एस. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे यांनी प्रारंभीच करून दिला. प्रमुख वक्ते म्हणून भाषण करताना प्रसिद्ध सामाजिक कार्यकर्ते व विचारवंत मा. डॉ. सुभाष लोहे यांनी स्वामी विवेकानंदांच्या जीवनातील महत्त्वपूर्ण प्रसंगांचे वर्णन करून युवकांना प्रेरक ठरणारी जीवनमूल्ये त्यांच्या चरित्राधारे कथन केली.

अध्यक्षीय समारोपात मा. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी राष्ट्रीय युवा दिवसाचे महत्त्व विशद करून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले. आभार प्रदर्शनाचा कार्यक्रम क्.स्वाती टेटे (एम.कॉम. विद्यार्थीनी) हिने पार पाडला. सूत्रसंचालन कृ.भावना आचार्य (एम.ए. विद्यार्थिनी) हिने

गणतंत्रदिन स्वच्छता अभियान

महाविद्यालयाच्या गणतंत्र दिवस २६ जानेवारी कार्यक्रमाच्या निमित्ताने महाविद्यालय परिसरात एन.एस.एस विभागातर्फे दि. २५ जानेवारी २०२२ ला स्वच्छता अभियान राबविण्यात आले. त्यासाठी विभागातर्फे एन.एस.एस स्वयंसेवक प्रमुख म्हणून (Group

leaders) नियुक्ती करण्यात येऊन कोविड नियमांतर्गत मोजके विद्यार्थी या अभियानात सहभागी झाले होते.

दि.२५ जानेवारीला सकाळी १२.००वा महाविद्यालयासमोरील ध्वजस्तंभाजवळ एकत्र येऊन विद्यार्थ्यांनी संपूर्ण कॉलेज परिसराची स्वच्छता केली. सहभागींना मा. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांच्या हस्ते प्रमाणपत्रे वितरण करून या उपक्रमाची सांगता झाली.

महिला दिन कार्यक्रम

अंबा, गौरी, महालक्ष्मी, अन्नपूर्णा, काली आदि भारतीय परंपरेत वर्णित देवताविश्व हे मानवी जीवनातील परिवर्तनाचे आणि विश्वनिर्मितीच्या केंद्रस्थानी असणाऱ्या स्त्रीतत्त्वाचे, मातृतत्त्वाचे महत्त्व अधोरेखित करणारे असून आधुनिक युगातील महिलांनाही सर्वांगीण सामर्थ्याची शिकवण देणारे आहे, असे प्रतिपादन भारतविद्येच्या अभ्यासक डॉ. रमा गोळवलकर यांनी केले. श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या एन.एस.एस. व लाईफलाँग लर्निंग ॲण्ड एक्स्टेंशन सेल विभागातफर्के आयोजित महिला दिनाच्या कार्यक्रमात मुख्य वक्ता म्हणून त्या बोलत होत्या. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. स्जीत मेत्रे होते. दि. ८ मार्च २०२२ सकाळी ११.०० वाजता महाविद्यालयाच्या सभागृहात हा कार्यक्रम उत्साहात संपन्न झाला.

डॉ. रमा गोळवलकर (सुप्रसिद्ध संस्कृति-अभ्यासक आणि सदस्य, केंद्रीय फिल्म सेन्सॉर बोर्ड, दिल्ली) यांनी पीपीटी प्रेझेंटेशन द्वारे प्रभावीपणे प्रक्रिया स्वरूपा देवता या विषयाची महिला दिनाच्या निमित्ताने समयोचित मांडणी केली. भारतात आणि जगात विविध ठिकाणी स्थित देवींच्या मृतींच्या आधारे त्यांनी संपूर्ण मानवी जीवनाचाच प्रवास अभ्यासपूर्ण पद्धतीने उलगडून दाखवला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनीही या प्रसंगी विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंड्रखार, एन.एस.एस. प्रमुख डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, लाईफलाँग लर्निंगच्या समन्वयक डॉ. प्रांजली काणे, सर्व प्राध्यापकवृंद आणि मोठ्या संख्येत विद्यार्थी या कार्यक्रमास उपस्थित होते. महिला दिन कार्यक्रमाच्या सर्व जबाबदाऱ्या महाविद्यालयातील विविध वर्गांच्या विद्यार्थीनींनी सुयोग्य रीतीने सांभाळून महिला दिन खऱ्या अर्थाने सार्थ केला. सूत्रसंचालन कु. आयुषी पिंपळे, प्रास्ताविक क्. लक्ष्मी चंद्राकार, वक्ता परिचय क्. भावना आचार्य, आभारप्रदर्शन कु. प्रगती राऊत, स्वागत कु. नम्रता आमगावकर, सलोनी साहू, पल्लवी हरदास, अशाप्रकारे सर्व व्यवस्थांत मूलींचा सहभाग होता.

एन.एस.एस. विशेष साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन येथे उत्साहात संपन्न युवा प्रतिभांचा सूजनोत्सव

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागातर्फे नुकतेच एक साप्ताहिक निवासी शिबीर अशोकवन प्रकल्प. वर्धा मार्ग. नागपुर येथे अत्यंत उत्साहात संपन्न झाले. सात दिवस चाललेल्या आणि ५२ शिबीरार्थींच्या चैतन्यमय सहभागाने अत्यंत यशस्वी ठरलेल्या या शिबिराचे उद्घाटन सुप्रसिद्ध सामाजिक कार्यकर्त्या आणि संरक्षण क्षेत्रातील तज्ज्ञ मार्गदर्शक फ्लाइट लेफ्टनंट शिवाली देशपांडे यांच्या स्फूर्तिदायक उपस्थितीत झाले. उद्घाटन कार्यक्रमाला नागपुर शिक्षण मंडळाचे नवनिर्वाचित अध्यक्ष मा.मोहितभाई शाह, मंडळाचे सचिव मा. डॉ. हरीषजी राठी, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे हे उपस्थित होते.

२८ मुली आणि २४ मुले अशी शिबीरार्थी संख्या लाभलेल्या व 'आत्मनिर्भर भारत' अशी संकल्पना असलेल्या शिबीरात ग्रामसर्वेक्षण, जनजागती अभियान, स्वच्छता अभियान, विविध सांधिक व वैयक्तिक क्रीडा स्पर्धा, विविध सांधिक व वैयक्तिक सांस्कृतिक स्पर्धा, विद्यार्थी कलाकौशल्य मुक्ताविष्कार, स्वयंशासन, प्राणायाम, योगासन, सूर्यनमस्कार, गुणगौरव समारंभ आदि विविध उपक्रम यशस्वीपणे राबविण्यात आले. शिबिरस्थळाजवळ असलेल्या रुई, ता.जि.नागपुर (गटग्रामपंचायत) या गावातील शंभर घरांना भेटी देऊन शिबिरार्थींनी आरोग्यविषयक आणि शिक्षणविषयक अशी दोन प्रकारची सर्वेक्षणे केली. ह्यातून गावातील परिस्थितीची माहिती संकलित केली. महारोगी सेवा सिमती, आनंदवन द्वारा संचालित अशोकवन प्रकल्पात निवासाला असणा-या रोगम्क वृद्धांशी सातत्याने संवाद करून विद्यार्थांनी माहितीचे संकलन केले. तसेच त्या मंडळींना विविध शिबिर उपक्रमांत सहभागी करून घेतले.

पहाटे ५.३० ला उठल्यावर प्राणायाम व १३ सूर्यनमस्कार, त्यानंतर विविध क्रीडा स्पर्धा, अल्पाहारानंतर सर्वेक्षण, जनजागरण, साफसफाई इ., तयारीनंतर पहिले बौद्धिक सत्र, भोजनोत्तर विश्रांतीनंतर दुसरे बौद्धिक सत्र, सायंकालीन क्रीडा स्पर्धा, रात्रकालीन सांस्कृतिक स्पर्धा आणि भोजनोत्तर कलाविष्कार असे सर्वसाधारणपणे शिबीराचे वेळापत्रक होते. विविध बौद्धिक सत्रामध्ये शिवाली देशपांडे, मोहिनी हेडाऊ, गजानन निमदेव, धनश्री लेकुरवाळे, डॉ. अनिल शेंडे, डॉ. प्रांजली काणे, डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, डॉ. संदीप तुंड्रखार यांनी विविध विषयांवर शिबीरार्थींना मार्गदर्शन केले.

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या एन.एस.एस. विभागाचे संचालक डॉ. सोपानदेव पिसे, जिल्हा समन्वयक डॉ. राजू बुरिले व विभागीय समन्वयक डॉ. प्रशांत सूर्यवंशी यांनी दि. २९ मार्च ला शिबीराला भेट दिली आणि डॉ. पिसे यांनी शिबीरार्थींना मार्गदर्शन केले.

समारोप आणि गुणगौरव समारंभाचे अध्यक्ष म्हणून मार्गदर्शन करताना महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सूजीत मेत्रे यांनी विद्यार्थ्यांना अनुशासन, आत्मविश्वास, आत्मनिर्भरता, आत्मपरीक्षण, नियोजनक्षमता आदि गुणांचे महत्त्व विविध उदाहरणे देऊन पटवून दिले. समारोप प्रसंगी उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंड्रवार यांनी समयोचित मार्गदर्शन केले. यावेळी अशोकवन प्रकल्पाचे व्यवस्थापक विजय पाटील यांचा सत्कार करण्यात आला. त्यांनीही आपले मनोगत व्यक्त केले. कार्यक्रम अधिकारी व शिबीराचे मुख्य संयोजक डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे यांनी याप्रसंगी मनोगत व्यक्त केले. शिबीरार्थी विद्यार्थ्यांपैकी स्वप्नील नवलाखे, यामिना वाढई, अक्षय फुलमाळी व हर्ष वारके यांनी अनुभवकथन केले. विद्यार्थ्यांनी गायलेल्या स्वागतगीताने व 'इतनी शक्ती हमे देना दाता' या गीताने गुणगौरव समारंभाला सुरुवात झाली. रस्साखेच, लंगडी, व्हॉलीबॉल, क्रिकेट, रनिंग, उंच उडी, लांब उडी, गीतगायन, वक्तृत्व, नृत्य, पोस्टरचित्रकला, पथनाट्य, समूहगीतगायन, रांगोळी इत्यादि विविध सांधिक व वैयक्तिक स्पर्धेतील विजेत्यांना १०हजार रूपयांच्या ११२ प्रस्कारांनी गौरविण्यात आले. यामध्ये सर्वोत्कृष्ट शिबीरार्थी- शिबीर नायक म्हणून स्वप्नील नवलाखे व आशिष खोब्रागडे यांची, तर सर्वोत्कृष्ट शिबीरार्थी - शिबीर नायिका म्हणून श्वेता वसूले व ज्ञानेश्वरी डोमडे यांची निवड करण्यात आली. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, छत्रपती शिवाजीमहाराज, संत गाडगेमहाराज, भारतरत्न डॉ. आंबेडकर आणि महात्मा गांधी या शिबिरातील पाच गटांपैकी सर्वोत्कृष्ट गटाचा चषक गटक्र ४ भारतरत्न डॉ. आंबेडकर गटाला प्राप्त झाला. संपूर्ण कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन आशिष खोब्रागडे याने केले, तर अर्सलान शेख, ज्ञानेश्वरी डोमडे यांनी विविध गीते गायिली. 'खरा तो एकचि धर्म' या शिबीरगीताचे विद्यार्थ्यांनी सामृहिक सादरीकरण केले. रजत महाजन याने आभारप्रदर्शन केले तर ज्ञानेश्वरीने म्हटलेल्या वंदे मातरमने शिबीराची सांगता झाली.

शिबीराचे संयोजक व एन.एस.एस. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे आणि त्यांचे सहकारी प्रा. राहुल उईके हे पूर्णवेळ शिबीरात निवासाला होते. त्याशिवाय डॉ. संगीता सोमवंशी, डॉ. मोहिनी भेरवानी आणि प्रा. प्रीती सायरे ह्या महिला प्राध्यापक रात्रकालीन मुक्कामास होत्या. महाविद्यालयातील इतरही अनेक प्राध्यापकांनी शिबिराला उपस्थित राहन सहकार्य केले.

पुतळा स्वच्छता आणि सौंदर्यीकरण अभियान

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ एन.एस.एस. विभाग आणि नागपूर महानगर पालिका यांनी संयुक्तपणे नागपूर शहरातील पुतळे सौंदर्यीकरणाची वार्षिक योजना आखली आहे. या पुतळे स्वच्छता अभियानांतर्गत आपल्या महाविद्यालयाने सक्करदरा

चौकातील राजे रघुजी भोसले ह्यांच्या पुतळ्याची नियमित स्वच्छता करण्याची जबाबदारी देण्यात आली असल्याने या उपक्रमाअंतर्गत बुधवार दि. १३ एप्रिल २०२२ ला सकाळी ९.०० वाजता सर्व एन.एस.एस. स्वयंसेवकांनी सक्करदरा चौकातील राजे रघुजी भोसले यांच्या पुतळ्याची व परिसराची स्वच्छता केली. उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडुरवार यांच्याहस्ते पुतळ्यास माल्यार्पण करून कार्यक्रमाची सांगता करण्यात आली.

वार्षिक समारोप आणि

पुतळा स्वच्छता अभियान

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठांतर्गत श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या एन.एस.एस. विभागाने सत्र २०२१-२०२२ मध्ये वर्षभर विविध उपक्रम घेऊन राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या राष्ट्रीय व सामाजिक दायित्वाचे निर्वहन करण्याचा गांभीर्याने प्रयत्न केला. महाविद्यालयाच्या माननीय प्राचार्यांपासून ते सेवकांपर्यंत सर्व घटकांनी विविध उपक्रमांच्या यशस्वीतेसाठी संपूर्णपणे सहकार्य केले. आपल्या लाडक्या विद्यार्थीवर्गाने तर एन.एस.एस. विभागाला जे सहकार्य केले व ज्या हिरीरीने व मनापासून सर्व उपक्रमात ते सहभागी झाले, त्यासाठी त्यांचे कौतुक करावे तेवढे थोडेच आहे.

आज दि. ७ मे २०२२ ला सकाळी ८.०० वाजता प्रथमतः पुतळे स्वच्छता अभियानांतर्गत सक्करदरा चौकातील राजे रघुजी भोसले ह्यांच्या पुतळयाची स्वच्छता करण्यात आली. त्यानंतर महाविद्यालयाचे वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. सदानंद धिकते आणि इंग्रजी व एन.सी.सी. विभाग प्रमुख डॉ. अनिल शेंडे यांच्या हस्ते राजे रघुजी भोसले यांच्या पुतळ्यास माल्यार्पण करण्यात आले.

त्यानंतर महाविद्यालयाच्या राष्ट्रीय सेवा योजना विभागाच्या कक्षाची पूर्ण स्वच्छता व पुनर्रचना करण्यात आली. त्यात ५० वर विद्यार्थ्यांनी दोन्ही उपक्रमात उत्साहाने सहभाग घेतला.

वार्षिक उपक्रमांचा समारोप कार्यक्रम दि. ७ मे २०२२ ला सकाळी १०.००वाजता महाविद्यालयाच्या खोली क्र. १५ मध्ये संपन्न झाला. मोठ्या संख्येने एन.एस.एस. स्वयंसेवक त्यात उपस्थित होते.

डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे

कार्यक्रम अधिकारी एन.एस.एस. विभाग श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर

मराठी अभ्यास मंडळाचा उद्घाटन समारंभ

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या मराठी विभागातफर्के आयोजित मराठी अभ्यास मंडळाचा उद्घाटन समारंभ दि. २९ नोव्हेंबर २०२१ ला ऑनलाईन पद्धतीने साजरा झाला. प्रा.डॉ. कोमल ठाकरे यांच्या हस्ते विद्यार्थी अभ्यास मंडळाचे उद्घाटन झाले. याप्रसंगी उपस्थित विद्यार्थांना मार्गदर्शन करून त्यांनी नव्या काळातील मराठी भाषा आणि साहित्य यांचे महत्त्व विस्ताराने विशद केले. मराठी विभागाच्या विद्यार्थ्यांचे हे अभ्यास मंडळ असून त्या अंतर्गत मराठी भाषा आणि मराठी साहित्यविषयक विविध उपक्रम महाविद्यालयात राबविले जातात. त्याद्वारे विद्यार्थ्यांमध्ये विविध भाषिक कौशल्यांचा विकास साधला जातो, सोबतच त्यांचे साहित्यविषयक ज्ञान समृद्ध होत असते. व्यक्तिमत्त्वाचा विकासच ह्या विविध उपक्रमातून साधला जातो.

आजच्या या ऑनलाईन कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे सन्माननीय प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे हे होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे यांनी केले, तर प्रमुख मार्गदर्शक व उद्घाटकांचा परिचय मराठी विभाग प्रमुख डॉ. नरेंद्र घरत यांनी करून दिला. प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांनी आपल्या अध्यक्षीय भाषणात विविध उपक्रमांत प्रत्यक्ष विद्यार्थ्यांनीच पुढाकार घेतला पाहिजे अशी अपेक्षा व्यक्त केली.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभारप्रदर्शन प्रा. सुप्रिया बनसोड यांनी केले. प्रा. राहुल उईके यांच्यासह मराठी विषयाचे विविध वर्गातील विद्यार्थी मोठ्या संख्येत कार्यक्रमात उपस्थित होते.

मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील मराठी विभागाच्या वतीने दिनांक १४ ते २८ जानेवारी २०२२ या कालावधीत आभासी (Online) पद्धतीने 'मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडा' साजरा करण्यात आला. दिनांक १७ जानेवारी २०२२, सोमवारला उद्घाटन समारंभ पार पडला. या उद्घाटन समारंभाचे उद्घाटक व प्रमुख अतिथी डॉ. परमानंद बावनकुळे, मराठी विभाग प्रमुख, चिंतामणी महाविद्यालय पोंभुणी हे होते. तर अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी भूषविले.

मंगळवार, दिनांक १८ जानेवारी २०२२ रोजी, 'एकविसावे शतक आणि मराठी भाषा', 'मराठी भाषेची थोरवी' या दोन विषयांवर निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. या स्पर्धेत एकूण १८ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदिवला.यात कु. नंदिनी प्रवीण घुले, कमला नेहरू महाविद्यालय ,नागपूर यांनी प्रथम , कु.रितू भगवान बहादुरे , स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, यांनी द्वितीय तर कु.रूपाली अरुण वाढई यांनी तृतीय पारितोषिक प्राप्त केले. या स्पर्धेला परीक्षक म्हणून प्राध्यापक सुनिता मसने होत्या.

बुधवार, दिनांक एकूण १९ जानेवारी २०२२ रोजी 'विशेष व्याख्याना'चे आयोजन करण्यात आले. या विशेष व्याख्यानाला प्रमुख वक्ते डॉ.कैलास वानखेडे, सीताबाई कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, अकोला यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार सर यांनी भूषविले.

गुरुवार , दिनांक २० जानेवारी २०२२, रोजी प्रश्नमंजूषा स्पर्धा आयोजित करण्यात आली. या स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक कु.रितू भगवान बहादुरे, द्वितीय पारितोषिक नम्रता वामन आमगावकर तर तृतीय पारितोषिकाचे मानकरी श्री स्वप्नील मोहनजी कोडवते हे ठरले. या स्पर्धेला परिक्षक म्हणून डॉ.राजेंद्र नाईकवाडे होते. प्रश्नमंजूषा स्पर्धेत एकुण ४३ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

शनिवार, दिनांक २२ जानेवारी २०२२, रोजी वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले याकरिता 'भाषा मरता देशही मरतो, संस्कृतीचा दिवा विझे 'हा विषय देण्यात आला. या स्पर्धेत दहा विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला. या स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक कु. प्राची पाटील, द्वितीय पारितोषिक कु.श्रद्धा भगत व तृतीय पारितोषिक कु.रूपाली वाढई यांनी प्राप्त केले. या स्पर्धेचे परीक्षण प्रा.भास्कर धारणे यांनी केले.

सोमवार, दिनांक २४ जानेवारी २०२२ रोजी 'मराठी असे आमुची मायबोली' व 'प्रसारमाध्यमे आणि मराठी भाषा' या दोन विषयावर 'भित्तीपत्रक स्पर्धेचे' आयोजन करण्यात आले. या स्पर्धेचे परीक्षण डॉ.नरेंद्र रघटाटे यांनी केले. या स्पर्धेत प्रथम पारितोषिक कु.निकिता नरड, कमला नेहरू महाविद्यालय नागपूर, द्वितीय पारितोषिक श्री.आशिष खोब्रागडे,श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर तर तृतीय पारितोषिक कु. सोनू घुगुसकर, चिंतामणी महाविद्यालय पोंभुणी यांनी मिळविले.यात १५ विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदविला.

शुक्रवार, दिनांक २८ जानेवारी २०२२ रोजी मराठी भाषा संवर्धन पंधरवडाचा समारोपीय कार्यक्रम संपन्न झाला. याकरिता अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेन्ने, प्रमुख अतिथी प्रा.पुनम खेडकर उपस्थित होते.

मराठी भाषा गौरव दिन

श्री बिझाणी नगर महाविद्यालयातील मराठी विभागाच्या वतीने दि. २८ फेब्रुवारी २०२२ रोजी 'मराठी भाषा गौरव दिन' आभासी पद्धतीने साजरा करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे, तर प्रमुख वक्ते म्हणून अण्णासाहेब गुंडेवार महाविद्यालय नागपूर, येथील सहयोगी प्राध्यापक डॉ.संगीता खुरद उपस्थित होत्या. प्रमुख अतिथींनी आपल्या मार्गदर्शनातून 'कुसुमाग्रजांनी साहित्याला फार मोलाचे योगदान दिले. कुसुमाग्रजाप्रमाणेच प्राचीन काळात अनेक संत होऊन गेलेत. त्यात संत तुकारामांनी आपल्या अभंगातून व्यक्तिमत्त्व विकास कसा करावा

या संदर्भात आपले विचार स्पष्ट केलेत. मानवाचा व्यक्तिमत्त्व विकास म्हणजे मानवाचा सर्वांगीण विकास, शारीरिक, मानसिक, निसर्ग, आर्थिक आणि आत्मबल यातून मनुष्याचा विकास होतो. असे संत तुकारामांनी आपल्या अभंगातून सांगून हाच खरा व्यक्तिमत्त्वाचा विकास विकासाचा पाया होय.' असे मत व्यक्त केले.

मराठी विभाग प्रमुख डॉ नरेंद्र घरत यांनी या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले तर सूत्रसंचालन प्रा. प्रज्ञा दुधे, आभार प्रदर्शन प्रा. राहुल उईके यांनी केले. या कार्यक्रमाला आभासी पद्धतीने अनेक प्राध्यापक वृंद आणि विद्यार्थी बहुसंख्येने उपस्थित होते.

अभ्यास सहल स्थळ - सेवाग्राम - पवनार (वर्धा)

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील मराठी विभागाच्या वतीने दिनांक २३ एप्रिल २०२२ रोजी सेवाग्राम - पवनार या ठिकाणी अभ्यास सहलीचे आयोजन करण्यात आले. या अभ्यास सहलीत एम.ए. मराठी प्रथम व द्वितीय वर्ष, बी.ए भाग १, २ व ३ च्या विद्यार्थ्यांनी सहभाग नोंदवला. राष्ट्रपिता महात्मा गांधीच्या पावन स्पर्शाने व वास्तव्याने पुनीत झालेली भूमी म्हणजे 'सेवाग्राम'. सेवाग्रामला पोहोचल्यानंतर सेवाग्राम मध्ये कार्यरत असलेल्या सेविकांनी महात्मा गांधीजी द्वारे १९३६ मध्ये स्थापन केलेल्या आश्रमाची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी सर्व विद्यार्थ्यांना सांगितली. आश्रमात वास्तव्याला असताना महात्मा गांधीर्जीच्या रोजच्या दिनचर्येची माहिती स्वतंत्र्यचळवळीतील विविध बैठका चर्चा येथे घडुन आलेल्या होत्या. सेवाग्राम येथे महात्मा गांधींसोबत विविध स्वातंत्र्यसेनानी आणि अधिकाऱ्यांसोबत विविध प्रश्नांवर चर्चा झाल्यात. या मान्यवरांमध्ये प्रामुख्याने अब्दुल गफारखान, राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज, राम राजगोपालचारी, जवाहरलाल नेहरू, डॉ. राजेंद्र प्रसाद, वल्लभभाई पटेल, सी.एफ. अँड्रुज, सरोजिनी नायडू, राजकुमारी अमृत कौर आर्दीचा समावेश होता. यासंबंधी विस्तृत माहिती येथील मार्गदर्शकांनी दिली. आदीनिवास, बापू कुटी, गोशाळा, वाचनालय,

आखरी निवास, आदी वास्तूमध्ये महात्मा गांधींनी वापरलेल्या वस्तू व साधनांचे संवर्धन व जतन केले आहे. याची माहिती विद्यार्थ्यांनी जाणून घेतली.

सेवाग्राम नंतर आचार्य विनोबा भावे यांनी पवनार येथे स्थापन केलेल्या 'ब्रह्मविद्या आश्रमा'ला सर्व विद्यार्थ्यां समवेत प्राध्यापकांनी भेट दिली. आश्रमात वास्तव्य असणाऱ्या आचार्य विनोबा भावे यांचा सहवास लाभलेल्या श्रीमती..... यांचे कडून आचार्य विनोबा भावेच्या भूदान चळवळीची माहिती विद्यार्थ्यांनी जाणून घेतली. तसेच धाम नदीच्या पात्रात मिळालेल्या पुरातन कोरीव दगडाच्या मूर्तींचे जतन पवनार येथील ब्रह्मविद्या आश्रमात केले असून भरत-राम मिलनाची मूर्ती प्रतिष्ठापित केली आहे. स्त्रियांच्या सक्षमीकरणासाठी व त्यांच्या उत्थानाकरिता आचार्य विनोबा भावे यांनी केलेल्या कार्याची माहिती विद्यार्थ्यांनी जाणून घेतली. अभ्यास सहलीच्या यशस्वितेकरिता मराठी विभाग प्रमुख डॉ. नरेंद्र घरत डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, डॉ. कविता लुटे, प्रा. राहुल उईके, प्रा. प्रज्ञा दुधे, प्रा. सुप्रिया बन्सोड यांचे सहकार्य लाभले. या अभ्यास सहलीमध्ये एकूण तीस ३० विद्यार्थ्यांनी सक्रिय सहभाग नोंदवला.

विद्यार्थी निरोप समारंभ

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयातील मराठी विभागाच्या वतीने एम. ए. भाग- १ च्या विद्यार्थ्यांकडून एम. ए. भाग- २ च्या विद्यार्थ्यांकरीता निरोप समारंभाचे आयोजन दिनांक ६ मे २०२२ ला मराठी विभागात करण्यात आले. या कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी भूषविले. या कार्यक्रमाप्रसंगी आपली कोरोना काळातील अध्ययनातील कमतरता ऑनलाइन पद्धतीने का होईना पूर्ण झाल्या असतीलचं. परंतु पुन्हा काही ध्येय डोळ्यासमोर असल्यास ते पूर्ण करण्याकरिता माजी विद्यार्थी संघटनेच्या माध्यमातून पूर्ण करण्यासाठी महाविद्यालय नेहमी

तत्पर राहील. असा विश्वास देऊन विद्यार्थ्यांच्या पुढील वाटचालीस शुभेच्छा दिल्या.

या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक मराठी विभागप्रमुख डॉ.नरेंद्र घरत, सूत्रसंचालन कु.सुचिता चोपडे आणि आभार प्रदर्शन कु. टिना वडीचार यांनी केले. कार्यक्रमाच्या यशस्वीतेसाठी वरिष्ठ प्राध्यापक डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे सर, डॉ.कविता लुटे, प्रा. प्रद्या दुधे, प्रा.राहूल उईके, प्रा. सुप्रिया गायकवाड यांनी अथक परिश्रम घेतले. या कार्यक्रमाला २८ विद्यार्थी उपस्थित होते.

महाविद्यालयातील व्याख्याने व विविध कार्यक्रम

वर्धापन दिन - १७ जुलै

भित्तीचित्र प्रदर्शनी

क्रांती दिवस - ९ ऑगस्ट

छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती - १९ फेब्रुवारी

स्व. श्री आईदानजी बिंझाणी व्याख्यान

संस्कृत विभाग

सुंदर वादिववाद स्पर्धा

पालक-शिक्षक संघ - कनिष्ठ महाविद्यालय

महाविद्यालयातील व्याख्याने व विविध कार्यक्रम

एन.एस.एस. च्या विद्यार्थ्यांव्दारा महाविद्यालयात स्वच्छता अभियान सप्ताह

एन.एस.एस. स्वच्छता अभियान सप्ताह

श्रीमती अनिता अग्रवाल, पर्यवेक्षिका सेवानिवृत्ती निरोप समारंभात मनोगत व्यक्त करताना व्यासपीठावर प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे, उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार, प्रा. सुनिता मसने

श्री सुरेश बांगडे, कनिष्ठ लिपीक यांच्या सेवानिवृत्ती निमित्ताने निरोप समारंभात गौरविताना प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे

जागतिक दिव्यांग दिन

शिवस्वराज्य दिन – माल्यार्पण करतांना प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे

अर्थशास्त्र विभागाद्वारे आभासी पद्धतीने आयोजित विविध कार्यक्रम

श्री श्रीराम हेडाऊ, ग्रंथालय परिचर यांच्या सेवानिवृत्ती पर निरोप समारंभात भेटवस्तू देऊन सत्कार करताना प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे

Department of Commerce

Co-ordinator: Dr. Sadanand Dhakite

Workshop on "Personal Development - Key to Success

Department of Commerce had organized an online workshop on "Personal Development - Key to success". Under this workshop an interactive sessions was organized on 18th Oct. 2021. In this workshop Dr. Pallavi Indulkar, founder of "Happy Harmony and Harmony Happiness Coach" was invited to shared her views and idea on Empowering Individuals to believe in themselves, to peruse their passion confidently, to create happiness and harmony in their lives.

Due to this Workshop, the students could develop life skill and a positive mind set to achieve their dreams by enhancing individual strength to shine happily. In her session she interacted with students by PPT and explained it. Students would help them to pursue soft skill training and International Certification. In this session of 1.30 hour students got an idea of soft skill to empowering themselves to manage stress effectively and integrate work life successfully to achieve happiness with self belief and confidence.

This workshop was successfully organized due to efforts of our Principal Dr. Sujit Metre. Head of Department of Commerce Dr. Sadanand Dhakite guided and supported to organize this knowledge worthy workshops. Prof. Priti Sahu hosted this program successfully. Prof. Ritesh Agrawal proposed vote of thanks for the workshop, technical staff & resource persons helped to conduct this workshop successfully.

Workshop on Career Opportunities in Commerce & Finance

Department of Commerce had organized on online workshop on "Career Opportunities in Commerce & Finance". Under this workshop an explanatory sessions was organized on 19th Jan. 2022. In this workshop Prof. Virag Miitkary, Director & Prime faculty of "Mitkary Sir's CAPS Academy" was invited to shared his views and idea on Career Opportunities in Commerce stream for making their future bright and to peruse their passion confidently to create success in their lives.

Due to this Workshop the students were able to get information relating to course offered in Commerce stream and by which they could get proper view relating to CA & CS stream courses how to study to crack this exam and what courses are offered how could succeed in your dream target in Professional Studies and could develop life skill and

a positive mind set to achieve their dreams. In his session he interacted with students by PPT. This constant quest for new learners students would help them to pursue for Professional Courses. In this session of 1 hour students got an information relating to Professional courses run under Commerce stream and how to succeed in it.

This workshop got successfully organized due to efforts of our Principal Dr. Sujit Metre, Head of Department of Commerce Dr. Sadanand Dhakite guided and supported to organize this knowledge worthy workshops. Prof. Priti Sahu hosted this program successfully. Prof. Ritesh Agrawal proposed vote of thanks for the workshop. Technical staff & resource persons helped to conduct this workshop successfully.

Seminar on Be Future Ready with Advanced Skill Set

Department of Commerce had organized a Seminar on "Be Future Ready with Advanced Skill Set". Under this Seminar an explanatory sessions was organized on 29th April 2022. In this Seminar Prof. Saurabh Nimkar, Director Annovatix & Manager UpGrad was invited to shared his views and idea on Development of Soft Skill & Hard Skill & Empowering Individuals to know career opportunities in Commerce stream for making their future bright and to peruse their passion confidently to create success in their lives.

Due to this Seminar the students were able to get information relating to course offered in Commerce stream and by which they could get proper view relating to different stream in Commerce what courses are offered, how could succeed in your dream target in Professional Studies and could develop life skill and a positive mind set to achieve their dreams. In his session he interacted with students by PPT. This constant quest for new learner would help them to pursue for Professional Courses. In this session of 1 hour, students got information relating to Professional courses run under Commerce stream and how to succeed in it. He also guided the students about what package they could plan from the different courses so offered under Commerce stream.

This Seminar got successfully organized due to the efforts of our Principal Dr. Sujit Metre. Head of Department of Commerce Dr. Sadanand Dhakite guided and supported to organize this knowledge worthy Seminar. Prof. Priti Sahu hosted this program successfully. Prof. Ritesh Agrawal proposed vote of thanks for the Seminar, technical staff & resource persons helped to conduct this Seminar successfully.

Exhibition organized by ED Cell

Aidanji Binzani Centre for Developing Entrepreneurship (NAVANKUR) ED Cell organized Exhibition for students for developing Entrepreneurship skills among the students on 26th October, 2021.

Ms. Poonam Lala was the chief guest for the program and Respected Principal Dr. Sujit Metre inaugurated the exhibition by lighting a lamp.

Ms. Poonam Lala in her speech motivated students for developing entrepreneurship skills and focused on new ideas of business.

Principal Dr. Sujit Metre also encouraged students for their initiative to participate in

exhibition as a businessman.

Overall 20 stalls of different products was registered which includes eatable diwali items, clothe, cosmetics, plants, photography and others.

These two days exhibition got overwhelming response. Overall 500 people including many renowned persons, from and out of the college visited exhibition.

At the end students expressed their views that they got the idea of organizing business and selling the products to varied opinion peoples and got satisfied to participate in the exhibition organized by the college.

Self Entrepreneur from the City

Aidanji Binzani Centre for Developing Entrepreneurship (NAVANKUR) ED Cell and Department of Commerce organized online programme of our Entrepreneurial journey. Under this programme 2 interactive sessions were organized of self entrepreneur from the city on 20th and 21st October, 2021. In 1st session Mr. Dhananjay Gode, Co-founder of Zero Mile Capital who was trainer and consultant and Ex-Area Manager of LIC Mutual Fund was invited who shared his views and idea of starting new business and the concept of Entrepreneurship.

In second session Mrs. Priti Athaley was invited who is a member of Women Entrepreneur for Mahila Kala Niketan, Nagpur. In her session she interacted with students by PPT and explain how Business can start and developed and basic requirement of new Entrepreneur. By the help of both the session of 1 hour students got the idea of new Business and basic of Business development and also points to be considered while starting new business. The programme developed the new idea of business in the mind of participated students. Overall 30 students taken part in online session of 2 days.

MCED Workshop

Aidanji Binzani Centre for Developing Entrepreneurship (NAVANKUR) ED Cell and Department of Commerce was organized online MCED Workshop. Under this programme interactive sessions were organized by self Entrepreneurs from the city on 23rd to 2nd March, 2022.

On 23rd February, 2022 during the session Dr. Ajay Talvekar shared his views and idea of starting new business and the concept of Entrepreneurship and also delivered career choice and motivation to participated students.

In the session of 24th February, 2022 Mrs. Seema Meshram, shared experience of her career as successful Entrepreneur. She is Entrepreneur of (Agarabatti Udyog). She shared experience of her business and also given information that how to remove hurdles from Business.

In the session of 25th February, 2022 Mr. Milind Tare shared his views on process of starting micro, small and medium enterprises.

On 26th February, 2022 Mr. Shreekant Kulkarni shared the role of financial institution in business here. He described role of the DIC, KVIB, MSME, MPBCDC, NABARD, SIDBI and explain whom to contact for specific business guidance.

On 28th February, 2022 Mr. Basawraj Awate shared views on Market survey Tools & Techniques of Marketing. In this session he explains different companies marketing strategies and also explain how to developed business through marketing.

On 2nd March, 2022 Mrs. Kanchan Kulkarni shared her views on project feasibility & viability and explain what document are required for financing project of the business.

Department of English

Co-ordinator: Dr. Anil M. Shende

Online Classes of BA Sem V English Literature conducted under Cluster Activities

The Department of English of the College conducted Online Classes of BA Sem V English Literature in collaboration with Mahila Mahavidyalaya, Nagpur, R. S. Mundle Dhrampeth Arts & Commerce College, Nagpur and Kamla Nehru Mahavidyalaya, Nagpur from 1st to 7th December 2021 in the online mode. Around 38 participants registered for the online classes. Principals of the College, Dr. Sujit Metre, Dr. Tanuja Nafde, Dr. Vandana Bhagdikar and Dr. Dilip Badwaik were present in the Inaugural session.

Dr. Sandhya Jain, Prof. (English) of Kamla Nehru College, Nagpur, Dr. Madhavi Moharil, Asst. Prof. (English), Rajkumar Kewalramani Kanya Mahavidyalaya, Dr. Renuka Roy, Asso. Prof. (English), S. K. Porwal College, Kamptee, Ms. Amrapali Modak, S. B. City College, Nagpur and Dr. Anil Dodewar, Asst. Prof. (English), Mahila Mahavidyalaya, Nagpur were the resource persons of the online classes.

The sessions were hosted by Dr. Pranjali Kane. Heads of the Department Dr. Anil Shende, Dr. Manjushree Sardeshpande, Dr. Sandhya Jain and Dr. Anil Dodewar worked for the success of the program.

Research Methodology Workshop

Department of English conducted 30 hours Workshop on Research Methodology from 21th February to 26th February in online mode. The course involved Live Class Session, Video Tutorials, Task / Assignments, Quiz and Feedback. As many as 138 students participated in the Workshop. Dr. Anil Shende was the Convener of the Workshop.

On the first day, the Principal Dr. Sujit Metre was the Key- note speaker. Dr. Pramod Munghate delivered talecture on Research Project. On second day, the session was begun with the speech of Dr. Rajendra Naikwade on Research: Objectives and Hypothesis. Dr. Gopi Nimbarte guided the students on Roadmap for Research. On third day, Dr. Anil Shende delivered the lecture on Review on Literature. Dr. Vinayak Deshpande guided the

students on 'Research Design'. On the fourth day, Dr. Narendra Gharat delivered a lecture on 'Vangamayeen Sanshodhanachi Vividh Kshetre. Dr. Mohan Kashikar valuable tips on 'Field Survey'. On fifth day, Dr. Narendra Raghatate delivered a lecture on 'Types of Research'. Dr. Kalpana Pande talked on 'Research Paper'. On sixth day, Dr. Mohini Bherwani addressed the students on 'Tools of Research' and Dr. Madan Kulkarni enlightened the students on 'Sanshodhanachi Lekhanpaddhati'.

Dr. Dattatraya Watmode, Dean of the Arts Faculty, Nagpur University, Nagpur was the chief guest of the valedictory function. Dr. A. M. Shende, convener of the programme, forwarded the introductory Remarks while Dr. Rajendra Naikwade, Co-convener, proposed a vote of thanks.

Career Orientation Courses in Communication Skills and Personality Development

Department of English conducted 'Certificate, Diploma and Advance Diploma Course in Communication Skills and Personality Development' for Arts Student. The course was conducted from September to December. Experts from the area were invited as the Resource Person.

Certificate course in Communication Skills and Personality Development was conducted from 13th December to 18th December 2021 to acquaint the students with the basic pronunciation skills used in formal communication. The course involved Live Class Session, Video Tutorials, Task/ Assignments, Quiz and Feedback. Around 115 students participated in the Certificate Course. Amrapali Modak was the co-coordinator of the Certificate Course. Amrapali D. Modak, Miss. Amrapali Khobragade, Mrs. Harsha Shende, Dr. Rupali Bhave, Ms. Ragini Mohite were the Resource Persons of the Course. They conducted the session on Topics such as Creativity in Communication, Basics of Pronunciation, Dialogue Skills in Communication', Public Speaking', Role of Social Media in Communication, Influential Factors in English Speaking respectively.

Diploma Course in Communication Skills and Personality Development was conducted from 25th October to 30th October 2021. The course involved Live Class Session, Video Tutorials, Task/Assignments, Quiz and Feedback. Around 214

students participated in the Diploma Course. Mrs. Harsha Shende was the co-coordinator of the Diploma Course. Dr. Meenakshi Wasnik, Mr. Manishkumar Chavhan, Amrapali D. Modak, Mrs. Harsha Shende, Dr. Somnath Barure were the Resource Persons of the Course. They conducted the session on the topics such as Social Media and English Language Learning, Creative Writing. Note-Making, Errors in Writing, Translation Studies, Technical Writing in English respectively.

Advance Diploma Course in Communication Skills and Personality Development was conducted from 27th September to 2nd October 2021. The course involved Live Class Session, Video Tutorials, Task/ Assignments, Quiz and Feedback. Around 74 students participated in the Advanced Diploma Course. Dr. Rupali Bhave was the cocoordinator of the Diploma Course. Amrapali D. Modak, Mrs. Harsha Shende, Dr. Rupali Bhave, Mr. Manishkumar Chavhan and Mr. Shailesh Lambe were the Resource Persons of the Course. They conducted the session on Topics i.e. Analytical Questions in Interviews, Importance of Communication in Group Discussion, Effective Body Language in Virtual Speech, Positive Attitude and Confidence Building and Important Tips for Pre-preparation Interview respectively. The course was being carried out under the guidance of Head of the Department of English Dr. Anil Shende.

Workshop of English Grammar Enhancement

Department of English conducted 30 hours Online Workshop of English Grammar Enhancement as a Collaborative Activity of Shri Binzani City College, Umrer Road, Nagpur and Mahila Kala Mahavidyalaya, Umred Road, Nagpur from 20th December to 27th December. The course involved Live Class Session, Video Tutorials, Task/Assignments, Quiz and Feedback. Around 121 students participated in the Workshop. Dr. Anil

Shende was the co-coordinator of the Workshop. Mrs. Harsha Shende, Mr. Manishkumar Chavhan, Mr. Roshan V. Natke, Amrapali D. Modak, Dr. Rupali Bhave, were the Resource Persons of the Workshop. They conducted the session on Topics i.e. Tenses, Narration: Reporting Speech, Identifying Basic Parts of Speech, Interactive Grammar Activity with Degree and Change the Voice respectively.

IQAC Report

Co-ordinator - Dr. Pranjali S. Kane Co-coordinator - Dr. Narendra Raghatate

The Internal Quality Assurance Cell of the College conducted the following programs in online as well as offline mode in the academic session 2021-22:

- 1. The IQAC organized the Foundation Day program in collaboration with the Alumni Association and Nature Club of the College on 17th July 2021.
- 2. The IQAC organized a One Week Administrative Training Program in hybrid mode from 2nd Aug to 7th Aug 2021. Dr Abhay Mudgal, Director of Student Welfare, RTMNU, Nagpur, graced the Inaugural function and spoke on 'Students Welfare Schemes'. It was followed by hands on training of MIS by MasterSoft ERP Pvt Ltd in online and offline mode for the administrative staff. Mr Ratnapal Karhade, Jr Clerk, SFS College spoke on documentation process related to office work. Dr Shraddha Deshpande, M P Deo Memorial Dharampeth Science College, Nagpur, spoke on 'Communication and Interpersonal Skills'. Dr Raman Madne, Dy Registrar, College Section, RTMNU, Nagpur was the Chief Guest of the Valedictory function.
- 3. The IQAC organized a Faculty Development Program in collaboration with C P & Berar College, Nagpur and SBMM, Nagpur from 3rd Aug to 5th Aug 2021. RJ Sonali Nakshine from 92.7 Big FM (Cluster Programming Head) spoke on 'Production of Audio books and Podcasts'. Shri Pravin Mudholkar, Senior Broadcasting Journalist, spoke on 'using smart phones to produce quality lectures' and Dr Amruta Bhuskute, IQAC Coordinator, SBMM, spoke on 'Making online teaching more meaningful'.
- 4. IQAC initiated the Three Day International E-Conference on 'Role of Sports Psychology and Fitness Management for Sportsmen during Covid 19 pandemic era' from 2nd Sept to 4th Sept 2021 jointly org by Departments of Physical Education of Shri Binzani City College, Nagpur, Dept of Physical Education, PGTD, RTMNU,

- Nagpur and Nagpur Sharirik Shikshan Mahavidyalaya, Nagpur, and Institute of Science, Nagpur.
- 5. The IQAC organized the Student Induction Program 'VIDYARAMBH' from 7th Oct to 13th Oct 2021 for all the First Year students. Principal Dr Sujit Metre forwarded the introductory remarks and acquainted the students with the College. Mrs Ruchika Singh, ICICI Foundation spoke on 'Communication Skills'. Alumnus Ms Shrutika Hindane, HR- TCS, spoke on 'Life at S B City College. Flt Lt Shivali Deshpande (Retd), PRAHAR, spoke on 'Career in Armed Forces'. Shri Navin Deshpande from Snehanchal spoke on 'The role of palliative centers' while Shri Amar Damle, Asst Prof (Psy), SBMM, Nagpur, spoke on 'Values, Ethics and Morals'.
- 6. A Hands-On Training Program for the Teaching and Administrative Staff of the College was organized by the IQAC of the College in collaboration with MasterSoft ERP Solutions Pvt Ltd on 27th Oct 2021 in the College Hall. Principal Dr Sujit Metre forwarded the introductory remarks. The training was arranged by Dr Narendra Raghatate, IQAC Cocoordinator. Training session & demo were given to faculty and administrative staff by Ashish Borkar and Akash Barapatre of MasterSoft ERP Solutions Pvt Ltd. Demonstration included how to maintain attendance, other academic activities like how to conduct and maintain records of online classes, details of leave, how to generate salary slip through mastersoft cloud diary. It also included accessing library through MOPAC. It was followed by a doubt-clearing session. 8 Teaching Staff and 6 Administrative Staff attended the training program.
- 7. An Online Interactive Session on 'Financial Literacy' was conducted by Mrs Ruchika Thakkar Singh Faculty Head of ICICI Foundation, Gandhibagh, Nagpur, on 2nd Dec 2021, for the students highlighting the need and nuances of Financial Planning.

- 8. The IQAC observed Gandhi Punyatithi on 30th January 2022 commemorating the Father of the Nation.
- 9. IQAC organized a collaborative Faculty Development Program, an Online Webinar on SWAYAM MOOC with R S Mundle Dharampeth Arts and Commerce College, Nagpur and Vasantrao Naik Government Institute of Arts and Social Sciences, Nagpur, on 3rd March 2022. The resource person was Dr Rekha Sharma, Asso Prof, UGC HRDC, RTMNU, Nagpur.
- 10. IQAC arranged Workshops of Financial Literacy for Girl students org by SEBI from 23rd March to 25th March 2022. The sessions were conducted by Principal Dr Sujit Metre who is a SEBI empaneled Resource Person. The sessions were conducted at Smt Manoramabai Mundle College of Architecture, Nagpur, Dayanand Arya Kanya Mahavidalaya, Nagpur, R S Mundle Dharampeth College of Arts and Commerce, Nagpur, and Mahila Mahavidyalaya, Umrer.
- 11. A Code of Conduct Awareness Drive was conducted in the College from 12th April to 16th April 2022. The students were made aware of the expectations from them in terms of behaviour,

- uniform, attitude towards assessment and academic submissions and their duties. They were also told about the various cells and committees working in the college by the SQAC Team.
- 12. A Students Quality Assurance Cell (SQAC) was established in the College with 56 students nominated on various cells and committees like Discipline Committee, Cultural Committee, Sports Committee, Nature Club, Antarang Committee, Internal and University Exams Grievance Committee, Anti Ragging Committee and Permanent Cell against Sexual Harassment. The students were informed of the working of the cells.
- 13.8 interactive sessions were conducted by the Dept of Psychology in collaboration with ROOTS Foundation and IQAC of the College under MoU. The Resource Persons were Dr Dhananjay Sontakke, Dr Rubina J Ansari, Dr Sushil Gawande, Mr Keval Shende, Dr Smita Rao, Dr Swati Dharmadhikari, Mrs Mugdha Pathak and Adv Usha Gujar.

REPORT OF LIFELONG LEARNING & EXTENSION CELL

Incharge - Dr. Pranjali S. Kane

The Lifelong Learning & Extension Cell of the College conducted the following programs in online as well as offline mode in the academic session 2021-22:

- 1. An Online Interactive Session on 'Training and Placement opportunities' by Mrs. Ruchika Singh, Faculty Head, ICICI Foundation, was conducted on 20th Sept., 2021. 26 students attended the Session.
- 2. Two Days Self Defense Workshop was organized by Lifelong Learning and Extension Cell in collaboration with Dept. of Physical Education on 22nd and 23rd Oct., 2021. Dr. Zakir Khan, Director of Sports, Anjuman Engineering College, Nagpur. 52 students attended the workshop.
- 3. An Awareness Program on 'Cyber Security' was conducted by Adv. Mahendra Limaye was conducted on 30th Oct., 2021 in collaboration with the Women's Security Cell. 41 students attended the program.
- 4. An Elocution Competition was organized for the students of the College on the occasion of Krantijyoti Savitribai Phule Jayanti on 3rd Jan., 2022. 9 students participated in the competition.
- 5. A presentation on 'Prakriya Swarupa Devta' by Dr. Rama Golwalkar, Member, Central Films Sensor Board, New Delhi, was organized in collaboration with NSS on the occasion of International Women's Day on 8th March 2022.

Department of Economics Skill Development Employment and Entrepreneurship

Shri Binzani city College and Smt. Binzani Mahila Mahavidyalaya jointly organised a guest lecture on "Skill Development Employment and Entrepreneurship" on 1st October, 2021 by the Department of Economics. Dr. Harish Rathi, Secretary, Nagpur Shikshan Mandal was the President of the event. The program was guided by Dr. Sujit Metre, Principal, Shri Binzani City College and Mrs. Depashree Patil, Officiating Principal, Smt. Binzani Mahila Mahavidyalaya. The Chief Guest of the program was Mr. Prabhakar Harde,

Assistant Commissioner of Skill Development Employment and Entrepreneurship. He informed the student about the various schemes that comes under the skill development.

The program was hosted by Dr. Archana Anturkar while the vote of thanks was proposed by Dr. Vasanti Nichkawade, HoD of Economics, Smt. Binzani Mahila Mahavidyalaya. The program was attended by large number of student and teacher. Also the technical side of this program was handled by Dr. Pranjali Kane and Dr. Narendra Raghatate.

Unemployment Situation during Covid-19

A virtual lecture on "Unemployment situation during Covid-19" was organised for the student on 1st July, 2021 by the Department of Economics at Shri Binzani City College. Dr. Sujit Metre, Principal of the college presided over the function. The Chief Guest of the program was Dr. Ishwar Wagh, Assistant Professor, Department of Economics, Smt. Rajkamal Bhaurao College. He told to provide

guidance for eliminating unemployment in the country after Covid-19 and guided students on how to create their own self employment. The program was hosted by Dr. Archana Anturkar. She also proposed the vote of thanks. The program was attended by large number of students and teachers. Also the technical side of this program was handled by Dr. Pranjali Kane and Dr. Narendra Raghatate.

Economic recovery of Indian Economy, Assessment Criteria and Challenges of Global Economy

Shri Binzani City College and Seth Kesarimal Porwal College, Kamptee jointly organized Guest Lecture on "Economic recovery of Indian Economy Assessment Criteria and Challenges of Global Economy" on 24th March, 2022 by the Department of Economics. The program was guided by Dr. Sujit Metre, Principal, S. B. City College, Nagpur and Dr. Mahendra Bagde, Principal, Seth Kesarimal Porwal College, Nagpur. The Chief Guest of the program was Dr. Raju Shrirame, Vice-Principal and Head of

the Department of Economics, Jeewan Vikas College. He told informed the students about the Indian Economy and the Global Economy.

The program was hosted by Dr. Archana Anturkar while the vote of thanks was proposed by Dr. Renu Tiwari, HoD of Economics, Seth Kesarimal Porwal College. The program was attended by a large number of students and teachers. Also the technical side of this program was handled by Dr. Pranjali Kane and Dr. Narendra Raghatate.

विद्यार्थी विकास विभाग (Students Welfare Department)

Co-ordinator: Dr. A. H. Sheikh

मिशन साहसी (Self Defense Training Program)

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठ आणि नागपूर शहर पोलीस यांच्या संयुक्त विद्यमाने महाविद्यालयीन विद्यार्थीनींना स्वयंरक्षेचे प्रशिक्षण देण्याकरिता "मिशन साहसी" (Self Defense Training Program) अंतर्गत प्रशिक्षणाचे आयोजन बुधवार दि. ८ डिसेंबर २०२१ रोजी सकाळी ११.०० वाजता कविवर्य सुरेश भट सभागृह, रेशिमबाग, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. त्यात महाविद्यालयातील स्टुडण्टसब वेलफेअर अधिकारी डॉ. अफरोज शेख यांच्यासह खालील पाच विद्यार्थीनींनी सहभाग घेतला. सर्वांना प्रमाणपत्र प्राप्त झाले.

- १) कु. वंदना मनोहर शेरकर (एम.ए. राज्यशास्त्र)
- २) कु. उर्वी चंद्रकांत देशपांडे (एम.ए. इंग्रजी)

- ३) कु. पूनम सुरेन्द्र मेश्राम (बी.ए. भाग १)
- ४) कु. प्रियंका हेमराज सनोदिया (एम.ए. राज्यशास्त्र)
- ५) कु. लक्ष्मी संतोष चंद्रकार (एम.ए. राज्यशास्त्र)

मिशन साहसी कार्यक्रमाच्या उद्घाटन प्रसंगी नागपूर शहरचे पोलीस किमश्नर श्री अमितेश कुमार, डी.आय.जी. श्री सुनिल फुलारी, श्री राजमाने, डी.सी.पी. श्री चिन्मय पंडीत, डॉ. अभय मुद्रल (संचालक, विद्यार्थी विकास मंडळ), श्रीमती शिवाणी दाणी वखरे (अध्यक्ष, सुकाणू समिती), श्री विष्णु चांगदे (अध्यक्ष, आयोजन समिती), डॉ. राजू हिवसे (उपकुलसचिव, रा.तु.म.ना.वि), श्री मिलंद पोक्षे आदि मान्यवर उपस्थित होते.

आंतर महाविद्यालयीन निबंध स्पर्धा

धनवटे नॅशनल कॉलेज, नागपूर द्वारा आयोजित आंतरमहाविद्यालयीन निबंध स्पर्धेकरिता महाविद्यालयीन दोन विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. श्री इनवास गणपत तलांडे (बी.ए. द्वितीय वर्ष) व श्री अरुण बापू वेलादी (बी.ए. द्वितीय वर्ष) यांनी "खाजगीकरण आणि रोजगार निर्मिती" ह्या विषयावर निबंध लेखन करुन पाठविण्यात आले. त्यांना सहभागाचे प्रमाणपत्र प्राप्त झाले. विद्यार्थ्यांना अर्थशास्त्र विभागाच्या डॉ. अर्चना अंतूरकर व इतिहास विभागप्रमुख डॉ. अफरोज शेख यांचे मार्गदर्शन लाभले.

अल्पसंख्यांक हक्क दिवस

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय दिनांक १८ डिसेंबर २०२१ रोजी सकाळी ११.०० वाजता आभासी पद्धतीने ''अल्पसंख्यांक हक्क दिवस'' साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमास अध्यक्ष म्हणून महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेन्ने उपस्थित होते. प्रमुख वक्ता श्री संताजी महाविद्यालयाचे प्राध्यापक डॉ. निहाल शेख यांनी आपल्या वक्तव्यात ''अल्पसंख्यांक हक्क दिवस'' भारतीय संविधानाप्रमाणे संपूर्ण देशभर साजरा करुन अल्पसंख्यांक यांना

त्यांच्या अधिकारांची जाणीव व्हावी व प्रत्येक धर्माला कायद्याप्रमाणे समानता व आचरण करावयाची मुभा आहे. तसेच अल्पसंख्यांक यांच्यासाठी केंद्र शासनाच्या सर्व योजनांची विस्तृत अशी मांडणी केली. कार्यक्रम अधिकारी डॉ. अफरोज शेख व डॉ. राजेन्द्र नाईकवाडे यांनी कार्यक्रमाचे आयोजन केले. संचालन कु. आयुषी पिंपळे (एम.ए. मराठी) हिने केले.

छात्र संसद - अहवाल

राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाच्या अभिरुप छात्र संसदेकिरता वक्तृत्व स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. महाविद्यालयातील सर्व विभागातील विद्यार्थ्यांसाठी रिजस्ट्रेशन करिता लिंक उपलब्ध करुन देण्यात आली. महिला आरक्षण विधेयक (Women Reservation Bill) आणि भ्रष्टाचारमुक्त भारत (Corruption free India) हे स्पर्धेकिरता दोन विषय असून एकूण १७ विद्यार्थ्यांनी रिजस्ट्रेशन करुन दि. १६ ऑक्टोबर २०२१ रोजी आभासी पद्धतीने सहभाग घेतला. त्यापैकी खालील दोन विद्यार्थीनींची निवड करुन त्यांना छात्र संसदेकिरता पाठविण्यात आले. १) कु. उर्वी चंद्रकांत देशपांडे – एम.ए. इंग्रजी (प्रथम वर्ष), २) कु. भारती नारायणराव राखुंडे - बी.ए. (प्रथम वर्ष).

अभिरुप छात्र संसदेकरिता दि. २६ ऑक्टोबर ते ३० ऑक्टोबर २०२१ साठी कु. उर्वी चंद्रकांत देशपांडे ची निवड झाली व यशस्वीपणे अभिरुप संसदेत सहभाग घेतल्याबद्दल तिला राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे संचालक ले. (डॉ.) अभय मुद्गल यांच्या हस्ते प्रमाणपत्र प्राप्त झाले. ह्या संपूर्ण प्रक्रियेत महाविद्यालयातील विद्यार्थी विकास मंडळाच्या कार्यक्रम अधिकारी डॉ. अफरोज शेख यांनी मोलाची कामगिरी केली. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेकरिता महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांचे मार्गदर्शन लाभले.

Department of Psychology

1) Late Dr. Padmakar Pandharipande Memorial Lecture -

Department of Psychology of S. B. City College Nagpur had organized three day online workshop on Late Dr. Padmakar Pandharipande Memorial Lecture on dated 15th, 16th and 17th Feb 2022 respectively. On 15th Feb2022, the topic of the program was "Suicide among youngsters: Sparse to dense". Dr. Sujit Metre Principal of the college was the guest of honor. Dr. Sushil Gawande and Mrs. Lekhika Sonkusare (Khemka) were chief guest of the program. Dr. Sushil Gawande is working as Assoc Professor at Department of Psychiatry NKPSM Medical College and Lata Mangeshakar Hospital Nagpur Dr. Gawande spoke on the present situation of suicide among the youngster and prevalence of the suicide and highlight the awareness about the suicidal tendency and prevention for it. Mrs. Sonkusare (Khemka) focused on psychotherapeutic approach and techniques to suicidal prevention. Dr. Alka Kolhe was hosted the program and Dr. Vaishali Panhekar introduced the chief guests. Vote of thanks was given by Dr. Sangeeta Somvanshi. On 16th Feb 2022 chief guest of the program Dr. Mugdha Pathak IVF Centre chief embryologist spoke on the topic of "Dr. Tell me about my fertility". Dr. Pranjali Kane department of English of S. B. City College Nagpur was the president of the program. Dr. Pathak highlighted how fertility is important in women, how junk food is harmful for us, and how we keep our health active with the regular exercise. The program hosted by the Dr. Sangeeta Somvanshi. Dr. Vaishali Panhekar introduced the chief guest and vote of thanks was given by Dr. Alka Kohle. On 17th Feb 2022, the topic of the program was "Laws related to women". Dr. Sandip Tundurwar Vice Principal of S. B. City College was the president of the program. The chief guest of the program was Advt. Usha Manikpure (Gujar) who is working as Advt. ex Asst Govt Pleader. From this workshop students understood the laws related to women and comprehend how to protect them in difficult situations. On this program, we felicitated topper of the subject Miss. Ankita Tekam. The program was hosted by Dr. Vaishali Panhekar and

- chief guest's introduction was given by Dr. Alka Kolhe. Lastly vote of thanks was given by Dr. Sangeeta Somvanshi.
- 2) Shri Binzani College Nagpur had organized one day online webinar on the topic "Understanding gender and Patriarchy" on dated 28th Aug 2021 by the Department of Psychology in collaboration with Root Foundation Behavioral Sciences and Department of Sociology. Dr. Sujit Metre Principal of the college was the president of the webinar and addressed the gathering. The chief guest of the program was Dr. Dhanajay Sonttake Asso. Professor at Priyadarshani Mahila Mahavidyalaya Wardha. Dr. Sonttake told that patriarchy is still continuing from long back and he told many examples how it still continue in our lives and also he said that we have to start to break this chain. The program hosted by the Dr. Sangeeta Somvanshi. Dr. Vaishali Panhekar introduced the chief guest and vote of thanks was given by Dr. Alka Kohle.
- 3) One day online webinar was conducted by the department of psychology at S. B. City College Nagpur in collaboration with Root Foundation Behavioral Sciences and Department of Sociology on dated 25th Sept 2021. The topic of webinar was "Premarital Counseling: it's relevance for youth" by Dr. Rubina Ansari Asst Professor and HoD of Psychology College of Social Work Kamptee. The Presidential address was given by Dr. Sujit Metre. Dr. Ansari gave brief summary on how premarital counseling is important before hitching with someone. The program was hosted by Dr. Vaishali Panhekar and chief guest's introduction was given by Dr. Alka Kolhe. Lastly vote of thanks was given by Dr. Sangeeta Somvanshi.
- 4) Department of Psychology of S. B. City College Nagpur had organized one day online webinar on dated 24th Oct. 2021 collaboration with Root Foundation Behavioral Sciences and Department of Sociology. The topic of the webinar was "Mental health is an unequal world: Reaching out to unreachable". Dr. Sushil Gawande and Mr. Keval Shende were the chief guests of the program. Presidential addressed was given by Dr. Sujit Metre. Dr. Sushil Gawande is working as Assoc Professor at Department of Psychiatry NKPSM Medical College

- and Lata Mangeshakar Hospital Nagpur and Mr. Keval Shende is working at Mental Hospital Nagpur as Psychiatric Social Worker. Both the speaker gave information about the present situation of mental health among the Indian populations and how it is importance to us to keep our mental health healthy like physical health. Dr. Alka Kolhe introduced the chief guest. Dr. Sangeeta Somvanshi hosted the program as well as gave vote of thanks also.
- 5) Shri Binzani College Nagpur had organized one day online webinar on the topic "Financial planning for youth" on dated 27th Nov 2021 by the Department of Psychology in collaboration with Root Foundation Behavioral Sciences and Department of Sociology. The chief guest of the program was Dr. Smita Rao who is working as Assst Professor at Dr. Zulelal Institute of Technology Nagpur. Dr. Rao told to the students how financial planning is important in our life and discussed about the skill how manage money for future security. The program hosted by the Dr. Vaishali Panhekar. Dr. Lekhika Sonkusare gave short introduction of the program. Chief Guest's introduction was given by Dr. Sumedha Wankhede. Lastly vote of thanks was given by Dr. Sangeeta Somvanshi.
- 6) One day online webinar was conducted by the department of psychology at S. B. City College Nagpur in collaboration with Root Foundation Behavioral Sciences and Department of Sociology on dated 27th Dec 2021. The topic of webinar was "Youth relationship" by Dr. Dharmadhikari Principal of Tirpude Social Work College Nagpur. The Presidential address was given by Dr. Sandip Tundurwar Vice-Principal of the college. Dr. Dharmadhikari discussed about the youth relationship and from this webinar students learnt about the relationship and how to cope with unhealthy relationship on familial and social levels. The program was hosted by Dr. Sangeeta Somvanshi and chief guest's introduction was given by Dr. Vaishali Panhekar. Lastly vote of thanks was given by Mrs Deepika Biyani.
- 7) B. A. 5th Sem students of Department of Psychology and Sociology visited to Snehanchal Palliative Care Centre Nagpur. Dr. Deshapande delivered lecture to students and explained how to work devotedly for others and understood meaning of care, sacrifice for the sake of people. Total number of student was 25. Dr. Kolhe, Dr. Panhekar and Dr. Somvanshi were incharge of the visit.

Department of Sociology National Youth Cordial Dialogue Resolution Conference

National Youth Cordial Dialogue Resolution Conference was organized on behalf of Department of Sociology, Shri. Binzani City College, Nagpur, Bar. Sheshrao Wankhede Mahavidyalaya, Mohpa, Department of Sociology, Santaji Mahavidyalaya, Nagpur, Department of political Science, Sewadal Mahila Mahavidyalaya, Nagpur and Department of Sociology in collaboration with Department of Discretionary Choice of Spouse, Maharashtra Superstition Eradication Committee on the topic ' Discretionary Choice of Spouse for better Communication in Relationship' on 12th February, 2022 on Virtual platform. Aarti Naik and Mr. Mahendra Naik, Head, Department of Discretionary Choice of Spouse, delivered the key-note address. Both the key-note speakers in their presentation explained the importance of selection of spouse not only for maintaining the cordial communication but also to lead a happy and harmonious life. Mostly the youths engaged in love and attraction make mistake in choice of spouse and they face so many problems and

difficulties in their future life as the communication gap widens and the cordial relationship comes to an end. The students took active part in the interactive session in which the resource person answered the questions asked by the participants. More than 150 Students were participated in the conference. Mr. Sanjay Shende, State General Secretary, the Principals of the organizer institutions Dr. Maroti Kolhe, Principal, Bar. Sheshrao Wankhede Mahavidyalaya, Mohpa, Dr. Priya Wanjari, Principal, Santaji Mahavidyalaya, Nagpur, Dr. Pravin Charde, Principal, Sewadal Mahila Mahavidyalaya, Nagpur and Dr. Sujit Metre, Principal, Shri. Binzani City College, Nagpur were present on the occasion. The introductory remarks were presented by Mrs. Sangeeta Somwanshi. Dr. Kavita Mate conducted the program and Dr. Rita Dhande proposed vote of thanks. The event marked a good opportunity for the youths in the form of pre-marital counseling for them with respect to wise choice of spouse for happy and contended life.

हिन्दी विभाग - गतिविधियाँ

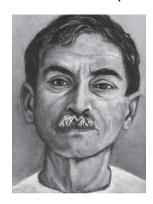
'१४ सिंतबर हिंदी दिवस' - निबंध-लेखन प्रतियोगिता

श्री बिंझानी नगर महाविद्यालय, नागपुर के हिंदी विभाग की ओर से १४ सिंतबर हिंदी दिवस २०२१ के उपलक्ष्य में निबंध-लेखन प्रतियोगिता आयोजित की गयी। निबंध-प्रतियोगिता में तीन विषय रखे गए, जिनमें से किसी एक विषय पर विद्यार्थियों को लगभग १००० से १२०० शब्दों तक निबंध लिखना था। विषय थे - 'आज़ादी के पचहत्तर वर्ष : क्या खोया-क्या पाया ?', 'राष्ट्रीय एकता में हिंदी भाषा का योगदान' और 'उच्च शिक्षा में हिंदी : रोजगार की संभावनाएं'। इस प्रतियोगिता में कुल ३३ विद्यार्थियों ने सहभागिता की। प्रस्तुत निबंधों में से तीन विद्यार्थी को चुना गया, जो इस प्रकार रहें - प्रथम स्थान - रानी बावने (वाणिज्य, सत्र ३, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपुर), द्वितीय स्थान - आरती हिरवानी (एम.ए. सत्र ३, वी.एम.वी. महाविद्यालय, नागपुर) और तृतीय स्थान - क्षितिज कवाडकर (वाणिज्य, सत्र ३, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपुर)।

'वर्तमान युग में भाषा-अध्ययन का महत्व

१ जून २०२१, नागपुर शिक्षण मंडल द्वारा संचालित श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय के संस्कृत एवं हिंदी विभाग द्वारा संयुक्त तत्वावधान में ऑनलाइन व्याख्यान का आयोजन किया गया। इस अवसर पर कार्यक्रम अध्यक्ष के रूप में श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय के प्राचार्य, डॉ. स्जीत मेत्रे तथा मुख्य अतिथि के रूप में रा.त्.म. नागप्र विश्वविद्यालय, हिंदी विभागाध्यक्ष डॉ. मनोज पांडे उपस्थित थे। व्याख्यान का विषय 'वर्तमान युग में भाषा-अध्ययन का महत्व' था। पांडे सर ने संस्कृत तथा हिंदी में असीम संभावनाओं की बात की। साथ ही हिंदी किस तरह आज के युवाओं को रोजगार दिला सकती है, राजभाषा अधिकारी, मीडियाकर्मी, पत्रकार, अनुवादक, साहित्यकार आदि पदों को हिंदी भाषा के माध्यम से किस प्रकार प्राप्त किया जा सकता है, यह उनके व्याख्यान से संप्रेषित हुआ। अध्यक्षीय वक्तव्य में प्राचार्य मेत्रे सर ने नई शिक्षा नीति में किस तरह मातृभाषा, राजभाषा, राष्ट्रभाषा के रूप में चिन्तन हुआ है, भाषा में अभिव्यक्ति की शक्ति का महत्व किस प्रकार है, यह बताया। कार्यक्रम का संचालन डॉ. पल्लवी राजनकर (संस्कृत विभाग) डॉ. सुधा जांगिड़ (हिंदी विभाग) ने किया। अतिथि परिचय डॉ. प्रियंका पंडित (हिंदी विभाग) ने दिया। इस ऑनलाइन कार्यक्रम में विद्यार्थियों की सरहानीय उपस्थिति थी।

'प्रेमचंद-जयंती समारोह' कार्यक्रम

नागपुर शिक्षण मंडल द्वारा संचालित श्री बिंजाणी नगर महाविद्यालय, नागपुर तथा वी.एम.वी. महाविद्यालय, नागपुर के संयुक्त तत्वावधान में हिंदी कथा-साहित्य के सम्राट मुंशी प्रेमचंद के जन्म दिवस पर 'प्रेमचंद-जयंती समारोह' का आयोजन किया गया। वी.एम.वी. महाविद्यालय की स्नातकोत्तर हिंदी

विभागाध्यक्ष एवं संयोजक डॉ. सोनू जेसवानी ने प्रस्ताविक वक्तव्य में अपने विभाग के उत्तरोत्तर विकास को रेखांकित किया। समारोह के निदेशक श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय के प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे, संरक्षक संत गाडगेबाबा अमरावती विश्वविद्यालय के पूर्व कुलगुरु तथा वी.एम.वी. महाविद्यालय के प्राचार्य डॉ. मुरलीधर चांदेकर थे।

प्रमुख अतिथि के रूप में आर.एम. पटेल गर्ल्स महाविद्यालय, भंडारा की हिंदी विभागाध्यक्ष तथा महाराष्ट्र हिंदी साहित्य आकादमी की पूर्व सदस्य डॉ. मधुलता व्यास थी। उन्होंने कहा 'प्रेमचंद-साहित्य : सरल अभिव्यक्ति की मिसाल है। प्रेमचंद के कथा-साहित्य में किसानों का दर्द, शौक्षणिक अव्यवस्था, ग्रामीण जीवन का प्रतिबंब अंकित है। साथ ही उनका साहित्य रजनीतिक चेतना को भी प्रस्फुटित करता है।' वी.एम.वी. के प्राचार्य डॉ. चांदेकर जी ने अध्यक्षीय वक्तव्य में 'प्रेमचंद का साहित्य अनुसरणीय है, उन्होंने राष्ट्रहित को सामने रखा। राष्ट्रहित में शास्त्र काम आते हैं, शस्त्र नहीं।' कहा। समारोह के निदेशक प्राचार्य डॉ. मेत्रे जी ने कहा 'प्रेमचंद के अपने समय के समाज का चित्रण किया। यह चित्रण भारत की आंतरिक यात्रा का सफ़र है। उन्होंने सौदेश्य साहित्य सृजन कर शोषण के प्रति विद्रोह जागृत किया।'

सुचारू संचालन समारोह-समन्वयक डॉ. सुधा जांगिड़ ने किया। प्रमुख अतिथि-परिचय सह समन्वयक डॉ. प्रियंका पंडित ने किया। आभार दर्शन सह संयोजक प्रा. दिलीप गिरहे ने किया। इस अवसर पर प्रेमचंद साहित्य के विविध पक्षों पर वी.एम.वी. स्नातकोत्तर हिंदी विभाग के पांच विद्यार्थी वक्ताओं ने प्रभावी रूप से विचार-विश्लेषण किया।

'गोस्वामी तुलसीदास जयंती समारोह' कार्यक्रम

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, तायवाडे महाविद्यालय तथा वी.एम.वी. महाविद्यालय के संयुक्त तत्वावधान में आयोजित 'गोस्वामी तुलसीदास जयंती समारोह' का आयोजन किया। तीनों

महाविद्यालय के प्राचार्य डॉ. मुरलीधर चांदेकर, डॉ. सुजीत मेत्रे तथा डॉ. शरयु तायवाडे उपस्थित थे। समारोह के प्रमुख वक्ता के रूप में रा.तु.म. नागपुर विश्वविद्यालय के पूर्व विभागाध्यक्ष डॉ. वीणा दाढे ने अपने विचार कुछ इस प्रकार रखें - 'तुलसीकाव्य में निहित सार्वभौमिक जीवन मूल्यों का चित्रण, विश्वमानव को उनकी विलक्षण देन हैं। अवधी जैसी जनभाषा के माध्यम से उदात्त जीवनमूल्यों को प्रसारित करने का अविस्मरणीय प्रयास उन्होंने किया। उनकी रचनाएं शान्ति और सदभाव का बोध कराती हैं। वे सही अर्थों में महामानव थे।' पूर्व मेयर एवं शिक्षण मंच की अध्यक्ष कल्पना पांडे मैडम ने 'रामचरितमानस संभाषण कौशल का अक्षय कोष' विषय पर अपने व्याख्यान में कहा– 'बाल कांड, किष्किंधा कांड, अरण्य कांड आदि–आदि में संभाषण कौशल के अनेकों उदाहरण दिए। हनुमान जी के सुरसा, विभीषण, रावण, राम–सीता आदि से किए गए वार्तालाप में बिना उत्तेजित हुए भी सतर्क, सजग और चेताने का कौशल उल्लेखनीय है।

पुणे के विरष्ठ साहित्यकार एवं आकाशवाणी केंद्र के पूर्व सहायक निदेशक डॉ. सुनील देवधर ने 'तुलसी के रामफविषय पर मनोभिव्यक्ति की। वैश्विक स्तर पर देखें तो शेक्सपियर के बाद यदि किसी साहित्यकार पर बड़ी मात्र में शोध-कार्य हुआ है, तो वे तुलसीदास हैं। तुलसी के राम न कोरे काल्पनिक पुरुष हैं, न ऐतिहासिक पुरुष बल्कि वे पुरातत्वों द्वारा प्रमाणिक एक सच्चे लोकतांत्रिक पुरुष हैं।

'अंतर्राष्ट्रीय मातृभाषा दिवस' कार्यक्रम

२१ फरवरी 'अंतर्राष्ट्रीय मातृभाषा दिवस' के रूप में नागपुर शिक्षण मण्डल द्वारा संचालित श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय में सोहल्लास से मनाया गया। कार्यक्रम में प्रमुख अतिथिके रूप में रा.तु.म. नागपुर विश्वविद्यालयके हिंदी स्नातकोत्तर हिंदी विभाग की पूर्व अध्यक्ष व प्रोफेसर डॉ. वीणा दाढ़े मैडम थे। कार्यक्रम के अध्यक्ष श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय के प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे सर थे। कार्यक्रम की शुरुआत माँ सरस्वती वंदना से हुई। बिंझाणी नगर महाविद्यालय के छात्र छात्राओं ने अपनी मातृभाषा में मनोभिव्यक्ति दी। एम. कॉम प्रथम वर्ष की छात्रा मनीषा जांगिड़ (राजस्थानी), बी. कॉम के छात्र तुषार रँगलानी (सिंधी) और जुड़े हुए विद्यार्थियों में रिमज़ा सैयद (तेलगु), नेहा गुप्ता (हिंदी), विवेक जैन (बूंदेली) में भी अपनी मातृभाषा प्रेम को अभिव्यक्त किया।

प्रमुख अतिथि डॉ. दाढ़े मैडम ने मातृभाषा का जीवन में कितना अधिक महत्व है, महात्मा गांधी के विविध उदाहरणों को देकर तथा प्रादेशिक, राष्ट्रीय व अंतर्राष्ट्रीय स्तर में मातृभाषा के गहराते संकट को भी प्रकट किया साथ ही उसे किस तरह बचा सकते है ये भी बताया।

कार्यक्रम के अध्यक्ष प्राचार्य डॉ. मेन्ने सर ने मातृभाषा के विविध आयामों को, राष्ट्रीय शिक्षा नीति में मातृभाषा का योगदान किस रीति से होना चाहिए ये अपने अध्यक्षीय वक्तव्य में कहा। कार्यक्रम का सुचारू संचालन डॉ. सुधा जांगिड़ ने किया तथा आभार दर्शन प्रा. नीलिमा माटे ने किया।

Department of Sanskrit

Kalidas Smarak Immortalizing Sanskrit Literature

- Dr. Ramchandra Joshi

Shri Binzani City College under Rashtrasant Tukdoji Maharaj Nagpur University and Kavikulguru Kalidas Sanskrit University jointly implemented this educational initiative under the M.O.U. & Principal of Shri Binzani City College, Dr. Sujit Metre and Vice Chancellor of Kalidas Sanskrit University With the consent of Madhusudan Penna on Monday i.e. on 28th March 2022, the Sanskrit Department organized a one-day trip to the Kavikulguru Kalidas Sanskrit University at Ramtek and Ram Mandir. It was organised by Dr. Pallavi Rajankar.

During this educational trip, the students got special knowledge of the Sanskrit epics and Khandakavyas of Raghuvansham, Vikramorvashyam and Meghdootam, the poetic Kalidasa memorial at Ramtek and the literature of Kalidasa painted there. A short demonstration of how the Yajna was performed in vedic period at KaviKulguru Kalidas Sanskrit University was done by Dr Jaywant Chaudhary, Shri Amit Bhargava and Shri Rahul Kumar Jha with the cooperation of students. According to the Athatva Veda, 'Yajno Vishwasya Bhuvanasya Nabhi', in the Vedic period, this Yajna Sanstha was not only of religious importance, but also the center of social and economic life. This type of sacrificial organization helps in creating trained skilled workers in the society, instilling a sense of responsibility and maintaining a certain kind of enthusiasm to maintain peace in the society. Therefore, the whole

society comes together and wishes for public welfare and helps in awakening unity and national spirit. As Yajna Sanstha is said to be the nucleus of life, even in today's work culture, we should try to be successful in our work by adopting value based living, planning, organizing, controlling and keeping a positive attitude. According to the rules of 'Satyamev Vaditavyam', one should work honestly in one's work culture, this important teaching was received from this Yajna Sanstha.

While in Shri Vishwesh Tirtha Shastrartha workshop, registrar Dr. Ramchandra Joshi, Dr. Nanda Puri, Dr. Kavita Holey and Prof. Parag Joshi received invaluable guidance and highly commendable hospitality regarding Sanskrit University and its management. Dr. Kavita Holey explained the concept of traditional education system and open theater. So in Yoga and Urjaswini Yoga Center, they learned about Ashtanga Yoga from Dr. Kalapini Agastya. Librarian Dr. Deepak Kapade spoke about Sanskrit books and libraries, while Public Relations Officer Renuka Bokare and Director of Open and Distance Education Center Dr. Rishikesh Dalal provided enlightening information to the students.

The guide to complete this project is Dr. Mrudula Naseri, and Dr. Somvanshi, Dr. Kolhe, Dr. Anturkar, Ms. Preeti Sayre as well as the faculty and administrative staff of the college provided valuable assistance.

"संस्कृत-दिन-समारोहः तथा संस्कृत-संभाषण-शिबीरम्" "Sanskrit Day Programme and 7 Days Bridge Course on Sanskrit"

The online & offline Sanskrit Day Programme, Prize Distribution and Sanskrit Sambhashan Shibir Samapan programme is systematize for all language students and literary person organized by Department of Sanskrit on 26th October 2021 at 12.15 p.m. through Zoom Link.

The guest of this programme Dr. Pragati Gadge - Waghmare (Associate Professor, Bhausaheb Mulak Ayurved College, Butibori, Nagpur) introduced a motivational speech on relevant topic. The President of this programme was Dr. Sujit Metre (Principal of S. B. City College) who also did prize distribution to the winners of greeting card, poster

making, booklet making competition, Sanskrit Samabhashanam and to students who scored highest marks in last year's Sanskrit & Sanskrit Literature.

Dr. Pallavi Rajankar introduced the distinguished guest & conducted the proceedings of complete programme. B.A. Final year student Sakshi Bapat compered the ovation programme while B.A. Final year student Sharvari Khasale proposed the vote of thanks. Gayatri Joshi & Priti Sayare also helped in making event successful. One week bridge course (संस्कृत-संभाषण-शिबीरम्) was organised from 18 October 2021 to 24 October 2021 at 3.30 to 5.00 p.m. through zoom link.

National Science Day

On the occasion of National Science Day dated 5th March 2022. The program was organised in a virtual manner by Sanskrit Department on the topic "Sanskrit Science and Sanskrit - Professional Personality Development" on the behalf of Hon'ble Principal Dr. Sujit Metre, at Shri Binzani City College, Umrer Road, Nagpur. In the program, Hon'ble Dr. Kavita Holey of Kavikulguru Kalidas Sanskrit University, who was the chief guest, revealed in-depth information about Sanskrit scientists Aryabhata, Bhaskaracharya and Varahmihira. She also elucidated the availability of thirty to forty employment opportunities through Sanskrit. Retired HoD of Sanskrit Dr. Mrudula Naseri, who was the chief guest, said in her speech

that students need to work hard while studying Science and classical studies. While the Vice Principal Dr. Sandeep Tundurwar, in his presidential address, stated that Sanskrit is a scientific language and every student can become self-reliant by studying Indian scientific principles.

Department of Sanskrit Dr. Pallavi Rajankar introduced and hosted the Program. Sanskrit student Sakshi Bapat coordinated the program and Indrani Indurkar delivered the vote of thanks. IQAC Coordinators and Professors from the Department of Political Science and Sanskrit also provided the valuable assistance in completing the program successfully.

Department of Computer Application

Value Added Course (20th October 2021 to 25th October 2021)

An online **"Value Added Course"** for BCCA final year was organized by the department of Computer Application, Shri Binzani City College, from 20-10-2021 to 25-10-2021 on Zoom Platform.

The purpose of the course is to make students aware of social media benefits, understand data warehousing, capable of making projects with ace & capable to handle cloud data.

On day 1, Webinar on "Introducing Social media" was conducted by Dr. Rajesh Timane, HoD, PDMTR, Nagpur. He had introduced various uses of social media in career.

On day 2, And Importance Data Were Structures by Mr. Kapil Tawari, Associate Consultant, Team Lead, Global Logic, Nagpur.

On day 3, Data Were Housing by Pooja Agrawal, Senior Manager, Vodafone Intelligent Services (VOIS), Mumbai. She has explained the importance of Data Warehousing in the digital world.

On day 4, HTML, CSS and Bootstrap by Tikaram Charde, Software Engineer Global Logic, Nagpur. He explained how to use CSS and Bootstrap for Website creation.

On day 5, Project Development by Mr. Prashant Yende, Asst. Professor, Ambedkar College, Nagpur. He gave guidelines for project development.

On day 6, Webinar on "Cloud Computing" by Mr. Chetan Joshi, Senior Team Lead. Global Logic, Nagpur. He spoke on Cloud computing technology.

The entire program was organized by Department Coordinator Mrs. Mona Chandak along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit G. Metre.

Bridge Course (25th October 2021 to 30th October 2021)

Department of B.Com. Computer Application had organized a week long "Bridge Course Program" from 25-10-2021 to 30-10-2021 for BCCA 1st year students on Zoom Platform.

The purpose of the Bridge Course is to bridge the gap between subjects studied at Pre-university level and subjects they would be studying in Graduation.

In this week long program guest lectures were organized for English, Financial Accounting and Computer subjects.

On the first day of the program, 25/10/2021, Dr. Pranjali Kane, Assistant Professor of Shri Binzani City College was the guest speaker for English subject. She had enhanced communication skills of the students by sensitizing students to the Aesthetic, Cultural and Social aspects of literature.

Second day of the program was held on 26/10/2021, Mrs. Harsha Shende, Lecturer of Shri Binzani City College was the guest speaker for English subject. She had explained importance of business correspondence.

Third day of the program was held on

27/10/2021, Mr. Ashish Sarwate was the guest speaker for Financial Accounting subject. He had made aware of a true and fair view of the business to the students.

Fourth day of the program was held on 28/10/2021, Mr. Ashish Sarwate was the guest speaker for Financial Accounting subject. He had revealed the profits and losses of the business to the students.

Fifth day of the program was held on 29/10/2021, Mr. Manish Rathi was the guest speaker for Computer subject. He had explained Computer Communication to the students.

Sixth day of the program was held on 30/10/2021, Ms. Punam W. Bangde was the guest speaker for Computer subject. She had explained different types of Computer languages to the students.

Total 21 students were present in the webinar. This program was organized by Prof. Punam W. Bangde along with the department teachers under the guidance of coordinator Mrs. Mona Chandak and Principal Dr. Sujit Metre.

Poster Making Competition

An online "Poster Making Competition" (Topic: Artificial Intelligence) on occasion of "World Computer Literacy Day" for BCCA - I, II & III year was organized by department of BCCA, Shri Binzani City College, on 15th November, 2021 on Zoom Platform.

The purpose of competition is to engage the students's interest in an Artificial Intelligence inclusive with fun and to give a space for students to explore their views.

Total 15 students participated in the Competition.

First prize is bagged by Raksha Choudhari (BCCA-II)

Second prize is bagged by Sejal Giradkar (BCCA-III)

Third prize is bagged by Diwanshi Diwedi (BCCA-I)

The competition is organized by Coordinator Mrs. Mona Chandak along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit G. Metre.

Web Site Creation and Presentation Competition

An online competition on "Web Site Creation and Presentation" for BCCA - II and II year was organized by the department of BCCA, Shri Binzani City College, on 18-12-2021 on Zoom Platform.

The purpose of the competition is to encourage original and novel thinking and to learn the language of the WEB-HTML and CSS. 4 students have created their own static websites and gave presentation.

First prize is bagged by Sajal Giradkar, BCCA-III and second prize is bagged by Om Bhagwani, BCCA-III.

This competition is organized by Mrs. Mona Chandak along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit G. Metre.

Webinar on "Interview Skills and Techniques"

Department of B.Com. (Computer Application) and B.B.A. was organized a webinar on "Webinar on Interview Skills and Techniques" for B.C.C.A. and B.B.A. students dated on 18-12-2021 on Zoom Platform.

The purpose of this webinar was to provide a clear vision and strategy of interview.

The speaker of the webinar was "Dr. Jyotsna Golhar, VNIT, Mumbai. She gave the detail information about the techniques that interviewer apply for selecting candidate.

She also explained the required skills to carry out an effective interview.

Total 42 students were present in the webinar. This program was organized by Prof. Mona Chandak and Prof. Rajshree Meshram along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit Metre.

Extempore

An online competition "Extempore" for B.C.C.A. - I, II, III year was organized by the department of B.C.C.A., Shri Binzani City College, on 20/01/2022 on Zoom Platform.

The purpose of the competition is to encourage the participants for gaining knowledge about different topics along with the talk about under situation and determine the best speaking style for different types of topics for appearing students.

Total 10 students participated in the Competition.

First prize is bagged by Kashish Khamele (BCCA-I)

Second prize is bagged by Bhakti Deshmukh (BCCA-III)

Third prize is bagged by Vivek Nakade (BCCA-II)

The competition is organized by Dr. Rita Bhautmage (Bhaisare) along with the department teachers under the guidance of Coordinator Mrs. Mona Chandak and Principal Dr. Sujit G. Metre.

Webinar on Authentication Techniques

Department of B.Com. (Computer Application) had organized a webinar on "Authentication Techniques" for BCCA students on 11-02-2022 on Zoom Platform.

The purpose of this webinar is to understand importance of authentication and to know about different techniques of authentication.

The speaker of the webinar was Mr. Plash Feddewar, Asst. Prof. of Prerna College, Nagpur. He gave the detail information about the authentication. He also told why authentication is important and explained how different techniques was use in authentication.

Total 28 students were present in the webinar. This program was organized by Prof. Mona Chandak along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit Metre.

Department of Computer Application Virtual Teacher's Day

An online "Teacher's Day" was celebrated by the department of BCCA, Shri Binzani City College, on 05-09-2021.

Students of the department had made a video showing gratitude towards the teachers. The purpose of virtual celebration is to enable student to explore themselves, to enable student show their soft skills. 15 students participated in the virtual event. The video is uploaded on you tube channel of the college.

This celebration is organized by Mrs. Mona Chandak along with the department teachers under the guidance of Principal Dr. Sujit G. Metre.

NATURE CLUB

1. On the occasion of Foundation Day of the College, a Tree Adoption Drive was organized by 'HIRWA\$', the Nature Club and IQAC of the College. The Tree Adoption Drive was a Social Initiative with people from Society adopting a tree and naming them after their near and dear ones. The College has taken up the responsibility of nurturing the trees thereby adding to the flora and fauna of Nagpur City. The dignitaries also released the Annual Magazine 'Antarang' on the occasion.

Shri Atmaram Rathod officer, Forest Department contributed by donating saplings for the Drive. He also spoke on the need to nurture trees. An oath was administered to the gathering regarding environment sustenance. The program was conducted by Mrs Sunita Masne and a vote of thanks was proposed by Dr Narendra Gharat, HoD (Marathi).

2. One Day - Virtual Workshop on 'Global Goals For Sustainable Development' was conducted in association with 'Sustainability Solution' by Swapnil Thanekar, Bureau of Energy Efficiency Certificate & Sustainable Expert and Mr. Jadi Naraynan, SRO Petroleum Conservation Research Association on 14.7.2021 at 12 noon.

The objective of the workshop was to create awareness about Sustainable Development Goals of United Nations 68 participants had attended and 146 students had registered for the program.

3. Exhibition held on 26-27 Oct 2021:

Aidanji Binzani Center for Developing Entrepreneurship of the college organized an 'Exhibition cum Sale' for the promotion of home made products which were made and marketed by students on 26th & 27th October 2021. On the occasion Ms. Poonam Lala, Director Small Scale Industry was the Chief Guest. In this, Nature Club put up a stall for Sale of saplings and received an overwhelming response.

Department of History

Co-ordinator: Dr. A. H. Sheikh KRANTI DIWAS (9th August)

The History Department of Shri Binzani City College organized a virtual event called 'Krantidivas' on 9th August, 2021. The program was chaired by the principal of the college, Dr. Sujit Metre. Dr. Afroz Sheikh, Head, Department of History conducted the program. The Chief Guest was Head of

History Department of R. S. Mundle Dharampeth College, Dr. Satish Chafle. Dr. Chafle stated that, "The 1942 movement had a different significance. The British made the August Offer to the Indians (1940) with the intention of getting Indians involved in World War II. The city of Nagpur was greatly involved in the 'Quit India' movement. Dr. Chafle also spoke about the Chimur-Ashti massacre.

Rashtrasant Tukadoji Maharaj did a great job of creating national awareness among the people. Nagpur's Rashtriya Swayamsevak Sangh (RSS) has played a pivotal role in the national movement.

On 8th August, on the occasion of Kranti Diwas, a Quiz Contest was organized. The program was conducted by Mr. Arpit Potdar. Sapnil Kodwate, Rakhi Bhange, Nikhil Bawne got the first pirze.

In his Presidential address, Principal Dr. Sujit Metre said that we still need a social revolution. The role of teachers is very important in bringing about a change. For the success of the program, IQAC Coordinator Dr. Pranjali Kane and IQAC Cocoordinator Dr. Narendra Raghatate worked tirelessly.

The event was attended by a large number of professors and students.

Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti (19th February)

Chhatrapati Shivaji Maharaj Jayanti Ceremony was organized by the Department of History at Shri Binjani Nagar College on 19th, February, 2012 at 10 am with great enthusiasm. Hon'ble Dr. Sujit Metre, Principal of the College presided

over the function. Dr. Sujit Metre, the Principal, Dr. Sandip Tundulwar, the vice-principal and Dr. Afroz Sheikh, Head of Department of History were present on the occasion.

First of all, wreaths and garland were offered to the image of Chhatrapati Shivaji Maharaj. In his presidential address, Dr. Sujit Metre appealed to the teachers to inculcate the spirit of national patriotism in their students and to create 1/10 Shivaji Maharaj among the students. In his introduction, Dr. Afroz Sheikh, Head of Department of History, said that it would not be an exaggeration to say that Chhatrapati Shivaji Maharaj's Shivshahi was a true democracy.

The program was conducted by Dr. Afroz Sheikh. The program was attended by the faculty and non-teaching staff of the college. The non-teaching staff contributed a lot to make the program a success.

Shahid Diwas (23rd March)

According to the Directives of the State and Higher Education, the Department of History of Shri Binzani City College, Umrer Road, Nagpur, observed 'Shahid Diwas' on 23rd March 2022, commemorating Bhagat Singh, Shivram Rajguru and Sukhdev Thapa, the great martyrs. Principal Dr Sujit Metre presided over the function. Dr Afroz

Sheikh HoD (History) conducted the proceedings. She forwarded the introductory remarks. Rich floral tributes were paid to the martyrs. Their revolutionary thoughts and deeds should be a guideline for the future generation. Dr. Rajendra Naikwade, Dr. Narendra Gharat and students were present on the occasion.

茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶[эintin २०२१-२२]茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶(**६९**]

शिवस्वराज्य दिन (६ जून)

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, उमरेड रोड, नागपूर येथे इतिहास विभागातर्फे दि. ६ जून २०२२ रोजी छत्रपती शिवाजी महाराजांचा "शिवस्वराज्य दिन" हा कार्यक्रम मा. सहसंचालक, उच्च शिक्षण, नागपूर विभाग, नागपूर दि. १९ मे २०२२ च्या परिपत्रकानुसार, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांच्या मार्गदर्शनात आयोजित करण्यात आला. तसेच इतिहास विभागातर्फे बी.ए. भाग १, भाग २ व भाग ३ च्या विद्यार्थ्यांसाठी 'छत्रपति शिवाजी महाराजांवर निबंध स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी प्राचार्य डॉ. सुजीत मेत्रे यांच्या हस्ते माल्यार्पण सोहळ्याचे आयोजन करण्यात आले. आजच्या शिवस्वराज्य दिनाचे महत्व इतिहास विभागप्रमुख डॉ. अफरोज शेख यांनी विषद केले. या कार्यक्रमास महाविद्यालयाचे उप-प्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार, डॉ. संजय चौधरी, डॉ. नरेंद्र रघटाटे, डॉ. वैशाली पान्हेकर, डॉ. अलका कोल्हे, महाविद्यालयातील कर्मचारी वर्ग व विद्यार्थी बहुसंख्येने उपस्थित होते.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिन

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयात ६५ वा महापरिनिर्वाण दिन दि. ६ डिसेंबर २०२१ रोजी महाविद्यालयाच्या सभागृहात साजरा करण्यात आला. कार्यक्र माची सुरूवात बाबासाहेबांच्या वंदना गीताने करण्यात आली.

या कार्यक्रमाला अध्यक्ष महणून नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष मा. श्री अशोकजी गांधी, प्रमुख वक्ता डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे, प्रोफेसर मराठी विभाग, श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय, नागपूर, उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार, वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. सदानंद धिकते यांची उपस्थिती होती. याप्रसंगी एम.कॉम. व एम.ए. (राज्यशास्त्र) मध्ये प्रथम आलेल्या विद्यार्थ्यांना पारीतोषिक देऊन पुरस्कृत करण्यात आले.

याप्रसंगी प्रमुख वक्ता डॉ. राजेंद्र नाईकवाडे यांनी 'शतपैलू भारतरत्न बाबासाहेब' या विषयावर मार्गदर्शन केले. त्यांनी आपल्या व्याख्यानातून बाबासाहेबांच्या बालपणापासून ते दीक्षा घेईपर्यंतचा संपूर्ण जीवनपट प्रस्तुत केला. आधुनिक भारताच्या निर्माणातील बाबासाहेबांची महत्वपूर्ण भूमिका स्पष्ट करताना त्यांनी सुरेश भट, केशव मेश्राम, यशवंत मनोहर इ. मराठी कवींच्या काव्यपंक्तीच्या आधारे त्यांचे मोठेपण विशद केले. तसेच बाबासाहेबांच्या व्यक्तिमत्वातील विविध पैलूंवर त्यांनी आपल्या प्रभावी भाषणातून प्रकाश टाकला.

कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व नागपूर शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष मा. श्री अशोकजी गांधी यांनी सर्वसाधारण व्यक्ती असाधारण कसा होऊ शकतो हे बाबासाहेबांनी करून दाखिवले असे विचार मा. श्री अशोकजी गांधी यांनी प्रगट केले.

या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक महाविद्यालयाचे उपप्राचार्य डॉ. संदीप तुंडूरवार यांनी केले. तसेच प्रमुख वक्त्यांचा परिचय वाणिज्य विभाग प्रमुख डॉ. सदानंद धिकते यांनी केला.

कार्यक्रमाचे संचालन डॉ. स्वाती भोयर (वाणिज्य विभाग) यांनी तर आभार प्रदर्शन डॉ. दमयंती मते (वाणिज्य विभाग) यांनी केले. या कार्यक्रमाला प्राध्यापक वृंद, शिक्षकेत्तर कर्मचारी व विद्यार्थी यांची उपस्थिती मोठ्या प्रमाणात होती.

Late Shri Aidanji Binzani Memorial Lecture

In the fond memory of Late Shri Aidanji Binzani a Lecture Series is organized at Shri Binzani City College every year. This year a guest lecture on the topic 'The importance of the region for the understanding of holistic Indianness' was organised on 13 April 2022 in a virtual mode as a part of this Lecture Series.

Dr Kishor Gaikwad senior professor of department of History and Ethnography Mizoram University was the key speaker for the occasion, Principal Dr Sujit Metre presided over the function.

Dr Afroz Sheikh, HOD. of History Dept. gave introductory remark. She mentioned some of the glaring personalities who had graced this Lecture Series with their presence. In his presidential address Dr. Sujit Metre appreciated oratory skills of

Dr Kishor Gaikwad that is going to be beneficial for the students and researchers of history as it has provided an intellectual insight despite the formal restrictions and limitations of known history. He also appreciated the efforts taken by the management committee and History Dept.

In his keynote address, Dr Kishor Gaikwad highlighted the importance of region and their cultural heritage for the comprehensive understanding of nation as a united entity.

All the teaching and non teaching staff members of the college and students in large numbers attended the programme.

Dr Afroz Sheikh HOD of History Dept. of the college conducted the proceeding and a vote of thanks.

कनिष्ठ महाविद्यालय

१) शिक्षक-पालक संघ कार्यकारिणी स्थापन

उपरोक्त विषयाबाबत सिवनय साद्र करण्यात येते की, शिनवार दि. २४ नोव्हेंबर, २०२१ रोजी शैक्षणिक सत्र २०२१-२०२२ करीता श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयात पालक-शिक्षक संघाची स्थापना करण्यात आली. सभेच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य मा. डॉ. सुजित मेत्रे होते. याप्रसंगी व्यासपीठावर किनष्ठ महाविद्यालयाच्या पर्यवेक्षिका अनिता अग्रवाल, पालक-शिक्षक सभेच्या उपाध्यक्षा सौ. कांता काळे, सहसचिव श्री गंगाधर वाठे, प्रा. सुनिता मसने हे मान्यवर उपस्थित होते.

पर्यवेक्षिका अनिता अग्रवाल यांनी सर्वप्रथम पालक-शिक्षक संघाच्या स्थापनेमागील भूमिका स्पष्ट केली व नवनिर्वाचित कार्यकारिणीची घोषणा केली. फुलांची रोपे देवून नवनिर्वाचित कार्यकारिणीचा सत्कार करण्यात आला. अध्यक्षीय भाषणातून प्राचार्य डॉ. सुजित मेन्ने यांनी सांगितले की विद्यार्थ्यांनी स्वतःच्या आवडीनुसार आपले करिअर निवडावे. पालकांनी सुद्धा आपल्या अपेक्षांचे ओझे पाल्यांवर लादू नये. उपाध्यक्षा सौ. कांता काळे यांनी आपल्या भाषणातून महाविद्यालयाची शिस्त, कार्यपद्धती याबाबत समाधान व्यक्त केले.

पालकांमधून सौ. नयना कावरे यांनी मनोगत व्यक्त केले. त्यांनी महाविद्यालयात विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगिण विकासासाठी राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांमुळे विद्यार्थ्यांची कशी प्रगती होते, हे आपल्या भाषणातून सांगितले.

कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन प्रा. सुनिता मसने यांनी व आभारप्रदर्शन प्रा. राजेश खडके यांनी केले. याप्रसंगी पालकांशी व विद्यार्थ्यांशी सुसंवाद साधण्यात आला. कार्यक्रमाला प्राध्यापकवर्ग, पालक व विद्यार्थी यांची उपस्थिती होती. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी प्रशासकीय कर्मचाऱ्यांनी सहकार्य केले.

२) सुंदर वादविवाद स्पर्धा

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाच्या सभागृहात दि. १५ डिसेंबर २०२१ रोजी स्वर्गीय सुंदरलालजी चांडक यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ दरवर्षी प्रमाणे सुंदर वादिववाद स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले. ह्यावर्षी स्पर्धेचा विशय "ऑनलाईन शिक्षण विद्यार्थ्यांच्या हिताचे आहे" हा होता. शहरातील एकूण बारा किनष्ठ महाविद्यालयीन चमूंनी स्पर्धेत भाग घेतला होता. याप्रसंगी व्यासपीठावर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी केशवनगर माध्यमिक विद्यालय आणि किनष्ठ महाविद्यालयाचे मुख्याध्यापक श्री मिलिंद भाकरे, महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे, पर्यवेक्षक डॉ. प्रभाकर चांदेकर व प्रा. पूनम खेडकर, प्रा. कल्पना मिश्रा उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी केले. अध्यक्षांचा तसेच परिक्षकांचा परिचय प्रा. पूनम खेडकर यांनी करून दिला. स्पर्धेच्या नियमाची माहिती पर्यवेक्षक डॉ. प्रभाकर चांदेकर यांनी दिली. स्पर्धेच्या परीक्षणाची जबाबदारी श्री पुरूषोत्तम कडू, मुख्याध्यापक शकृंतलाबाई प्रबोधिनी घोडके माध्यमिक

विद्यालय, श्री राजेश महिन्द्रे, मुख्याध्यापक प्रबोधन विद्यालय व श्रीमती शीला अथिलकर, मुख्याध्यापिका दुर्गानगर माध्यमिक विद्यालय यांनी उत्तमरित्या पार पाडली. श्री मिलिंद भाकरे यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेन्ने यांनी स्पर्धेचे प्रास्ताविक केले.

सुंदर वादिववाद स्पर्धेची फिरती ढाल श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयानी प्राप्त केली. प्रथम पुरस्कार श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयाचा विद्यार्थी आदित्य राजीव कामडी ह्यानी मिळविला, तर व्दितीय पारितोषिकाची मानकरी न्यू इंग्लिश ज्यूनिअर कॉलेजची विद्यार्थीनी कु. श्रेया भगत ठरली तसेच तृतीय पारितोषिक कमला नेहरू महाविद्यालयाची विद्यार्थिनी कु. यशिका अजय खंडाळे हिला प्राप्त झाला. कार्यक्रमाचे संचालन प्रा. पूनम खेडकर यांनी व आभार प्रदर्शन प्रा. कल्पना मिश्रा यांनी केले. या कार्यक्रमाला शिक्षक, पालक, विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

जागतिक दिव्यांग दिन

नागपूर, दि. ८ डिसेंबर, २०२१.

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयात समावेशित शिक्षण उपक्रमांतर्गत संयुक्त राष्ट्र संघामार्फत घोषित करण्यात आलेल्या ३ डिसेंबर या जागतिक दिनाचे औचित्य साधून रांगोळी व चित्रकला या स्पर्धांचे आयोजन करण्यात आले होते. दोन्ही स्पर्धांना उत्तम प्रतिसाद मिळाला. महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी आपल्या भाषणातून विद्यार्थ्यांच्या सुप्त गुणांना वाव मिळावा, यासाठी अशा स्पर्धांचे आयोजन करण्याची गरज असल्याचे प्रतिपादन केले.

कनिष्ठ महाविद्यालयाचे पर्यवेक्षक डॉ. प्रभाकर चांदेकर यांनी आपल्या भाषणातून समावेशित शिक्षण उपक्रमांतर्गत जागतिक दिव्यांग दिनाच्या आयोजनामागील भूमिका स्पष्ट केली. रांगोळी आणि चित्रकला या दोन्ही स्पर्धांचे परीक्षण डॉ. प्रांजली काणे व डॉ. नरेंद्र रघटाटे यांनी केले. रांगोळी स्पर्धेत प्रथम क्रमांकाचे पारितोषिक कु. सुरभी जरूळकर हिला मिळाले व व्दितीय पुरस्कार कु. तनुश्री गिरीपुंजे हिला प्राप्त झाला. चित्रकला स्पर्धेत प्रथम पारितोषिकाचा मानकरी आर्यन तळवेकर ठरला व व्दितीय पुरस्कार कु. श्रुती वंजारी यांना मिळाला. प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांनी विजेत्यांना पारितोषिके व प्रमाणपत्र देऊन त्यांना गौरव केला व भावी आयुष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी कनिष्ठ महाविद्यालयाच्या सर्व शिक्षकांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

निरोप समारंभ

महाविद्यालयातील शिक्षक व शिक्षकेत्तर कर्मचारी

१) श्री सुरेश बांगडे, कनिष्ठ लिपिक -

श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालयात आपली प्रदिर्घ सेवा देत सन २०२१-२२ या कालावधीत श्री सुरेश बांगडे, किनष्ठ लिपीक ३१ जुलै २०२१ रोजी सेवानिवृत्त झालेत. महाविद्यालयाच्या वतीने निरोप समारंभात सन्मानपूर्वक गौरविण्यात आले व पुढील वाटचालीस शुभेच्छा दिल्यात.

२) कु. अनिता अग्रवाल, (पर्यवेक्षिका, कनिष्ठ महाविद्यालय) -

कु. अनिता अग्रवाल, पर्यवेक्षिका या पदावरून दि. ३० नोव्हेंबर २०२१ रोजी सेवानिवृत्त झाल्यात. सेवा निवृत्ती निमित्त आयोजित निरोप समारंभात त्यांना गौरविण्यात आले व पुढील वाटचालीस सदिच्छा दिल्यात.

३) श्री श्रीराम हेडाऊ, ग्रंथालय परिचर -

श्री श्रीराम हेडाऊ, ग्रंथालय परिचर या पदावरून ३१ मार्च २०२२ रोजी सेवानिवृत्त झालेत. महाविद्यालयाच्या वतीने निरोप समारंभात त्यांना गौरविण्यात येऊन पुढील वाटचालीस शुभेच्छा दिल्यात.

महाविद्यालयातील शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचाऱ्यांच्या वतीने आयोजित निरोप समारंभाचा कार्यक्रम प्राचार्य डॉ. सुजित मेत्रे यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला. याप्रसंगी शिक्षक, शिक्षकेत्तर कर्मचारी यांनी निवृत्त धारकांनी आपल्या भावना व्यक्त केल्या व सेवानिवृत्त धारकांनी मनोगतातून सहकारी व महाविद्यालयाप्रती कृतज्ञतेची भावना व्यक्त केली.

Department of Philosophy

Co-ordinator: Dr. Narendra Raghatate

PROGRAMME REPORT

1. Philosophy department of Shri Binzani City College, Nagpur organized a lecture on 22nd January 2022 at 11.00 AM on Netaji Subhashchandra Bose Birth Anniversary as 'PARAKRAM DIWAS'-

The speaker of the programme was **Dr. Vijay Fakira Rathod**, Lecturar of Marathi, R S Mundle Dharampeth College, Nagpur. The programme was presided over by Dr. Sujit Mater, Principal of our college.

The speaker gave the detailed about Netaji and his work and contribution in the freedom movement of India. Students were given knowledge about his chivalry, courage, dedication, focus and keen desire of freedom. The aim of the program was to create awareness amongst students regarding inspirational Leaders and to informed students of the various stages of Freedom Struggle.

Dr. Sujit Metre gave the significance of Philosophy. He offered his wishes for the success of programme and told the students to be confident because our self confidence only can bring us success in our life. Dr. Narendra Raghatate HoD. Philosophy compared the programme and 33 students got benefit and made this program success.

2. Faculty Exchange Program:

A two day Faculty exchange programme was jointly organised by the Department of Philosophy of Shree Binzani City College and R. S. Mundle Dharampeth Arts and Commerce College.

On the inaugural day of the programme i.e. 17th December 2021, Mrs. Varsha Jape HoD of Philosophy Department of R. S. Mundle Dharampeth Arts & Commerce College delivered the lecture in which the students attend the virtual event.

The feedback link of the students is attached below.

https://docs.google.com/spreadsheets/d/1Tx42gGs

oNTKEV7ciQLObDYM5gI1qC62zYd41f_YETY/edit?resourcekey#gid=1178046119

On the concluding day of the programme i.e 20th December 2021, Dr. Narendra Raghatate HoD of Philosophy Department of Shree Binzani City College delivered the lecture virtually.

The feedback link of the students is attached below. https://docs.google.com/spreadsheets/d/1zAoIZt7tj 3df-

KvweOEDz4fMi2cBy4qa7zCSxvHoLjI/edit?reso urcekey - gid=875361118

The recordings of the faculty exchange programme were uploaded on youtube and the links of it are attached below.

https://youtu.be/M29oGwIJcdo https://youtu.be/AWFzlgSRzC4

There were 13 students participated in this program got benefit.

Program about How to prevent Bank fraud (Cyber) by HDFC Bank, Nagpur (Dt. 29.11.2021)

Department of Philosophy organized a "Program about How to Prevent Bank Fraud (Cyber)" for students on 29th November 2021 in our college by HDFC Bank. Ms. Anita Agrawal, Superwiser of the college presided over the function. Shri. Amit Padole, Nagpur are the Chief Guest of this program. Dr. P P Chandekar, Mr. Rajesh Khadke, also present on the dais.

Shri. Amit Padole oriented the students of the

college. They took light on how cyber crime occur ijn Bank and how we aware of it .They gave PPT Presentation on it. Dr. P P Chandekar on his speech also told some incidents of cyber crime and told the students to be careful and be cautious to do regular activities. Ms. Anita Agrawal gave her presidential remarks and Mr. Rajesh Khadke gave vote of thanks. Large number of students, staff and Non-Teaching staff present on the occasion and made it successful.

茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶。[qiuún 5058-55]茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶茶

Netaji Subhashchandra Bose Birth Anniversary as 'PARAKRAM DIWAS'organized by Philosophy Dept.

Program about How to prevent Bank fraud (Cyber) by HDFC Bank, Nagpur organized by Philosophy Dept.

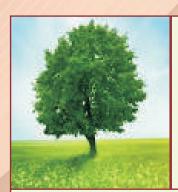

Faculty Exchange Program organized by Philosophy Dept.

Student Centric Initiatives

- Tree Adoption Programs
- Field Trip and Nature Trail
- Waste Management Programs
- Plastic Free Green Campus Initiative
- Sensitization & Awareness Programs

Student Centric Initiatives

Late Shri. P. V. Narasimha Rao Guidance Center for Competitive Examinations & Career Counseling

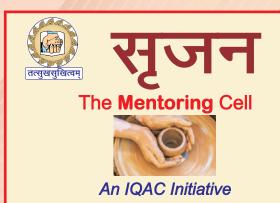

Seating arrangement for 30 students
Online classes from external experts
Guidance Seminars from industry experts
Earn while you Learn scheme for needy students
Study Centre and Library for Competitive Exams
Career Counseling through internal and external experts

Computing Facility (15 Computers) for e learning and assessment

Pre-Marital Counseling Centre

An Initiative of Dept. of Psychology

TRAINING & PLACEMENT CELL

If you need job or internship

Contact: Department of Computer Applications

नागपुर शिक्षण मंडल

Progress With Fairness

नगर के शिक्षण क्षेत्र में अग्रगण्य 'नागपुर शिक्षण मंडल' का अपना एक गौरवशाली इतिहास रहा है। सन् १८६९ से विविध शिक्षण संस्थाओं की स्थापना कर राष्ट्रीय विचारधारावाली इस संस्था ने १९३२ में अपने आपको 'नागपुर शिक्षण मंडल' इस नाम से पंजीकृत किया। विद्यार्थियों के हित को सर्वोपरी मानकर यह संस्था विदर्भ के सामाजिक, सांस्कृतिक एवं शैक्षणिक क्षेत्र में अपना विशिष्ट महत्त्व रखती है। निम्नलिखित संस्थाओं का संचालन मंडल द्वारा होता है तथा यहाँ प्राथमिक से लेकर स्नातकोत्तर पदवी तक शिक्षा दी जाती है।

संस्था का नाम	स्थापना वर्ष
श्री दादासाहेब धनवटे नगर विद्यालय	१८६९
श्री बिंझाणी नगर महाविद्यालय	१९३०
श्री मथुरादास मोहता विज्ञान महाविद्यालय	8888
श्रीमती बिंझाणी महिला महाविद्यालय	१९६१
रमेश चांडक इंग्लिश स्कूल	8903

नागपुर से भिन्न भिन्न क्षेत्रों के नामांकित एवं निष्ठावान व्यक्ति नागपुर शिक्षण मंडल का संचालन करते आए है। आज प्रसिद्ध व्यवसायी श्री मोहीत शाह इसके अध्यक्ष एवं डॉ. हरीश राठी मंडल के कार्यवाह है।

शिक्षा प्रसार के इस महान कार्य में मंडल को आपके सहयोग की अपेक्षा है।

